

Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva

*Peto Izvješće Republike Hrvatske
za razdoblje od siječnja 2005. godine do prosinca 2009. godine,
o mjerama koje se poduzimaju u svrhu primjene prihvaćenih odredaba
Europske socijalne povelje (članak 7., 8., 16. i 17.)*

prosinac 2010. godine

Sadržaj:

Sadržaj:	str.
Europska socijalna povelja	
Članak 7. Pravo djece i mladeži na zaštitu	3
<i>Stavak 1.- Zabrana zapošljavanja mladih od 15 godina</i>	3
<i>Stavak 2.- Zabrana zapošljavanja mladih od 18 godina-za opasne poslove</i>	9
<i>Stavak 3.- Zabrana zapošljavanja djece koja su dužna pohađati obvezno obrazovanje</i>	31
<i>Stavak 4.-Duljina radnog vremena</i>	32
<i>Stavak 5. –Pravična plaća</i>	32
<i>Stavak 6.- Vrijeme provedeno na profesionalnoj izobrazbi</i>	35
<i>Stavak 7.- Plaćeni godišnji odmor</i>	37
<i>Stavak 8. Zabrana noćnog rada</i>	37
<i>Stavak 9. Redoviti liječnički pregledi</i>	39
<i>Stavak 10. Zaštita od fizičkih i moralnih opasnosti</i>	39
Članak 8. Pravo zaposlenih žena na zaštitu	45
<i>Stavak 1. – Rodiljni dopust</i>	45
<i>Stavak 2. – Nezakonitost otkaza tijekom rodiljnoga dopusta</i>	45
<i>Stavak 3. – Stanka za majke koje doje djecu</i>	45
<i>Stavak 4. – Uređenje noćnoga rada i zabrana rada žena na poslovima koji su opasni, štetni za zdravlje ili teški</i>	
Članak 16. - Pravo obitelji na socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu	57
Članak 17. - Pravo majke i djeteta na pravnu i ekonomsku zaštitu	87

IZVJEŠĆE O PRIMJENI EUROPSKE SOCIJALNE POVELJE

Za razdoblje od siječnja 2005. godine do prosinca 2009. godine. koje podnosi Republika Hrvatska na temelju članka 21. Europske socijalne povelje, o mjerama koje se poduzimaju u svrhu primjene prihvaćenih odredaba Europske socijalne povelje čija je isprava o ratifikaciji ili odobrenju položena dana 26. veljače 2003. godine i odnose se na članak 7., 8. 16. i 17. Povelje.

Ovo izvješće obuhvaća i primjenu onih odredaba u sljedećim nematičnim područjima za koje je, u skladu sa člankom 34., naznačeno da se na njih primjenjuju:

U skladu sa člankom 23. Povelje, primjerci ovog izvješća dostavljeni su:

- *Savezu samostalnih sindikata Hrvatske*
- *Nezavisnim hrvatskim sindikatima*
- *Hrvatskoj udruzi sindikata*
- *Matici hrvatskih sindikata*
- *Udruzi radničkih sindikata Hrvatske*
- *Hrvatskoj udruzi poslodavaca*

Obzirom na period koji se Izvješćem obuhvaća i činjenicu da je novi Zakon o radu („Narodne novine“ broj 149/09) donesen krajem 2009. godine, a u primjeni je od 01. siječnja 2010. godine, smatrano je da je u ovom krugu izvještavanja prvenstveno potrebno iznijeti izmjene koje su se u području radnog zakonodavstva napravile, posebice radi činjenice da je novo razdoblje izvještavanja za ovu grupu prava tek za nekoliko godina u okviru kojih neće biti moguće sagledati promjene koje su se u međuvremenu desile.

Članak 7. - Pravo djece i mladeži na zaštitu

Radi osiguranja učinkovitog ostvarivanja prava djece i mladeži na zaštitu, ugovorne stranke se obvezuju:

- 1. propisati da je 15 godina najniža dob za zapošljavanje, s tim da se i mlađa djeca iznimno mogu zaposliti na propisanim lakšim poslovima koji nisu štetni za njihovo zdravlje, moral ili obrazovanje;*
- 2. utvrditi višu minimalnu dopuštenu dob zapošljavanja na određenim poslovima koji se smatraju opasnim ili štetnim za zdravlje;*
- 3. zabraniti da se djeca koja su na obveznom školovanju zapošljavaju na poslovima koji će ih onemogućiti u stjecanju svih koristi od tog školovanja;*
- 4. ograničiti radno vrijeme radnika mlađih od 16 godina kako bi ono bilo usklađeno s potrebama njihova razvoja, a posebice s potrebama njihove profesionalne izobrazbe;*
- 5. priznati mladim radnicima i naučnicima pravo na pravičnu plaću ili drugu odgovarajuću naknadu;*
- 6. osigurati da se vrijeme koje mladi, uz pristanak poslodavca, provedu na profesionalnoj izobrazbi tijekom redovitog radnog vremena smatra dijelom radnog dana;*
- 7. osigurati radnicima mlađim od 18 godina najmanje tri tjedna godišnjeg plaćenog odmora;*
- 8. zabraniti osobama mlađim od 18 godina noćni rad, osim kada se radi o poslovima koji su predviđeni nacionalnim zakonima ili drugim propisima;*
- 9. predvidjeti da se radnici mlađi od 18 godina zaposleni na poslovima utvrđenim nacionalnim zakonima ili drugim propisima moraju podvrgnuti redovitom medicinskom nadzoru;*
- 10. osigurati posebnu zaštitu od fizičkih i moralnih opasnosti kojima su djeca i mladež izloženi, a posebno od onih koje izravno ili neizravno proizlaze iz njihova rada.*

Nacionalno zakonodavstvo:

- Zakon o radu („Narodne novine“ broj 137/04 – pročišćeni tekst i 68/05 - Zakon o radu („Narodne novine“ broj 149/09)

-Obiteljski zakon („Narodne novine“ broj 116/03, 17/04 i 107/07)

-Zakon o volonterstvu („Narodne novine“ broj 58/07)

-Zakon o obrtu („Narodne novine“ broj 49/03, 68/07 i 79/07)

-Zakon o državnom inspektoratu („Narodne novine“ broj 76/99)

- Zakon o državnom inspektoratu („Narodne novine“ broj 116/08 i 123/08)

-Zakon o zaštiti na radu („Narodne novine“ broj 59/96, 94/96, 114/03, 100/04 i 76/07; nastavno: ZZR)

-Pravilnik o poslovima s posebnim uvjetima rada („Narodne novine“ broj 5/84)

-Pravilnik o obavljanju djelatnosti u svezi sa zapošljavanjem izvan Hrvatskog zavoda za zapošljavanje („Narodne novine“ broj 96/02 i 159/04)

-Pravilnik o obavljanju djelatnosti posredovanja pri zapošljavanju („Narodne novine“ broj 39/09)

-Pravilnik o djelatnostima koje se smatraju industrijom („Narodne novine“ broj 67/2010)

-Pravilnik o poslovima na kojima se ne smije zaposliti malodobnik i o poslovima na kojima može raditi samo nakon prethodnog utvrđivanja zdravstvene sposobnosti („Narodne novine“ broj 144/09)

-Pravilnik o poslovima na kojima maloljetnik može raditi i o aktivnostima u kojima smije sudjelovati („Narodne novine“ broj 62/10)

-Pravilnik o poslovima na kojima se ne smije zaposliti maloljetnik („Narodne novine“ broj 62/10)

-Pravilnik o minimalnim uvjetima za ugovore o naukovanju („Narodne novine“ broj 18/08)

-Odluka o nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2007. – NKD 2007. („Narodne novine“ broj 58/07 i 72/07 – ispravak Odluke)

-Nacionalni plan aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012. godine

-Program aktivnosti za sprječavanje nasilja među djecom i mladima,

-Protokol o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima,

-Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2008. do 2010. godine

-Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji.

Stavak 1.- Zabrana zapošljavanja mladih od 15 godina

Zakon o radu vezano za zapošljavanje djece sadržava odredbe: o najnižoj dobi za zaposlenje, o poslovnoj sposobnosti maloljetnika za sklapanje ugovora o radu, o zabrani rada maloljetnika na određenim poslovima, o nadziranju rada maloljetnika na određenim poslovima, o zabrani rada maloljetnika na određenim poslovima, o zabrani prekovremenog rada maloljetnika, o zabrani rada maloljetnika u preraspodjeljenom punom radnom vremenu, o najkraćem trajanju godišnjeg odmora za malodobnika, o zabrani noćnog rada malodobnika,

osim u izuzetnom slučaju te prekršajne odredbe predviđene za postupanja suprotna navedenim odredbama.

Upit Odbora

Vezano za primjenu odredbi čl. 21. st. 1. staroga Zakona o radu kojima je utvrđeno da je djeci mlađoj od 15 godina zabranjeno raditi, navodimo da se ova najniža dob primjenjuje na sve kategorije rada, uključujući i rad u poljoprivredi, kao i na poslove posluge te na rad koji se obavlja u obiteljskim poduzećima.

Odredbama čl. 21. st. 2. ZR-a predviđeno je i da osobe mlađe od 15 godina, na izričiti zahtjev njihovog zakonskog zastupnika i uz prethodno odobrenje inspektora rada, iznimno smiju uz naplatu sudjelovati u snimanju filmova, pripremanju i izvođenju umjetničkih, scenskih ili drugih sličnih djela, na način, u opsegu i na poslovima koji ne ugrožavaju njihovo zdravlje, čudorednost, školovanje ili razvoj.

Člankom 17. novog Zakona o radu osoba mlađa od petnaest godina ili osoba s petnaest i starija od petnaest, a mlađa od osamnaest godina koja pohađa obvezno osnovno obrazovanje, ne smije se zaposliti.

Dosadašnji stavak 2. koji je glasio: *»Osoba mlađa od petnaest godina smije iznimno, uz prethodno odobrenje inspektora rada, uz naplatu sudjelovati u snimanju filmova, pripremanju i izvođenju umjetničkih, scenskih ili drugih sličnih djela, na način, u opsegu i na poslovima koji ne ugrožavaju njezino zdravlje, čudorednost, školovanje ili razvoj.«* sada je sadržajno ali djelomično u članku 19. i 20. Zakona o radu. Ministar je **Pravilnikom o poslovima na kojima maloljetnik može raditi i o aktivnostima u kojima smije sudjelovati** propisao da se radi zaštite zdravlja, sigurnosti i razvoja, utvrđuju poslovi na kojima maloljetnik može raditi samo nakon prethodnog utvrđivanja zdravstvene sposobnosti za obavljanje tih poslova, te način utvrđivanja zdravstvene sposobnosti, rokovi u kojima se mora ponoviti utvrđivanje zdravstvene sposobnosti, sadržaj i način izdavanja svjedodžbe o zdravstvenoj sposobnosti i druga pitanja važna za utvrđivanje zdravstvene sposobnosti maloljetnika kao i aktivnosti u kojima, uz prethodno odobrenje inspektora rada, smije uz naplatu sudjelovati osoba mlađa od petnaest godina ili osoba s petnaest i starija od petnaest, a mlađa od osamnaest godina koja pohađa obvezno osnovno obrazovanje.

Stoga, osoba mlađa od petnaest godina ili osoba s petnaest i starija od petnaest, a mlađa od osamnaest godina koja pohađa obvezno osnovno obrazovanje, smije uz prethodno odobrenje inspektora rada uz naplatu sudjelovati u snimanju filmova, pripremanju i izvođenju

umjetničkih, scenskih ili drugih sličnih djela, na način, u opsegu i na poslovima koji ne ugrožavaju njezino zdravlje, sigurnost, ćudoređe, školovanje ili razvoj.

Radi provedbe i primjene navedenih zakona i propisa koji reguliraju predmetnu materiju, te svrsishodne zaštite djece i malodobnika, te radi sprječavanja postupanja suprotno navedenim propisima predviđene su i prekršajne odredbe.

Tako su člankom 292. novoga Zakona o radu propisani lakši prekršaji poslodavca i člankom 293. teži prekršaji poslodavca na slijedeći način:

Članak 292. (Lakši prekršaji poslodavca)

(1) Novčanom kaznom od 10.000,00 do 30.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj poslodavac pravna osoba:

1) ako prije početka rada, radniku ne omogući da se upozna s propisima o radnim odnosima, odnosno ako ga ne upozna s organizacijom i zaštitom zdravlja i sigurnosti na radu (članak 6. stavak 2.),

2) ako propise o zaštiti zdravlja i sigurnosti na radu te kolektivni ugovor i pravilnik o radu ne učini na prikladan način dostupnima radnicima (članak 6. stavak 3.),

3) ako ugovor o radu pomorca i radnika na pomorskim ribarskim plovilima ne registrira pri uredu državne uprave u županiji, odnosno uredu Grada Zagreba nadležnom za poslove rada (članak 12. stavak 6.),

4) ako sklopi ugovor o radu, odnosno izda potvrdu koja ne sadrži uglavke propisane ovim Zakonom (članak 13.),

5) ako sklopi ugovor o radu za stalne sezonske poslove koji ne sadrži uglavke propisane ovim Zakonom (članak 14.),

6) ako ugovor ili potvrda ne sadrži uglavke propisane ovim Zakonom, odnosno ako radniku ne uruči primjerak prijave na obvezno mirovinsko ili zdravstveno osiguranje prije upućivanja na rad u inozemstvo (članak 16. stavak 1. i 3.),

7) ako sklopi ugovor o radu u kojemu je probni rad ugovoren u trajanju dužem od zakonom dopuštenoga (članak 35. stavak 2.),

8) ako sklopi ugovor o radu u kojem je pripravnički staž ugovoren u trajanju dužem od zakonom propisanoga (članak 39.).

(2) Novčanom kaznom od 1.000,00 do 3.000,00 kuna za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se poslodavac fizička osoba i odgovorna osoba pravne osobe.

(3) Ako je prekršaj iz stavka 1. ovoga članka počinjen u odnosu na maloljetnog radnika, iznos novčane kazne uvećava se dvostruko.

Članak 293. (Teži prekršaji poslodavca)

(1) Novčanom kaznom od 31.000,00 do 60.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj poslodavac pravna osoba:

1) ako u slučaju koji nije predviđen zakonom ili kolektivnim ugovorom, sklopi ugovor o radu na određeno vrijeme (članak 10. stavak 1., 2. i 3.),

2) ako zaposli maloljetnika bez odobrenja njegovoga zakonskog zastupnika (članak 18. stavak 1.),

3) ako sklopi ugovor o radu s radnikom koji ne udovoljava posebnim uvjetima za zasnivanje radnog odnosa, propisanim zakonom, drugim propisom, kolektivnim ugovorom ili pravilnikom o radu (članak 21.),

4) ako prilikom postupaka odabira kandidata za radno mjesto (razgovor, testiranje, anketiranje i sl.) i sklapanja ugovora o radu od radnika traži podatke koji nisu u neposrednoj svezi s radnim odnosom (članak 23. stavak 1.),

5) ako sklopi ugovor o radu za privremeno obavljanje poslova koji ne sadrži podatke propisane ovim Zakonom (članak 26. stavak 2. i 4.),

6) ako korisniku ustupi radnika za obavljanje istih poslova za neprekinuto razdoblje duže od jedne godine (članak 28.),

7) ako radničko vijeće ne obavijesti o broju i razlozima uzimanja na rad ustupljenih radnika u roku propisanom ovim Zakonom ili ako ustupljene radnike ne obavijesti o slobodnim radnim mjestima za koje ispunjavaju uvjete (članak 30. stavak 2.),

8) ako u pravnom prometu, poslovnim ispravama, na svakom dopisu ili ugovoru ne navede broj pod kojim je kao agencija upisana u evidenciju ministarstva (članak 32. stavak 4.),

9) ako prikuplja, obrađuje, koristi i dostavlja trećim osobama osobne podatke radnika protivno odredbama ovoga Zakona ili ako ne imenuje osobu koja je osim njega ovlaštena nadzirati prikupljanje, obradu, korištenje i dostavljanje tih podataka trećim osobama (članak 34. stavak 1. i 6.),

10) ako s osobom koja se stručno osposobljava za rad ne sklopi ugovor u pisanom obliku (članak 41. stavak 5.),

11) ako radniku ne omogući korištenje stanke na način i pod uvjetima propisanim ovim Zakonom (članak 52.),

12) ako radniku ne omogući korištenje dnevnog odmora na način i pod uvjetima propisanim ovim Zakonom (članak 53.),

13) ako radniku ne omogući korištenje tjednog odmora na način i pod uvjetima propisanim ovim Zakonom (članak 54.),

14) ako radniku ne omogući korištenje godišnjeg odmora u dijelovima pod uvjetima propisanim ovim Zakonom (članak 62.),

15) ako raspored korištenja godišnjeg odmora ne utvrdi u skladu s ovim Zakonom ili ako u propisanom roku radnika ne obavijesti o trajanju i razdoblju korištenja godišnjeg odmora ili ako radniku koji radi u nepunom radnom vremenu kod dva ili kod više poslodavaca, a koji

nisu postigli sporazum o istodobnom korištenju godišnjeg odmora, ne omogući korištenje godišnjeg odmora prema njegovom zahtjevu (članak 64.),

16) ako radniku ne omogući korištenje plaćenog dopusta na način i pod uvjetima propisanim ovim Zakonom (članak 65.),

17) ako traži podatke o trudnoći žene ili uputi drugu osobu da traži takve podatke, osim ako radnica osobno zahtijeva određeno pravo predviđeno zakonom ili drugim propisom radi zaštite trudnica (članak 67. stavak 2.),

18) ako radnika nakon proteka roditeljskog, posvojiteljskog dopusta, dopusta radi skrbi i njege djeteta s težim smetnjama u razvoju te mirovanja radnog odnosa do treće godine života djeteta sukladno posebnom propisu, pod uvjetima propisanim ovim Zakonom, ne vrati na poslove na kojima je radio prije korištenja tih prava ili mu ne ponudi sklapanje ugovora o radu za obavljanje drugih odgovarajućih poslova, ili ako ga, u slučaju prestanka korištenja tog prava, u roku od mjesec dana od dana obavijesti o prestanku korištenja prava, ne vrati na poslove na kojima je radio prije njihovog korištenja, (članak 73.),

19) ako radnika koji je bio privremeno nesposoban za rad zbog ozljede ili ozljede na radu, bolesti ili profesionalne bolesti ne vrati na poslove na kojima je prethodno radio ili mu ne ponudi sklapanje ugovora o radu za obavljanje drugih odgovarajućih poslova (članak 76.),

20) ako radniku kod kojeg postoji profesionalna nesposobnost za rad ili neposredna opasnost od nastanka invalidnosti, u pisanom obliku ne ponudi sklapanje ugovora o radu za obavljanje poslova za koje je sposoban, a u mogućnosti je radniku osigurati obavljanje takvih poslova (članak 78.),

21) ako bez suglasnosti radnika svoje potraživanje prema radniku naplati uskratom isplate plaće ili nekog njezinog dijela, odnosno uskratom isplate naknade plaće ili dijela naknade plaće (članak 88. stavak 1.),

22) ako prije isteka roka od šest mjeseci zaposli drugog radnika na poslovima za koje je utvrdio da je prestala potreba za njihovim obavljanjem, a nije ponudio sklapanje ugovora o radu radniku kojem je otkazao iz poslovno uvjetovanih razloga (članak 107. stavak 7. i 8.),

23) ako ne izradi program zbrinjavanja viška radnika u skladu s ovim Zakonom (članak 121.),

24) ako nadležnoj javnoj službi zapošljavanja ili radničkom vijeću ne dostavi program zbrinjavanja viška radnika (članak 122. stavak 1.),

25) ako provede otkazivanje radnicima za koje je izrađen program zbrinjavanja viška radnika prije isteka roka od trideset dana ili prije isteka roka na koji je nadležna javna služba zapošljavanja odgodila provođenje otkazivanja (članak 122. stavak 4. i 5.),

26) ako ne donese, ako ne objavi pravilnik o radu ili ako pravilnikom ne uredi pitanja koja moraju biti uređena (članak 125. stavak 1.),

27) ako pravilnik o radu donese prije savjetovanja s radničkim vijećem (članak 126. stavak 1.),

- 28) ako ne imenuje osobu koja je osim njega ovlaštena primati i rješavati pritužbe vezane za zaštitu dostojanstva radnika ili ako otkrije podatke utvrđene u postupku zaštite dostojanstva (članak 130. stavak 2. i 7.),
- 29) ako onemogući radnike u izboru radničkog vijeća (članak 137.),
- 30) ako ne obavijesti radničko vijeće o pitanjima o kojima ga je dužan obavijestiti (članak 148.),
- 31) ako se s radničkim vijećem ne savjetuje o pitanjima o kojima se dužan savjetovati na način propisan ovim Zakonom (članak 149.),
- 32) ako bez prethodne suglasnosti radničkog vijeća donese odluku koju može donijeti samo uz suglasnost radničkog vijeća (članak 150. stavak 1.),
- 33) ako ne osigura uvjete za rad radničkog vijeća (članak 155.),
- 34) ako ne omogući imenovanom odnosno izabranom predstavniku radnika članstvo u organu poslodavca, odnosno drugom odgovarajućem tijelu trgovačkog društva, zadruge, odnosno javne ustanove (članak 163.),
- 35) ako na zahtjev predstavnika radnika ne dostavi podatke o ukupnom broju radnika i broju radnika u pojedinim državama članicama Europske unije i kod pojedinih poslodavaca ili o strukturi poslodavca (članak 170. stavak 2.),
- 36) ako u propisanom roku ne sazove osnivačku sjednicu pregovaračkog odbora (članak 175. stavak 5.),
- 37) ako pregovaračkom odboru pravodobno ne dostavi podatke važne za donošenje odluke (članak 175. stavak 6.),
- 38) ako ne osigura uvjete za rad pregovaračkog odbora na način propisan ovim Zakonom (članak 178.),
- 39) ako ne sazove osnivačku sjednicu europskog radničkog vijeća (članak 185. stavak 1.),
- 40) ako europskom radničkom vijeću ne osigura uvjete za rad na način propisan ovim Zakonom (članak 185. stavak 5.),
- 41) ako najmanje jednom u kalendarskoj godini ne obavijesti europsko radničko vijeće i s njim se ne savjetuje o rezultatima poslovanja, ili u svezi s tim ne dostavi pravodobno izvješće s odgovarajućom dokumentacijom (članak 186. stavak 2.),
- 42) ako izborni odbor iz članka 185. stavka 3. ovoga Zakona, odnosno europsko radničko vijeće ako odbor nije osnovan, pravodobno ne obavijesti o posebnim slučajevima koji u bitnome utječu na interese radnika ili mu ne predoči odgovarajuću dokumentaciju ili se s njime o tome ne savjetuje (članak 187. stavak 1.),
- 43) ako protekom razdoblja od dvije godine od dana osnivačke sjednice europskog radničkog vijeća, ne dostavi podatke o promjenama broja radnika u državama članicama Europske unije ili kod poslodavaca, podružnica ili povezanog poslodavca (članak 188. stavak 3.),
- 44) ako u propisanom roku ne započne pregovore s predstavnicima radnika o uređenju načina sudjelovanja radnika u odlučivanju u europskom društvu i odlučivanju u europskoj zadrugi ili

ako predstavnike radnika ne upozna s propisanim podacima (članak 195. stavak 1. i 3. i članak 219.),

45) ako ne osigura uvjete za rad pregovaračkog odbora na način propisan ovim Zakonom (članak 199. i članak 219.),

46) ako u propisanom roku ne sazove osnivačku sjednicu vijeća radnika europskog društva i vijeća radnika europske zadruge (članak 207. stavak 2. i članak 219.),

47) ako vijeću radnika europskog društva ili vijeću radnika europske zadruge redovito ne dostavlja izvješća o stanju poslovanja europskog društva i razvojnim planovima ili dnevni red sjednica organa koji nadzire vođenje poslova europskog društva ili dokumentaciju o radu glavne skupštine osnivača europskog društva (članak 208. stavak 2. i članak 219.),

48) ako vijeće radnika europskog društva ili europske zadruge odnosno njihov odbor, ako je osnovan, pravodobno ne obavijesti o posebnim slučajevima koji u bitnome utječu na interese radnika ili mu ne predoči odgovarajuću dokumentaciju ili se na posebnom sastanku s njime o tome ne savjetuje (članak 209. stavak 1. i članak 219.),

49) ako ne osigura uvjete za rad vijeća radnika europskog društva ili europske zadruge odnosno njihovog odbora na način propisan ovim Zakonom (članak 210. stavak 2. i članak 219.),

50) ako pokuša ostvariti ili ostvari zabranjeni nadzor nad utemeljenjem i djelovanjem sindikata ili udruge sindikata više razine (članak 244. stavak 1.),

51) ako ne obračuna, ne ustegne ili ne uplati sindikalnu članarinu (članak 250.),

52) ako u slučaju, kada je to dužan učiniti, ne dostavi kolektivni ugovor ili promjenu kolektivnog ugovora nadležnom tijelu (članak 264. stavak 1. i 3.),

53) ako kolektivni ugovor ne objavi na propisani način (članak 265. stavak 1. i 2.),

54) ako odbije sudjelovati u postupku mirenja predviđenim ovim Zakonom (članak 270. stavak 1.),

55) ako radnika koji je organizirao ili sudjelovao u štrajku organiziranom u skladu s odredbama zakona, kolektivnog ugovora i pravilima sindikata stavi u nepovoljniji položaj od drugih radnika (članak 279. stavak 2.).

(2) Novčanom kaznom od 4.000,00 do 6.000,00 kuna za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se poslodavac fizička osoba i odgovorna osoba pravne osobe.

(3) Ako je prekršaj iz stavka 1. ovoga članka počinjen u odnosu na maloljetnog radnika, iznos novčane kazne uvećava se dvostruko.

(4) Za prekršaje iz stavka 1. podstavka 33. ovoga članka, poslodavac pravna osoba odgovara i u slučaju da ne postoji prekršajna odgovornost odgovorne osobe.

(5) Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka poslodavcu pravnoj osobi može se izreći novčana kazna na mjestu izvršenja prekršaja u iznosu od 10.000,00 kuna, a poslodavcu fizičkoj osobi i odgovornoj osobi pravne osobe u iznosu od 3.000,00 kuna.

(6) Pravne osobe iz točke 4., 5., 6. i 7. glave XVII. ovoga Zakona, u smislu ovoga članka, smatraju se poslodavcem.

Ujedno su člankom 294. novoga Zakona o radu, kao najteži prekršaji poslodavca vezano za zapošljavanje djece i malodobnika okvalificirana slijedeća postupanja:

- stavak 1. i 2. Novčanom kaznom od 61.000,00 kuna do 100.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj poslodavac pravna osoba, odnosno novčanom kaznom od 7.000,00 kuna do 10.000,00 kuna kaznit će se poslodavac fizička osoba i odgovorna osoba pravne osobe:

- 1) ako ne vodi evidenciju o radnicima i o radnom vremenu ili istu ne vodi na propisan način, ili ako na zahtjev inspektora rada ne dostavi podatke o radnicima i o radnom vremenu (članak 4.),
- 2) ako u slučaju kada ugovor o radu nije sklopljen u pisanom obliku, prije početka rada ne izda radniku pisanu potvrdu o sklopljenom ugovoru ili ako radniku ne dostavi primjerak prijave na obvezno mirovinsko i zdravstveno osiguranje u propisanom roku (članak 12. stavak 3. i 5.),
- 3) ako sklopi ugovor o radu na izdvojenom mjestu rada koji ne sadrži uglavke propisane ovim Zakonom ili ga sklopi za poslove za koje ga ne smije sklopiti (članak 15. stavak 1. i 4.),
- 4) ako o sklopljenom ugovoru o radu na izdvojenom mjestu rada u propisanom roku ne obavijesti tijelo državne uprave nadležno za poslove inspekcije rada (članak 15. stavak 6.),
- 5) ako zaposli osobu mlađu od petnaest godina ili osobu s petnaest i stariju od petnaest, a mlađu od osamnaest godina koja pohađa obvezno osnovno obrazovanje (članak 17. stavak 1.),
- 6) ako ne postupi po nalogu inspektora rada, kojim se zabranjuje rad maloljetnog radnika mlađeg od petnaest godina ili osobe s petnaest ili starije od petnaest, a mlađe od osamnaest godina koja pohađa obvezno osnovno obrazovanje (članak 17. stavak 2.),
- 7) ako zaposli maloljetnika na poslovima koji mogu ugroziti njegovu sigurnost, zdravlje, ćudoređe ili razvoj (članak 19. stavak 1.),
- 8) ako prije utvrđivanja zdravstvene sposobnosti zaposli maloljetnika na poslovima na kojima može raditi samo nakon prethodnog utvrđivanja zdravstvene sposobnosti (članak 19. stavak 3.),
- 9) ako ne postupi po nalogu inspektora rada kojim se zabranjuje rad maloljetnika na poslovima koji mogu ugroziti njegovu sigurnost, zdravlje, ćudoređe ili razvoj, ili se zabranjuje sudjelovanje u aktivnostima bez njegovog prethodnog odobrenja (članak 19. stavak 6.),
- 10) ako maloljetniku ne ponudi sklapanje ugovora o radu za obavljanje drugih odgovarajućih poslova (članak 19. stavak 7.),
- 11) ako u roku koji odredi inspektor rada ne pribavi nalaz i mišljenje o utjecaju poslova na zdravlje i razvoj maloljetnog radnika (članak 20. stavak 2.),
- 12) ako ne postupi po nalogu inspektora rada kojim se zabranjuje rad maloljetnog radnika na određenim poslovima (članak 20. stavak 4.),

- 13) ako maloljetniku ne ponudi sklapanje ugovora o radu za obavljanje drugih odgovarajućih poslova kada je to dužan učiniti na temelju nalaza i mišljenja ovlaštenoga liječnika (članak 20. stavak 6.),
- 14) ako obavlja poslove ustupanja radnika korisnicima prije upisa u evidenciju ministarstva (članak 24. stavak 3.),
- 15) ako ustupi radnika bez sklopljenog sporazuma o ustupanju, ili ako sklopi sporazum o ustupanju radnika koji ne sadrži podatke propisane ovim Zakonom ili ga sklopi u slučajevima kada ga ne može sklopiti (članak 25.),
- 16) ako uputi radnika korisniku bez ugovora o radu, odnosno uputnice ili ako uputnica ne sadrži podatke propisane ovim Zakonom (članak 29. stavak 1. i 2.),
- 17) ako sklopi ugovor o radu u kojem je puno radno vrijeme ugovoreno u trajanju dužem od zakonom dopuštenog (članak 43. stavak 2.),
- 18) ako od radnika zahtijeva da na poslovima, na kojima uz primjenu mjera zaštite zdravlja i sigurnosti na radu nije moguće zaštititi radnika od štetnih utjecaja, radi duže od skraćenoga radnoga vremena (članak 44. stavak 4.),
- 19) ako od radnika zahtijeva da radi duže od punog odnosno nepunog radnog vremena (prekovremeni rad) veći broj sati od zakonom određenog najdužeg trajanja takvoga rada (članak 45. stavak 1.),
- 20) ako prekovremeni rad pojedinog radnika traje duže od trideset dva sata mjesečno ili duže od sto osamdeset sati godišnje (članak 45. stavak 2.),
- 21) ako u propisanom roku ne obavijesti inspektora rada o prekovremenom radu o kojem ga je dužan obavijestiti (45. stavak 3.),
- 22) ako u roku kojeg odredi inspektor rada ne pribavi nalaz i mišljenje o utjecaju poslova prekovremenog rada ili rada u preraspodijeljenom radnom vremenu na zdravlje, radnu sposobnost i sigurnost radnika (članak 45. stavak 4.),
- 23) ako maloljetnom radniku naredi prekovremeni rad (članak 45. stavak 5.),
- 24) ako trudnici, roditelju s djetetom do tri godine starosti ili samohranom roditelju s djetetom do šest godina starosti ili radniku koji radi u nepunom radnom vremenu, bez njegovog pisanog pristanka, naredi prekovremeni rad (članak 45. stavak 6.),
- 25) ako ne postupi po rješenju inspektora rada kojim se zabranjuje prekovremeni rad koji štetno utječe na zdravlje, radnu sposobnost i sigurnost radnika ili se obavlja protivno odredbama Zakona (članak 45. stavak 7.),
- 26) ako radnika ne obavijesti o rasporedu ili promjeni rasporeda radnog vremena najmanje tjedan dana unaprijed, osim u slučaju hitnog prekovremenog rada (članak 46. stavak 2.),
- 27) ako u slučaju organiziranja procesa rada u smjenama uslijed kojeg puno ili nepuno radno vrijeme nije raspoređeno jednako po tjednima, već se isto utvrđuje kao prosječno tjedno radno vrijeme unutar razdoblja od četiri mjeseca, odstupanje od punog radnog vremena utvrđenog Zakonom iznosi više od dvanaest sati mjesečno (članak 46. stavak 3.),

- 28) ako maloljetnom radniku utvrdi raspored radnog vremena duže od osam sati dnevno (članak 46. stavak 6.),
- 29) ako u slučaju kada preraspodjela radnog vremena nije predviđena kolektivnim ugovorom odnosno sporazumom sklopljenim između radničkog vijeća i poslodavca, ne utvrdi plan preraspodijeljenog radnog vremena s propisanim sadržajem, te ako takav plan preraspodjele prethodno ne dostavi inspektorima rada (članak 47. stavak 2.),
- 30) ako je preraspodijeljeno radno vrijeme duže od zakonom utvrđenog (članak 47. stavak 4., 5. i 8.),
- 31) ako na zahtjev inspektora rada, uz plan preraspodjele radnog vremena, ne priloži popis radnika koji su dali pisanu izjavu o dobrovoljnom pristanku na rad u preraspodijeljenom radnom vremenu (članak 47. stavak 7.),
- 32) ako maloljetnom radniku naredi rad u preraspodijeljenom radnom vremenu koji bi trajao duže od osam sati dnevno (članak 47. stavak 10.),
- 33) ako trudnici, roditelju s djetetom do tri godine starosti ili samohranom roditelju s djetetom do šest godina starosti ili radniku koji radi nepuno radno vrijeme, bez njegovog pisanog pristanka, naredi rad u preraspodijeljenom punom ili nepunom radnom vremenu ili ako takav rad traje dulje od četrdeset osam sati tjedno (članak 47. stavak 11.),
- 34) ako ne postupi po rješenju inspektora rada o zabrani ili ograničenju preraspodijeljenog radnog vremena (članak 47. stavak 12.),
- 35) ako dnevni raspored radnog vremena radnika koji radi u vremenu noćnog rada, odredi u trajanju dužem od osam sati (članak 48. stavak 6.),
- 36) ako protivno odredbama ovoga Zakona, trudnici ili maloljetnom radniku naredi noćni rad (članak 49. stavak 1. i 2.),
- 37) ako ne osigura da se noćni rad maloljetnika obavlja pod nadzorom punoljetne osobe, ili ako ne postupi po rješenju inspektora rada o zabrani noćnog rada kada je isti protivan odredbama ovoga Zakona (članak 49. stavak 3. i 4.),
- 38) ako u slučaju kada je rad organiziran u smjenama koje uključuju i noćni rad, ne osigura izmjenu smjena tako da radnik u noćnoj smjeni radi uzastopce najduže jedan tjedan (članak 50. stavak 3.),
- 39) ako radniku koji rasporedom radnog vremena bude određen da rad obavlja kao noćni radnik i redovito tijekom trajanja rada noćnog radnika, prije započinjanja ili tijekom trajanja toga rada, ne omogući zdravstveni pregled sukladno posebnom propisu (članak 51. stavak 3.),
- 40) ako noćnom radniku za kojeg je zdravstvenim pregledom obavljenim prije započinjanja toga rada ili redovitim pregledom tijekom njegovog trajanja, utvrđeno da zbog takvog rada ima zdravstvenih problema, rasporedom radnog vremena ne osigura obavljanje istih poslova izvan noćnog rada (članak 51. stavak 5.),
- 41) ako noćnom radniku za kojeg je zdravstvenim pregledom obavljenim prije započinjanja toga rada ili redovitim pregledom tijekom njegovog trajanja, utvrđeno da zbog takvog rada ima zdravstvenih problema, a rasporedom radnog vremena ne može osigurati obavljanje istih

poslova izvan noćnog rada, ne ponudi sklapanje ugovora o radu za obavljanje poslova izvan noćnog rada za koje je sposoban, a koji što je više moguće odgovaraju poslovima na kojima je radnik prethodno radio (članak 51. stavak 6.),

42) ako noćnom radniku koji je u radu izložen osobitoj opasnosti ili teškom fizičkom ili mentalnom naporu, ne utvrdi raspored radnog vremena tako, da ne radi više od osam sati u razdoblju od dvadeset četiri sata u kojem radi noću (članak 51. stavak 7.),

43) ako radniku ne omogući korištenje godišnjeg odmora u najkraćem trajanju određenom ovim Zakonom (članak 55.),

44) ako s radnikom sklopi sporazum o odricanju od prava na godišnji odmor, odnosno o isplati naknade umjesto korištenja godišnjeg odmora (članak 57.),

45) ako radniku ne omogući korištenje razmjernog dijela godišnjeg odmora u skladu s ovim Zakonom (članak 59.),

46) ako radniku ne isplati naknadu plaće za vrijeme godišnjeg odmora u visini i na način određen ovim Zakonom (članak 60.),

47) ako zbog trudnoće odbije zaposliti ženu, otkáže joj ugovor o radu ili joj protivno odredbama ovoga Zakona, ponudi sklapanje izmijenjenog ugovora o radu (članak 67. stavak 1.),

48) ako za vrijeme trudnoće, korištenja roditeljskog, posvojiteljskog dopusta, rada s polovicom punog radnog vremena, rada u skraćenom radnom vremenu zbog pojačane njege djeteta, dopusta trudnice ili majke koja doji dijete, te dopusta ili rada u skraćenom radnom vremenu radi skrbi i njege djeteta s težim smetnjama u razvoju, odnosno u roku od petnaest dana od dana prestanka trudnoće ili prestanka korištenja tih prava, otkáže ugovor o radu trudnici, odnosno osobi koja se koristi nekim od spomenutih prava (članak 71. stavak 1.),

49) ako za vrijeme privremene nesposobnosti za rad otkáže radniku koji je privremeno spriječen za rad zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti (članak 74. stavak 1.),

50) ako radniku u propisanom roku ne dostavi obračun iz kojeg je vidljivo kako je utvrđen iznos plaće, naknade plaće ili otpremnine ili ako isti nema propisani sadržaj (članak 85. stavak 1. i 4.),

51) ako radniku ne dostavi obračun dugovane, a neisplaćene plaće, naknade plaće ili otpremnine ili ako isti nema propisani sadržaj (članak 85. stavak 2. i 4.),

52) ako otkaz ne obrazloži ili ako ga ne dostavi radniku (članak 112. stavak 2. i 3.),

53) ako radniku na njegov zahtjev, u propisanom roku ne izda potvrdu o vrsti poslova koje obavlja i trajanju radnog odnosa (članak 124. stavak 1.),

54) ako nakon prestanka radnog odnosa, radniku ne vrati u propisanom roku sve njegove isprave i primjerak objave s obveznoga mirovinskog i zdravstvenog osiguranja ili mu ne izda potvrdu o vrsti poslova koje je obavljao i trajanju radnog odnosa (stavak 124. stavak 2.),

55) ako u potvrdi o zaposlenju, osim podataka o vrsti poslova i trajanju radnog odnosa, naznači nešto što bi radniku otežalo sklapanje novog ugovora o radu (članak 124. stavak 3.),

56) ako u slučaju prenošenja ugovora o radu na novog poslodavca, potpuno i istinito pisano ne izvijesti novog poslodavca o pravima radnika čiji se ugovori o radu prenose (članak 133. stavak 4.),

57) ako o prijenosu poduzeća, dijela poduzeća, gospodarske djelatnosti ili dijela gospodarske djelatnosti na novog poslodavca, pravodobno, prije dana prijenosa, pisano i potpuno ne obavijesti radničko vijeće ili sve radnike koji su prijenosom obuhvaćeni (članak 133. stavak 6. i 7.),

58) ako onemogućiti ili pokuša onemogućiti inspektora rada u provođenju inspeksijskog nadzora (članak 288.),

59) ako radniku ne vrati radnu knjižicu kada je to dužan učiniti (članak 291. stavak 3. i 4.),

60) ako radniku ne vrati radnu knjižicu u propisanom roku (članak 299. stavak 2.).

Stavkom 3. članka 294. Zakona o radu propisano je da se, ukoliko su navedeni prekršaji počinjeni u odnosu na malodobnog radnika, iznos novčane kazne uvećava dvostruko.

Stavak 2.- Zabrana zapošljavanja mladih od 18 godina-za opasne poslove

Člankom 19. novog Zakona o radu propisano je da se maloljetnik ne smije zaposliti na poslovima koji mogu ugroziti njegovu sigurnost, zdravlje, ćudoređe ili razvoj.

Poslove na kojima se malodobnik ne smije zaposliti, kao i poslove koji mogu ugroziti njegovo zdravlje propisao je ministar nadležan za rad uz suglasnost ministra nadležnog za zdravstvo, a temeljem članka 19. stavka 2. Zakona o radu.

Tako se novim **Pravilnikom o poslovima na kojima se ne smije zaposliti maloljetnik** radi njegove zaštite od posebnih opasnosti za njegovu sigurnost, zdravlje, ćudoređe ili razvoj, utvrđuju poslovi na kojima se, zbog nedostatka iskustva prilikom obavljanja poslova, zbog nedostatka svijesti o postojećim ili mogućim opasnostima prilikom obavljanja poslova ili činjenice da još uvijek nije u potpunosti zreo, ne smije zaposliti maloljetnik.

Tako su člankom 2. navedenog Pravilnika propisani poslovi na kojima se ne smije zaposliti maloljetnik zbog zaštite od posebnih opasnosti a to su:

- 1) poslovi koji su prema propisima zaštite na radu utvrđeni kao poslovi s posebnim uvjetima rada,
- 2) poslovi koji su prema posebnim propisima utvrđeni kao osobito teški i za zdravlje štetni te se na njima staž osiguranja računa s povećanim trajanjem, te

3) poslovi koji su objektivno iznad njegovih fizičkih ili psiholoških sposobnosti; koji uključuju štetno izlaganje agensima koji su otrovni, kancerogeni, koji uzrokuju nasljedna genetska oštećenja ili štete nerođenom djetetu, ili koji na bilo koji način dugotrajno utječu na ljudsko zdravlje; koji obuhvaćaju štetno izlaganje zračenju; koji obuhvaćaju opasnost od ozljeda na radu (nesretnih slučajeva) za koje se može pretpostaviti da ih maloljetnik ne može prepoznati ili izbjeći uslijed njegove nedostatne pozornosti na sigurnost, ili nedostatka iskustva ili obuke; kod kojih postoji opasnost za život zbog izloženosti ekstremnoj hladnoći ili toplini; kod kojih postoji opasnost od buke ili vibracija.

Poslovima na kojima se ne smije zaposliti maloljetnik smatraju se i svi oni poslovi koji uključuju ili bi mogli uključivati posebne opasnosti za maloljetnike zbog rada uz štetno izlaganje fizikalnim, biološkim i kemijskim agensima i zbog obavljanja postupaka i rada utvrđenih navedenim Pravilnikom.

U članku 3. Pravilnika određeno je da se radi zaštite čudoređa maloljetnik ne smije zaposliti na poslovima u kockarnicama, salonima za igre na sreću, disko klubovima, noćnim barovima, noćnim klubovima i sličnim poslovima koji potencijalno mogu ugroziti čudoređe maloljetnika.

Nastavno na navedeno, ako inspektor rada utvrdi da malodobnik radi na poslovima koji mogu ugroziti njegovo zdravlje, čudorednost ili razvoj, na zahtjev malodobnika, njegovog roditelja, odnosno skrbnika, radničkog vijeća ili sindikata, poslodavac mu je dužan ponuditi sklapanje ugovora o radu za obavljanje drugih odgovarajućih poslova. Ako takvih poslova nema, poslodavac može malodobniku otkazati ugovor o radu uz priznanje svih prava koja su vezana uz otkaz ugovora o radu. Ako poslodavac u naprijed navedenom slučaju ne bi malodobnom radniku ponudio sklapanje ugovora o radu na drugim odgovarajućim poslovima, počinio bi jedan od najtežih prekršaja.

Mogućnost obavljanja povremenog rada redovitog učenika srednjoškolske ustanove koji može imati sva ili pretežita obilježja radnog odnosa, ali bez sklapanja ugovora o radu i zasnivanja radnog odnosa, predviđena je odredbama članak 21.- 30. Pravilnika o obavljanju djelatnosti posredovanja pri zapošljavanju

Glavna obilježja spomenutog povremenog rada redovitog učenika srednjoškolske ustanove koji se može obavljati temeljem ugovora o povremenom radu redovitog učenika sa svim propisanim sastavnim dijelovima su:

- obavljanje poslova posredovanja za povremeni rad redovitih učenika srednjoškolskih ustanova za vrijeme zimskog, proljetnog i ljetnog odmora, čije trajanje za svaku školsku

- godinu propisuje ministar nadležan za obrazovanje
- za posredovanje za maloljetnog redovitog učenika srednjoškolska ustanova mora imati pisanu suglasnost njegovog zakonskog zastupnika (roditelja ili skrbnika), a za učenika mlađeg od 15 godina i pisanu suglasnost inspektora rada
 - sklapanje ugovora koji nosi naziv: „Ugovor o povremenom radu redovitog učenika“
 - ugovor o povremenom radu redovitog učenika sklapa učenik uz supotpis zakonskog zastupnika i naručitelj poslova, a uz posredovanje ovlaštene srednjoškolske ustanove koja je dužna (radi lakšeg nadzora) primjerak svakog takvog ugovora dostaviti mjesno nadležnom inspektoratu rada u roku od tri dana od dana sklapanja ugovora;
 - ugovor mora sadržavati broj rješenja ministarstva kojim je izdana dozvola, ime i prezime učenika, datum i mjesto rođenja učenika, broj članske isprave, puni naziv i sjedište naručitelja posla, podatke o vrsti poslova, broju radnih sati, cijeni rada i iznosu zarade
 - puno radno vrijeme maloljetnog redovitog učenika ne smije biti duže od sedam sati dnevno i 35 sati tjedno. Samo iznimno, puno radno vrijeme maloljetnog redovitog učenika koji je navršio 15 godina života može biti osam sati dnevno i 40 sati tjedno
 - maloljetni redoviti učenik koji dnevno radi više od 4 sata i 30 minuta ima pravo na odmor (stanku) od najmanje 30 minuta, a između dva uzastopna radna dana maloljetni redoviti učenik ima pravo na odmor (dnevni odmor) od najmanje 14 sat neprekidno te maloljetni redoviti učenik ima pravo na tjedni odmor u trajanju najmanje 48 sati neprekidno
 - zabranjen rad maloljetnog redovitog učenika u vremenu od 20 sati uvečer i 6 sati prije podne; naknada za posredovanje srednjoškolskoj ustanovi ne može biti veća od 10% od iznosa učenikove zarade, a može se naplatiti samo od naručitelja i služi u svrhu poboljšanja učeničkog standarda.

Glede ostalih poslova člankom 2. novog Pravilnika o poslovima na kojima maloljetnik može raditi i o aktivnostima u kojima smije sudjelovati određeno je da maloljetnik može, osim na poslovima na kojima se sukladno posebnom propisu ne smije zaposliti, raditi na drugim poslovima samo nakon prethodnog utvrđivanja radne sposobnosti za obavljanje tih poslova. Navedena zdravstvena sposobnost utvrđuje se zdravstvenim pregledom prije početka rada te tijekom rada, najkasnije protekom godine dana rada maloljetnika, a i prije isteka toga roka kada to ocijeni izabrani doktor opće/obiteljske medicine ili nadležni specijalist medicine rada ili kada to zatraži maloljetnik, odnosno njegov zakonski zastupnik.

Člankom 7. novog Pravilnika o poslovima na kojima maloljetnik može raditi i o aktivnostima u kojima smije sudjelovati propisano je da osoba mlađa od petnaest godina ili osoba s petnaest i starija od petnaest, a mlađa od osamnaest godina koja pohađa obvezno osnovno obrazovanje, smije uz prethodno odobrenje inspektora rada uz naplatu sudjelovati u snimanju filmova, pripremanju i izvođenju umjetničkih, scenskih ili drugih sličnih djela, na način, u

opsegu i na poslovima koji ne ugrožavaju njezino zdravlje, sigurnost, čudoređe, školovanje ili razvoj.

REGISTRIRANO ZAPOSŁJAVANJE I ZAPOSLENOST MLADIH

U sljedećoj tablici prikazano je zapošljavanje osoba u dobi od 15 do 24 godine s evidencije nezaposlenih od 2003. do 2009. godine. Riječ je broju koji govori o priljevu iz nezaposlenosti u zaposlenost tijekom godine. Uočljivo je da je broj mladih zaposlenih značajno pao u 2008. godini, a zatim se drastično smanjio u 2009. godini, što je bila posljedica gospodarske krize.

Broj zaposlenih s evidencije tijekom godine u dobi od 15 do 24 godine

Godina	Ukupno	Muškarci	Žene
2003.	50.396	24.668	25.728
2004.	48.262	23.447	24.815
2005.	48.929	23.890	25.039
2006.	51.614	25.008	26.606
2007.	50.859	24.285	26.574
2008.	42.132	20.372	21.760
2009.	34.678	16.649	18.029

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje

Sljedeća tablica prikazuje broj zaposlenih u dobi od 15 do 24 godine u pravnim osobama od 2004. do 2009. godine. Riječ je o broju koji govori o stanju krajem ožujka. Uočljivo je da je broj zaposlenih mladih dosegnuo najvišu vrijednost u 2008. godini, zatim se značajno smanjio u 2009. godini. Kao što je prethodno rečeno, to je bila posljedica gospodarske krize.

**Broj zaposlenih u dobi od 15 do 24 godine
u pravnim osobama, stanje krajem ožujka**

Godina	Ukupno	Muškarci	Žene
2004.	71584	42217	29367
2005.	67664	39537	28127
2006.	72638	43265	29373
2007.	77810	46770	31040
2008.	83805	51409	32396
2009.	76525	46782	29743

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Državni inspektorat kao tijelo državne uprave u čijoj su nadležnosti prvenstveno inspekcijski poslovi ima određene ovlasti u području zaštite djece – malodobnika, i to prvenstveno kroz suzbijanje različitih pojava oblika nezakonitog rada malodobnika, kao i kroz nadzor nad primjenom propisa koji se odnose na uvjete rada, sigurnost i zaštitu zdravlja malodobnika.

Tako su **tijekom 2005. godine inspektori rada za radne odnose** postupajući u okviru svoje nadležnosti otkrili su ukupno **271** povredu prekršajno sankcioniranih odredaba ZR-a (u odnosu na **188** malodobnika), koje se odnose na rad i zapošljavanje malodobnika i koji se prekršaji mogu počinuti isključivo u odnosu na malodobnike, i to u djelatnostima ugostiteljstva, turizma, trgovine, industrije, obrtničko-uslužnim djelatnostima, komunalnim djelatnostima, u poljoprivredi te u proizvodnji, emitiranju i prijenosu TV i radio programa i snimanju. Malodobnici su radili na poslovima konobara, kuhara, pekara, prodavača, glumaca, statista, voditelja dječjih programa, u hortikulturi, na poslovima kontrole i naplate parkiranja, sakupljanja plodova te na raznim pomoćnim poslovima u ugostiteljstvu i turizmu.

U navedenom razdoblju inspektori rada za radne odnose su neposrednim očevitom, temeljem izjava zatečenih malodobnika, drugih radnika i predstavnika poslodavaca, uvidom u radno-pravnu dokumentaciju radnika, evidencije o zaposlenim radnicima i drugu poslovnu dokumentaciju, utvrdili sljedeće povrede odredaba ZR-a (koje su počinjene isključivo u odnosu na malodobnike):

- da je 11 osoba mlađih od 15 godina radilo protivno odredbi čl. 21. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 4. ZR-a,
- da su 24 osobe mlađe od 15 godina sudjelovale u snimanju filmova, pripremanju i izvođenju umjetničkih, scenskih ili drugih sličnih djela bez prethodnog odobrenja inspektora rada, što je protivno čl. 21. st. 2. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 5. ZR-a,

- jedan slučaj zapošljavanja malodobnika na poslovima koji mogu ugroziti njegovo zdravlje, ćudorednost ili razvoj, što je protivno odredbi čl. 23. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 6. ZR-a,
- da je 67 malodobnika radilo prekovremeno što je protivno odredbama čl. 41. st. 5. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 17. ZR-a,
- da su 2 malodobnika protivno odredbama čl. 43. st. 7. ZR-a radili u preraspodijeljenom punom radnom vremenu, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 20. ZR-a,
- da je 107 malodobnika protivno odredbama čl. 62. st. 3. ZR-a, radilo noću tj. između 19,00 sati uvečer i 7,00 sati ujutro idućeg dana u industriji, odnosno između 20,00 sati uvečer i 6,00 sati ujutro idućeg dana izvan industrije, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 27. ZR-a,
- 59 slučajeva zapošljavanja malodobnika bez odobrenja njihovih zakonskih zastupnika, što je protivno odredbama čl. 22. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 247. st. 1. toč. 1. ZR-a.

Osim navedenih nepravilnosti u razdoblju od 3. kolovoza 2005. godine (kada je svim područnim jedinicama Državnog inspektorata naložen pojačan nadzor na okolnost zapošljavanja i rada malodobnika) do 31. prosinca 2005. godine inspektori rada za radne odnose utvrdili su i 42 slučaja zapošljavanja malodobnika kojima poslodavci prije početka rada nisu uručili pisanu potvrdu o sklopljenim ugovorima o radu budući da isti nisu bili sklopljeni u pisanom obliku, što je protivno odredbama čl. 16. st. 3. ZR-a i kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 1. ZR-a, 37 slučajeva neprijavlivanja malodobnika na obvezno mirovinsko i zdravstveno osiguranje, te da poslodavci 4 malodobnika nisu prijavili na obvezno mirovinsko i zdravstveno osiguranje s prvim danom početka rada kod poslodavca, što je protivno odredbama čl. 101. st. 1. i st. 2. Zakona o mirovinskom osiguranju („Narodne novine“ broj 102/98, 127/00, 95/01, 109/01, 147/02, 117/3, 30/04, 177/04 i 92/05, nastavno: ZMO) te čl. 101. st. 2. i čl. 102. st. 1. Zakona o zdravstvenom osiguranju („Narodne novine“ broj 94/01, 88/02, 149/02, 117/03, 30/04, 177/04 i 90/05, nastavno: ZZO) i kažnjivo po čl. 71. Zakona o Državnom inspektoratu („Narodne novine“ broj 76/99, 96/03, 151/03, 160/04, 174/04, 33/05, 48/05, 129/05 i 140/05, nastavno: ZDI). U navedenom razdoblju utvrđeno je i da je poslodavac za 1 malodobnog radnika podnio prijave na obvezno mirovinsko i zdravstveno osiguranje po proteku zakonskog roka od 15 dana, što je kažnjivo po čl. 168. ZMO-a i čl. 127. ZZO-a. Zbog osnovane sumnje da su postupili protivno navedenim prekršajno sankcioniranim odredbama zakona, protiv poslodavaca i odgovornih osoba poslodavaca nadležnim prekršajnim sudovima podneseni su zahtjevi za pokretanje prekršajnog postupka, a u 6 slučajeva protiv poslodavaca su podnesene i kaznene prijave zbog osnovane sumnje na počinjenje kaznenog djela „povreda prava na rad i drugih prava iz rada“, opisana i kažnjiva po čl. 114. Kaznenog zakona („Narodne novine“ broj 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05 i 74/06, nastavno: KZ).

Nastavno na navedeno, navodimo da je iz rješavanja prekršajnih sudova donesenih povodom zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka podnesenih protiv poslodavaca tijekom 2005. godine, razvidno slijedeće:

- da su nadležni sudovi zbog nezakonitog noćnog rada malodobnika poslodavcima izrekli novčanu kaznu u iznosu od 400,00 do 2.000,00 kuna,
- da su zbog nezakonitog prekovremenog rada malodobnika sudovi poslodavcima izricali novčanu kaznu u iznosu od 400,00 do 1.000,00 kuna,
- da su zbog toga što je poslodavac zaposlio malodobnika, odnosno sa istim sklopio ugovor o radu bez pisanog odobrenja njegovog zakonskog zastupnika, sudovi poslodavcima izrekli novčane kazne u rasponu od 300,00 do 8.000,00 kuna,
- u jednom slučaju, povodom podnesenog zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka zbog toga što je poslodavac zaposlio malodobnika, odnosno sa istim sklopio ugovor o radu bez pisanog odobrenja njegovog zakonskog zastupnika, prekršajni sud je zbog nedostatka dokaza, donio rješenje o obustavi postupka,
- u jednom slučaju zbog sklopljenog ugovora o radu bez odobrenja zakonskog zastupnika malodobnika, nadležni prekršajni sud poslodavcu je izrekao mjeru upozorenja – opomenu,
- u jednom slučaju sud je zbog nezakonitog rada 2 malodobnice, od kojih je jedna bila mlađa od 15 godina, izdao prekršajni nalog kojim je poslodavcu izrekao ukupnu novčanu kaznu u iznosu od 23.000,00 kuna.

U razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2005. godine inspektori rada za zaštitu na radu u dva nadzora u kojima su zatečeni malodobnici utvrdili su jedan slučaj lake tjelesne povrede malodobnika u građevinskoj djelatnosti, da je jedan poslodavac dozvolio malodobnom radniku protivno čl. 27. Zakona o zaštiti na radu („Narodne novine“ broj 59/96, 94/96, 114/03 i 100/04, nastavno: ZZR), samostalno obavljanje posla, iako isti prethodno nije bio osposobljen za obavljanje takvog posla na siguran način, te da su dva poslodavca malodobne radnike protivno čl. 34. ZZR-a rasporedili na poslove s posebnim uvjetima rada za koje nisu ispunjavali potrebne uvjete, a koja su postupanja kažnjiva po čl. 108. st. 1. i 2. ZZR-a.

Tijekom 2005. godine inspektori rada za radne odnose zaprimili su 30 zahtjeva zakonskih zastupnika malodobnih osoba mlađih od 15 godina za odobrenje naplatnog sudjelovanja malodobnika u izvođenju različitih umjetničkih djela, ali i snimanju video spotova, TV reklama, serijala i slično. Postupajući u okviru svoje nadležnosti inspektori rada su dali odobrenje za sudjelovanje 19 malodobnika mlađih od 15 godina u navedenim aktivnostima.

Tijekom 2006. godine inspektori rada za radne odnose su u 48 nadzora otkrili ukupno 130 povreda prekršajno sankcioniranih odredaba ZR-a, ZDI-a, Zakona o strancima („Narodne novine“ broj 109/03 i 182/04, nastavno: ZS), ZMO-a i Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju („Narodne novine“ broj 85/06, 105/06 i 118/06, nastavno: ZOZO) koje se odnose na rad i zapošljavanje malodobnika. Inspeksijski nadzori su obavljani kod poslodavaca koji obavljaju djelatnosti ugostiteljstva i turizma, trgovine, industrije (pekare), graditeljstva te obrtničko-uslužne djelatnosti.

Malodobnici su radili na poslovima konobara i pomoćnih konobara (35 malodobnih osoba, od toga 6 muških osoba i 29 ženskih osoba), kuhara i pomoćnih kuhara (4 malodobne osobe, od toga 3 muške i 1 ženska osoba), pomoćnih radnika u kuhinji (1 malodobnica), pekara i pomoćnih pekara (4 malodobnika), prodavača (5 malodobnih osoba, od toga 1 muška osoba i 4 ženske osobe), pomoćnih građevinskih radnika (2 malodobnika), 2 malodobnika na poslovima slaganja letvica, po 1 muška malodobna osoba na poslovima nosača prtljage, prodaje novina i na pomoćnim poslovima u poljoprivredi, te po jedna malodobna ženska osoba na poslovima frizerke, slastičarke i servirke.

U istome razdoblju inspektori rada za radne odnose zaprimili su i 225 zahtjeva zakonskih zastupnika osoba mlađih od 15 godina za sudjelovanje istih uz naplatu u izvođenju različitih umjetničkih djela, ali i snimanju video spotova, TV reklama, serijala i slično. Postupajući po navedenim zahtjevima inspektori rada su odobrili sudjelovanje 217 malodobnika mlađih od 15 godina u navedenim aktivnostima.

Po obavljenim inspekcijskim nadzorima inspektori su utvrdili postojanje osnovane sumnje u počinjenje slijedećih nezakonitosti:

- sklapanje ugovora o radu na određeno vrijeme sa malodobnom osobom u slučaju koji nije predviđen zakonom, odnosno kolektivnim ugovorom, što je protivno čl. 15. ZR-a, kažnjivo po čl. 246. st. 1. toč. 3. i st. 2. i 3. ZR-a – 2 prekršaja,
- sklapanje ugovora o radu s malodobnom osobom, koji nisu sadržavali sve podatke propisane odredbom čl. 17. ZR-a, kažnjivo po čl. 17. ZR-a, kažnjivo po čl. 246. st. 1. toč. 5. i st. 2. i 3. ZR-a – 3 prekršaja,
- zapošljavanje malodobnika bez pisanog odobrenja njihovih zakonskih zastupnika (roditelja), što je protivno čl. 22. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 247. st. 1. toč. 1. i st. 2. i 3. ZR-a – 10 prekršaja,
- uskrata prava malodobnom radniku na korištenje stanke na način i pod uvjetima utvrđenim odredbom čl. 44. ZR-a, kažnjivo po čl. 247. st. 1. toč. 7. i st. 2. i 3. ZR-a – 2 prekršaja,
- da su tri poslodavca malodobnim radnicima uskratili pravo na korištenje dnevnog odmora na način i pod uvjetima utvrđenim odredbom čl. 45. ZR-a, kažnjivo po čl. 247. st. 1. toč. 8. i st. 2. i 3. ZR-a – 3 prekršaja,
- uskrata prava na tjedni odmor malodobnom radniku na način i pod uvjetima utvrđenim odredbom čl. 46. ZR-a, kažnjivo po čl. 247. st. 1. toč. 9. i st. 2. i 3. ZR-a – 8 prekršaja,
- 14 slučajeva zapošljavanja malodobnika kojima poslodavci prije početka rada nisu uručili pisanu potvrdu o sklopljenom ugovoru o radu, budući da isti nisu bili sklopljeni u pisanom obliku, što je protivno odredbama čl. 16. st. 3. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 1. i st. 2. i 3. ZR-a,
- zapošljavanje malodobnih osoba mlađih od 15 godina, što je protivno odredbama čl. 21. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 4. i st. 2. i 3. ZR-a – 4 prekršaja,
- da su dvojica poslodavaca zaposlili malodobnike na poslovima koji mogu ugroziti njihovo zdravlje čudorednost ili razvoj, što je protivno odredbama čl. 23. st. 1. ZR-a u svezi čl. 3.

Pravilnika o poslovima na kojima se ne smije zaposliti malodobnik i o poslovima na kojima može raditi samo nakon prethodnog utvrđivanja zdravstvene sposobnosti („Narodne novine“ broj 59/02), kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 6. i st. 2. i 3. ZR-a. U postupku nadzora utvrđeno je da je kod jednog poslodavca (u disco klubu) malodobnica radila na poslovima konobarice, dok je kod drugog poslodavca (pizzeria – noćni klub) malodobnik radio na poslovima kuhara – pizza majstora.

- da je pet poslodavaca zahtijevalo od malodobnih radnika da rade duže od punog radnog vremena veći broj sati od zakonom određenog najdužeg trajanja takvog rada, što je protivno odredbama čl. 41. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 13. i st. 2. i 3. ZR-a,

- da sedam poslodavaca nije obavijestilo inspektor rada o prekovremenom radu malodobnika, što je protivno odredbama čl. 41. st. 2. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 14. i st. 2. i 3. ZR-a,

- da je ukupno dvadeset i šest malodobnih osoba radilo prekovremeno, što je protivno odredbama čl. 41. st. 5. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 17. i st. 2. i 3. ZR-a – 21 prekršaj,

- da su trideset i dvije malodobne osobe radile kod ukupno dvadeset i šest poslodavaca noću, tj. između 19,00 sati uvečer i 7,00 sati ujutro idućeg dana u industriji, odnosno između 20,00 sati uvečer i 6,00 sati ujutro idućeg dana izvan industrije, što je protivno odredbama čl. 62. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 27. i st. 1. i 2. ZR-a,

- da četiri poslodavca nisu malodobnim radnicima prilikom isplate plaće uručili obračun plaće iz kojeg je vidljivo kako je utvrđen iznos plaće, što je protivno odredbama čl. 91. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 41. i st. 2. i 3. ZR-a,

- da dva poslodavca malodobnicima nisu uručili obračun dugovane, a neisplaćene plaće, što je protivno odredbama čl. 91. st. 2. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 42. i st. 2. i 3. ZR-a,

- da jedan poslodavac malodobnom radniku nakon prestanka radnog odnosa nije vratio sve njegove isprave i primjerak odjave s obveznog mirovinskog i zdravstvenog osiguranja, što je protivno odredbi čl. 129. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 44. i st. 2. i 3. ZR-a,

- da je jedan poslodavac malodobnom radniku po prestanku radnog odnosa odbio vratiti radnu knjižicu, što je protivno odredbama čl. 243. st. 3. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 49. i st. 2. i 3. ZR-a,

- da poslodavci nisu prijavili ukupno devet malodobnih radnika na obvezno mirovinsko i zdravstveno osiguranje ili ih nisu prijavili s prvim danom početka rada, što je protivno odredbama čl. 4. ZDI-a, kažnjivo po čl. 71. st. 1. i 2. ZDI-a,

- da je jedan poslodavac za malodobnika podnio prijavu nadležnim tijelima mirovinskog i zdravstvenog osiguranja po proteku zakonskog roka od 15 dana,

- zapošljavanje dvojice malodobnika – stranih državljana od strane fizičkih osoba, protivno odredbama čl. 85. st. 1. ZS-a, odnosno bez radne dozvole za rad u Republici Hrvatskoj, što je kažnjivo po čl. 107. st. 1. toč. 1. ZS-a (za fizičku osobu) i po čl. 103. st. 1. toč. 8. ZS, za stranca.

Slijedom utvrđenog, a zbog osnovane sumnje da su postupili protivno navedenim prekršajno sankcioniranim odredbama zakona, protiv poslodavaca i odgovornih osoba poslodavaca nadležnim prekršajnim sudovima podneseni su zahtjevi za pokretanje prekršajnih postupaka.

Osim podnošenja zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka protiv poslodavaca i odgovornih osoba poslodavaca, inspektori su u slučajevima nezakonitog prekovremenog i noćnog rada, rješenjima zabranili poslodavcima određivanje takvog rada malodobnicima.

Navodimo i to da je tijekom 2006. godine doneseno i 31 rješenje. U jednom slučaju je poslodavcu, temeljem odredbi čl. 21. st. 1. ZR-a, rješenjem zabranjeno zapošljavanje malodobne osobe mlađe od 15 godina (malodobnik je radio pomoćne poslove u pekari), u dva slučaja je temeljem čl. 101. ZS-a zabranjen rad malodobnim radnicima strancima, a temeljem odredbi čl. 62. ZDI-a usmenim rješenjem u zapisniku četvorici poslodavaca izrečena je privremena mjera zabrane obavljanja djelatnosti na određeno vrijeme u trajanju od 30 dana, budući da je kod dvojice poslodavaca utvrđeno da su malodobni radnici kod istih obavljali poslove koji s obzirom na narav i vrstu rada te ovlasti poslodavca imaju obilježje posla za koji se zasniva radni odnos, a da ih poslodavci nisu prijavili na obvezno mirovinsko niti zdravstveno osiguranje s prvim danom početka rada, dok su druga dva poslodavca nezakonito (bez radnih dozvola) zapošljavali malodobne radnike – strance.

O utvrđenim mogućim nezakonitostima iz nadležnosti drugih tijela državne uprave u navedenom razdoblju o 4 slučaja nezakonitog zapošljavanja malodobnika obaviješteno je Ministarstvo unutarnjih poslova, u 14 slučajeva obaviještena je Porezna uprava Ministarstva financija, u 19 slučajeva obaviješteni su mjesno nadležni centri za socijalnu skrb, u 12 slučajeva obaviještena je Pravobraniteljica za djecu, a u jednom slučaju i Hrvatski zavod za zapošljavanje, radi mogućeg poduzimanja mjera iz njihove nadležnosti.

Nastavno na navedeno, navodimo da je iz rješenja prekršajnih sudova donesenih povodom zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka podnesenih protiv poslodavaca tijekom 2006. godine, razvidno slijedeće:

- da su nadležni sudovi zbog nezakonitog noćnog rada malodobnika poslodavcima izricali novčanu kaznu u iznosu od 1.000,00 do 5.000,00 kuna,
- da su zbog nezakonitog prekovremenog rada malodobnika sudovi poslodavcima izricali novčanu kaznu u iznosu od 300,00 do 6.000,00 kuna,
- da su zbog toga što je poslodavac zaposlio malodobnika, odnosno sa istim sklopio ugovor o radu bez pisanog odobrenja njegovog zakonskog zastupnika, sudovi poslodavcima izrekli novčane kazne u rasponu od 500,00 do 6.000,00 kuna,
- da je zbog toga što je poslodavac zaposlio malodobnika na poslovima koji mogu ugroziti njegovo zdravlje, čudorednost ili razvoju, sud poslodavcu izrekao novčanu kaznu u iznosu od 3.000,00 kuna.

U 2006. godini inspektori rada za zaštitu na radu Državnog inspektorata su tijekom obavljanja nadzora zatekli 2 malodobnika na poslovima s posebnim uvjetima rada

(elektroinstalaterskim poslovima i poslovima u kuhinji), što je protivno odredbama čl. 34. st. 2. ZZR-a, te utvrdili da je poslodavac malodobnog radnika rasporedio na poslove pekara u noćnoj smjeni, što je protivno odredbama čl. 40 ZZR-a.

Nadalje, inspektori rada za zaštitu na radu obavili su inspekcijske nadzore povodom četiri teške ozljede malodobnih učenika na praksi. Od navedenog broja jedan učenik je ozlijeđen na praksi za zanimanje mesar – djelatnost trgovina, a jedan učenik u djelatnosti proizvodnja el. energije te dvije učenice na praksi u kemijskom laboratoriju – djelatnost obrazovanje.

U istoj godini inspektori rada za zaštitu na radu obavili su inspekcijske nadzore povodom lakše ozljede na radu jednog malodobnika (u djelatnosti pekarstva zatečen u noćnom radu) i dva malodobna učenika na praksi (jedan na praksi za zanimanje automehaničara, prerađivačka industrija i drugi na praksi – rad na kružnoj pili, graditeljstvo).

Temeljem utvrđenog činjeničnog stanja inspektori rada za zaštitu na radu su temeljem odredbi čl. 59. ZDI-a, donijeli 6 rješenja kojima su naredili poslodavcima da malodobne radnike udalje s poslova s posebnim uvjetima rada (čl. 34. ZZR-a), da malodobnim radnicima koji nisu osposobljeni za rad na siguran način osiguraju rad pod nadzorom osobe koja je osposobljena za rad na siguran način za te poslove (čl. 27. ZZR-a), zabranili obavljanje učeničke prakse kod poslodavca bez neposrednog nadzora radnika osposobljenih za rad na siguran način (čl. 27. ZZR-a), zabranili korištenje neispravnih sredstava rada (čl. 43. ZZR-a) te naredili poslodavcima da malodobnog radnika udalje s poslova u noćnoj smjeni. Protiv poslodavaca i odgovornih osoba poslodavaca nadležnim prekršajnim sudovima podneseno je 12 zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka, zbog utvrđenih prekršaja opisanih u čl. 18., 27., 34., 40., 42., 43., 44., 52. i 62., a kažnjivih po čl. 108., 109. i 110. ZZR-a, a nadležnom državnom odvjetništvu podnesene su 4 kaznene prijave.

Pravilnikom o poslovima s posebnim uvjetima rada („Narodne novine“ broj 5/84) propisano je da te poslove ne mogu obavljati osobe mlađe od 18 godina. Kada se osoba mlađa od 18 godina obrazuje pa u tu svrhu bi trebala raditi na poslovima koji su prema odredbama toga Pravilnika poslovi s posebnim uvjetima rada, za koje je potrebno da radnik ispunjava posebne uvjete (dob, spol, stručna osposobljenost i zdravstvena i psihofizička sposobnost), inspektor u nadzoru utvrđuje da li je učenik zdravstveno i psihofizički sposoban za te poslove prema nalazu ordinacije medicine rada, te da li radi pod nadzorom osobe koja je osposobljena za te poslove.

Tijekom 2007. godine inspektori rada za radne odnose su u 55 nadzora otkrili ukupno 163 povrede prekršajno sankcioniranih odredaba ZR-a, ZDI-a, Zakona o strancima („Narodne novine“ broj 79/07, nastavno: ZS), Zakona o mirovinskom osiguranju („Narodne novine“ broj 102/98, 71/99, 127/00, 59/01, 109/01, 147/02, 117/03, 30/04, 174/04, 92/05 i 79/07 nastavno: ZMO) i Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju („Narodne novine“ broj 85/06, 105/06, 118/06, 77/07 i 111/07, nastavno: ZOZO), koje se odnose na rad i zapošljavanje malodobnika. Najviše nezakonitosti počinjenih u odnosu na malodobnike

utvrđeno je u djelatnosti ugostiteljstva, no povrede propisa iz područja rada i zapošljavanja počinjene na štetu malodobnika utvrđivane su i u drugim djelatnostima (trgovini, turizmu, industriji, graditeljstvu, komunalnim djelatnostima, obrtničko-uslužnim djelatnostima).

U istome razdoblju inspektori rada za radne odnose zaprimili su i 251 zahtjev zakonskih zastupnika osoba mlađih od 15 godina za sudjelovanje istih uz naplatu u izvođenju različitih umjetničkih djela, ali i snimanju video spotova, TV reklama, serijala i slično. Postupajući po navedenim zahtjevima inspektori rada su odobrili sudjelovanje 221 malodobnika mlađih od 15 godina u navedenim aktivnostima - na način, u opsegu i na poslovima koji ne ugrožavaju njihovo zdravlje, ćudorednost, školovanje ili razvoj.

Po obavljenim inspekcijskim nadzorima inspektori su utvrdili postojanje osnovane sumnje u počinjenje slijedećih nezakonitosti:

- sklapanje ugovora o radu na određeno vrijeme s malodobnom osobom u slučaju koji nije predviđen zakonom, odnosno kolektivnim ugovorom, što je protivno čl. 15. ZR-a, kažnjivo po čl. 246. st. 1. toč. 3. i st. 2. i 3. ZR-a – 1 prekršaj,
- sklapanje ugovora o radu s malodobnom osobom, koji nisu sadržavali sve podatke propisane odredbom čl. 17. ZR-a, kažnjivo po čl. 246. st. 1. toč. 5. i st. 2. i 3. ZR-a – 1 prekršaj,
- zapošljavanje malodobnika (ukupno 31), bez pisanih odobrenja njihovih zakonskih zastupnika (roditelja), što je protivno čl. 22. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 247. st. 1. toč. 1. i st. 2. i 3. ZR-a – 16 prekršaja,
- uskrata prava malodobnom radniku na korištenje stanke na način i pod uvjetima utvrđenim odredbom čl. 45. ZR-a, kažnjivo po čl. 247. st. 1. toč. 7. i st. 2. i 3. ZR-a – 1 prekršaj,
- uskrata prava malodobnim radnicima na korištenje dnevnog odmora na način i pod uvjetima utvrđenim odredbom čl. 45. ZR-a, kažnjivo po čl. 247. st. 1. toč. 8. i st. 2. i 3. ZR-a – 2 prekršaja,
- uskrata prava na tjedni odmor malodobnim radnicima na način i pod uvjetima utvrđenim odredbom čl. 46. ZR-a, kažnjivo po čl. 247. st. 1. toč. 9. i st. 2. i 3. ZR-a – 6 prekršaja,
- da jedan poslodavac nije utvrdio raspored godišnjeg odmora malodobnom radniku u skladu s odredbama ZR-a – 1 prekršaj,
- neurućivanje malodobnim radnicima (njih ukupno 55) prije početka rada pisanih potvrda o sklopljenim ugovorima o radu u slučajevima kad ugovori o radu nisu bili sklopljeni u pisanom obliku, što je protivno odredbama čl. 16. st. 3. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 1. i st. 2. i 3. ZR-a – 22 prekršaja,
- neurućivanje malodobnom radniku primjeraka prijave na obvezno mirovinsko i zdravstveno osiguranje u roku od 15 dana od dana sklapanja ugovora o radu, što je protivno odredbi čl. 16. st. 5. ZR-a i kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 1. i st. 2. i 3. ZR-a – 1 prekršaj,
- zapošljavanje malodobne osobe mlađe od 15 godina, što je protivno odredbama čl. 21. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 4. i st. 2. i 3. ZR-a – 1 prekršaj,
- da su tri osobe mlađe od 15 godina života, bez prethodnog odobrenja inspektora rada, naplatno sudjelovale u snimanju filmova, pripremanju i izvođenju umjetničkih, scenskih ili

drugih sličnih djela na način, u opsegu i na poslovima koji ugrožavaju njihovo zdravlje, ćudorednost, školovanje ili razvoj, što je protivno odredbi čl. 21. st. 2. ZR-a, a kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 5. i st. 2. i 3. ZR-a – 2 prekršaja,

- da je osam poslodavaca zaposlilo malodobnike na poslovima koji mogu ugroziti njihovo zdravlje, ćudorednost ili razvoj, što je protivno odredbama čl. 23. st. 1. ZR-a u svezi čl. 2., 3. i 4. Pravilnika o poslovima na kojima se ne smije zaposliti malodobnik i o poslovima na kojima može raditi samo nakon prethodnog utvrđivanja zdravstvene sposobnosti („Narodne novine“ broj 59/02), kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 6. i st. 2. i 3. ZR-a – 8 prekršaja,
- da su 4 poslodavca zahtijevala od malodobnih radnika da rade duže od punog radnog vremena veći broj sati od zakonom određenog najdužeg trajanja takvog rada, što je protivno odredbama čl. 41. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 13. i st. 2. i 3. ZR-a – 4 prekršaja,
- da je ukupno 15 malodobnih osoba radilo prekovremeno, što je protivno odredbama čl. 41. st. 5. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 17. i st. 2. i 3. ZR-a – 10 prekršaja,
- da su poslodavci malodobnim radnicima (ukupno 4) naredili rad u preraspodijeljenom punom radnom vremenu, što je protivno čl. 43. st. 7. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 20. i st. 2. i 3. ZR-a – 2 prekršaja,
- da je 36 malodobnih osoba radilo kod ukupno 25 poslodavaca noću tj. između 19,00 sati uvečer i 7,00 sati ujutro idućega dana u industriji, odnosno između 20,00 sati uvečer i 6,00 sati ujutro idućeg dana izvan industrije, što je protivno odredbama čl. 62. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 27. i st. 2. i 3. ZR-a – 25 prekršaja,
- da poslodavci malodobnom radniku nisu uručili obračune dugovane, a neisplaćene plaće, što je protivno odredbama čl. 91. st. 2. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 42. i st. 2. i 3. ZR-a – 1 prekršaj,
- da poslodavci nisu prijavili ukupno 48 malodobnih radnika na obvezno mirovinsko i/ili zdravstveno osiguranje ili ih nisu prijavili s prvim danom početka rada, što je protivno odredbama čl. 4. ZDI-a, kažnjivo po čl. 71. st. 1. i 2. ZDI-a – 48 prekršaja,
- da su 2 poslodavca podnijeli za malodobne radnike prijave nadležnom tijelu mirovinskog osiguranja po proteku zakonskog roka od 15 dana utvrđenog odredbama čl. 101. st. 1. i st. 2. ZMO-a, što je kažnjivo po čl. 168. st. 1. i 2. ZMO-a – 2 prekršaja,
- da su 2 poslodavca podnijeli za malodobne radnike prijave nadležnom tijelu zdravstvenog osiguranja po proteku zakonskog roka od 15 dana utvrđenog odredbama čl. 110. st. 2. ZOZO-a., što je kažnjivo po čl. 133 st. 1. i st. 2. ZOZO-a – 2 prekršaja,
- da su 2 poslodavca zaposlila tri malodobna radnika - strana državljanina bez radne dozvole za rad u Republici Hrvatskoj, što je protivno čl. 114. st. ZS-a, kažnjivo po čl. 207. st. 1. toč. 1. ZS-a i po čl. 205. st. 1. toč. 1. ZS-a za stranca – 6 prekršaja.
- da jedan poslodavac nije dostavio inspektoru rada potrebne podatke i dokumentaciju vezane uz rad malodobnika, što je protivno odredbi čl. 34. i 35. ZDI-a, kažnjivo po čl. 65. st. 1. i 2. ZDI-a – 1 prekršaj,

Osim podnošenja zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka protiv poslodavaca i odgovornih osoba poslodavaca, inspektori su, među inim, u slučajevima nezakonitog prekovremenog i noćnog rada, rješenjima zabranili poslodavcima određivanje takvog rada malodobnicima.

O utvrđenim mogućim nezakonitostima iz nadležnosti drugih tijela državne uprave u navedenom razdoblju o nezakonitom zapošljavanju malodobnika obaviješteno je Ministarstvo unutarnjih poslova, Porezna uprava Ministarstva financija, mjesno nadležni centri za socijalnu skrb, Pravobraniteljica za djecu i Hrvatski zavod za zapošljavanje, radi mogućeg poduzimanja mjera iz njihove nadležnosti.

Nastavno na navedeno, navodimo da je iz rješenja i prekršajnih naloga prekršajnih sudova donesenih povodom zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka podnesenih protiv poslodavaca tijekom 2007. godine, razvidno slijedeće:

- da su nadležni sudovi zbog nezakonitog noćnog rada malodobnika poslodavcima izricali novčanu kaznu u iznosu od 300,00 do 14.000,00 kuna,
- da su zbog toga što je poslodavac zaposlio malodobnika, odnosno sa istim sklopio ugovor o radu bez pisanog odobrenja njegovog zakonskog zastupnika, sudovi poslodavcima izrekli novčane kazne u rasponu od 800,00 do 5.000,00 kuna,
- da je zbog toga što je poslodavac zaposlio malodobnika na poslovima koji mogu ugroziti njegovo zdravlje, čudorednost ili razvoju, sud poslodavcu izrekao novčanu kaznu u iznosu od 14.000,00 kuna.

U 2007. godini inspektori rada za zaštitu na radu, postupajući u okviru iz svoje nadležnosti, u nadzorima kod poslodavaca su utvrdili 6 povreda prekršajno sankcioniranih odredbi Zakona o zaštiti na radu („Narodne novine“ broj 59/96, 94/96, 114/03, 100/04 i 76/07; nastavno: ZZR) koje se odnose na rad i uvjete rada malodobnih radnika i malodobnih učenika na praksi.

Četiri malodobna radnika su zatečena na poslovima s posebnim uvjetima rada, i to na poslovima: rukovatelja tračnom pilom, montiranja polica na visini većoj od 3m, vodoinstalatera i pekara. Jedan malodobni radnik je ozlijeđen na poslovima procesnog radnika, a jedan učenik na praksi na poslovima automehaničara.

Slijedom utvrđenog činjeničnog stanja za navedene slučajeve, inspektori rada za zaštitu na radu su donijeli 5 rješenja kojima su naredili poslodavcima udaljavanje malodobnih radnika sa poslova za koje ne ispunjavaju propisane uvjete, te jedno rješenje kojim je naredeno otklanjanje utvrđenih nedostataka u svezi čl. 44. ZZR-a.

Protiv poslodavaca i odgovornih osoba poslodavaca podneseno je 6 zahtjeva za pokretanje prekršajnih postupaka nadležnim prekršajnim sudovima zbog utvrđenih prekršaja opisanih u čl. 34., 40. i 44., a kažnjivih po čl. 108. i čl. 109. ZZR-a. Vezano uz djela prekršaja utvrđena odredbama čl. 108. i 109. ZZR-a, napominjemo da je u st. 1. tih članaka utvrđena novčana kazna za poslodavca fizičku i pravnu osobu u iznosu od 10.000,00 do 40.000,00 kuna te u st.

2. novčana kazna od 5.000,00 do 10.000,00 kuna za prekršaj iz st. 1. za odgovornu osobu pravne osobe, a u st. 3., u slučaju ponavljanja prekršaja kaznit će se poslodavac i odgovorna osoba pravne osobe novčanom kaznom u dvostrukom iznosu.

Nadležnom državnom odvjetništvu je tijekom 2007. godine podnesena jedna kaznena prijava zbog neprimjenjivanja mjera zaštite na radu povodom teške ozljede malodobnika na radu na poslovima na hidrauličnoj preši.

Tijekom 2008. godine inspektori rada za radne odnose su u 62 nadzora otkrili ukupno 173 povrede prekršajno sankcioniranih odredaba ZR-a, ZDI-a, novog Zakona o Državnom inspektoratu („Narodne novine“ broj 116/08 i 123/08, nastavno: novi ZDI), koji je stupio na snagu 19. listopada 2008. godine, Zakona o strancima („Narodne novine“ broj 79/07, nastavno: ZS), Zakona o mirovinskom osiguranju („Narodne novine“ broj 102/98, 71/99, 127/00, 59/01, 109/01, 147/02, 117/03, 30/04, 174/04, 92/05, 79/07 i 35/08, nastavno: ZMO) i Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju („Narodne novine“ broj 85/06, 105/06, 118/06, 77/07, 111/07 i 35/08, nastavno: ZOZO), koje se odnose na rad i zapošljavanje malodobnika te u 1 slučaju postojanje osnovane sumnje da je počinjeno kazneno djelo iz čl. 114. Kaznenog zakona. Najviše nezakonitosti počinjenih u odnosu na malodobnike utvrđeno je u djelatnosti ugostiteljstva, no povrede propisa iz područja rada i zapošljavanja počinjene na štetu malodobnika utvrđivane su i u drugim djelatnostima (trgovini, turizmu, industriji, graditeljstvu, komunalnim djelatnostima, obrtničko-uslužnim djelatnostima).

Malodobnici su radili na poslovima: konobara i pomoćnih konobara (54 malodobne osobe, od toga 18 muških osoba i 36 ženskih osoba), kuhara i pomoćnih kuhara (2 malodobnika), pomoćnih radnika u kuhinji (1 malodobnica), prodavača - trgovaca (15 malodobnih osoba, od toga 5 muških osoba i 10 ženskih osoba), građevinskih i pomoćnih građevinskih radnika (6 malodobnika), 3 malodobnika na poslovima naplate parkiranja, 2 malodobnika na poslovima čišćenja brodova, 1 malodobnik na pomoćnim poslovima u pilani, 1 ženska malodobna osoba na pomoćnim poslovima u kuhinji, te po 1 malodobnik na poslovima pomoćnog limara i u proizvodnji pića.

U istome razdoblju inspektori rada za radne odnose zaprimili su i 150 zahtjeva zakonskih zastupnika osoba mlađih od 15 godina za sudjelovanje istih uz naplatu u izvođenju različitih umjetničkih djela, ali i snimanju video spotova, TV reklama, serijala i slično. Postupajući po navedenim zahtjevima inspektori rada su odobrili sudjelovanje 149 malodobnika mlađih od 15 godina u navedenim aktivnostima - na način, u opsegu i na poslovima koji ne ugrožavaju njihovo zdravlje, ćudorednost, školovanje ili razvoj, dok je jedan zahtjev odbijen jer je bio podnesen retroaktivno.

Po obavljenim inspekcijskim nadzorima inspektori su utvrdili postojanje osnovane sumnje u počinjenje slijedećih nezakonitosti:

- sklapanje ugovora o radu na određeno vrijeme s malodobnom osobom u slučaju koji nije predviđen zakonom, odnosno kolektivnim ugovorom, što je protivno čl. 15. ZR-a, kažnjivo po čl. 246. st. 1. toč. 3. i st. 2. i 3. ZR-a – 2 prekršaja,
 - sklapanje ugovora o radu s malodobnom osobom, koji nisu sadržavali sve podatke propisane odredbom čl. 17. ZR-a, kažnjivo po čl. 246. st. 1. toč. 5. i st. 2. i 3. ZR-a – 5 prekršaja,
 - zapošljavanje malodobnika (ukupno 21), bez pisanih odobrenja njihovih zakonskih zastupnika (roditelja), što je protivno čl. 22. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 247. st. 1. toč. 1. i st. 2. i 3. ZR-a – 20 prekršaja,
 - uskrata prava malodobnim radnicima na korištenje dnevnog odmora na način i pod uvjetima utvrđenim odredbom čl. 45. ZR-a, kažnjivo po čl. 247. st. 1. toč. 8. i st. 2. i 3. ZR-a – 7 prekršaja,
 - uskrata prava na tjedni odmor malodobnim radnicima (ukupno 11) na način i pod uvjetima utvrđenim odredbom čl. 46. ZR-a, kažnjivo po čl. 247. st. 1. toč. 9. i st. 2. i 3. ZR-a – 11 prekršaja,
 - da je jedan poslodavac bez suglasnosti malodobnog radnika naplatio svoje potraživanje prema istom uskratom dijela njegove plaće, što je protivno odredbi čl. 94. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 247. st. 1. toč. 18. i st. 2. i 3. ZR-a – 1 prekršaj,
 - neuručivanje malodobnim radnicima (njih ukupno 30) prije početka rada pisanih potvrda o sklopljenim ugovorima o radu u slučajevima kad ugovori o radu nisu bili sklopljeni u pisanom obliku, što je protivno odredbama čl. 16. st. 3. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 1. i st. 2. i 3. ZR-a – 19 prekršaja,
 - neuručivanje dvojici malodobnih radnika primjeraka prijava na obvezno mirovinsko i zdravstveno osiguranje u roku od 15 dana od dana sklapanja ugovora o radu, što je protivno odredbi čl. 16. st. 5. ZR-a i kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 1. i st. 2. i 3. ZR-a – 2 prekršaja,
 - zapošljavanje 2 malodobne osobe mlađe od 15 godina, što je protivno odredbama čl. 21. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 4. i st. 2. i 3. ZR-a – 2 prekršaja,
- Prema izvješću inspektora rada jedan je malodobnik (9 godina) radio na poslovima prodaje suvenira u trgovačkom obrtu svoje majke, a drugi (14 godina) na pomoćnim poslovima u graditeljstvu (čišćenje i održavanje opreme i alata na privremenom gradilištu vodospreme).*
- da je jedna malodobnica bila zaposlena na poslovima koji mogu ugroziti njezino zdravlje, čudorednost ili razvoj, što je protivno odredbi čl. 23. st. 1. ZR-a, a kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 6. i st. 2. i 3. ZR-a – 1 prekršaj,
- U postupku nadzora utvrđeno je da je malodobnica (17 godina) radila u noćnom baru na poslovima konobarice. Kako je odredbama čl. 3. Pravilnika o poslovima na kojima se ne smije zaposliti malodobnik i o poslovima na kojima može raditi samo nakon prethodnog utvrđivanja zdravstvene sposobnosti, utvrđeno da se radi zaštite čudorednosti malodobnik ne smije zaposliti na poslovima u kockarnicama, salonima za igre na sreću, disko klubovima, u noćnim barovima i noćnim klubovima kao i na drugim poslovima koji potencijalno mogu ugroziti čudorednost malodobnika, sukladno čl. 23. st. 1., 2. i 5. ZR-a u svezi čl. 4. navedenog*

Pravilnika poslodavcu je zabranjeno da u noćnom baru zapošljava malodobnicu te je protiv poslodavca i odgovorne osobe istog podnesen optužni prijedlog nadležnom prekršajnom sudu.

- da su 2 poslodavaca zahtijevali od malodobnih radnika da rade duže od punog radnog vremena veći broj sati od zakonom određenog najdužeg trajanja takvog rada, što je protivno odredbama čl. 41. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 13. i st. 2. i 3. ZR-a – 2 prekršaja,
- neobavještanje inspektora rada o prekovremenom radu malodobnih radnika koji je trajao duže od 4 tjedna neprekidno, što je protivno odredbama čl. 41. st. 2. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 14. i st. 2. i 3. ZR-a – 3 prekršaja
- da je ukupno 34 malodobnih osoba radilo prekovremeno, što je protivno odredbama čl. 41. st. 5. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 17. i st. 2. i 3. ZR-a – 21 prekršaj,
- da su poslodavci malodobnim radnicima (ukupno 10) naredili rad u preraspodijeljenom punom radnom vremenu, što je protivno čl. 43. st. 7. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 20. i st. 2. i 3. ZR-a – 3 prekršaja,
- da je 39 malodobnih osoba radilo kod ukupno 33 poslodavca noću tj. između 19,00 sati uvečer i 7,00 sati ujutro idućega dana u industriji, odnosno između 20,00 sati uvečer i 6,00 sati ujutro idućeg dana izvan industrije, što je protivno odredbama čl. 62. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 27. i st. 2. i 3. ZR-a – 33 prekršaja,
- da poslodavci petorici malodobnih radnika prilikom isplate plaća nisu uručili obračune plaća iz kojih je vidljivo kako su utvrđeni iznosi plaća, što je protivno odredbama čl. 91. st. 2. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 42. i st. 2. i 3. ZR-a – 5 prekršaja
- da poslodavci dvojici malodobnih radnika nisu uručili obračune dugovane, a neisplaćene plaće, što je protivno odredbama čl. 91. st. 2. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 42. i st. 2. i 3. ZR-a – 2 prekršaja,
- da poslodavci nisu prijavili ukupno 21 malodobnog radnika na obvezno mirovinsko i/ili zdravstveno osiguranje ili ih nisu prijavili s prvim danom početka rada, što je protivno odredbama čl. 4. ZDI-a, kažnjivo po čl. 71. st. 1. i 2. ZDI-a, odnosno čl. 66. novog ZDI-a – 21 prekršaj,
- da su 2 poslodavca podnijeli za malodobne radnike prijave nadležnom tijelu mirovinskog osiguranja po proteku zakonskog roka od 15 dana utvrđenog odredbama čl. 101. st. 1. i st. 2. ZMO-a, što je kažnjivo po čl. 168. st. 1. i 2. ZMO-a – 2 prekršaja,
- da je 6 poslodavaca podnijelo za malodobne radnike prijave nadležnom tijelu zdravstvenog osiguranja po proteku zakonskog roka od 15 dana utvrđenog odredbama čl. 110. st. 2. ZOZO-a., što je kažnjivo po čl. 133 st. 1. i st. 2. ZOZO-a – 6 prekršaja,
- da je 1 poslodavac zaposlio malodobnog radnika - stranog državljanina na poslovima pomoćnog građevinskog radnika bez radne dozvole za rad u Republici Hrvatskoj, što je protivno čl. 114. st. ZS-a, kažnjivo po čl. 207. st. 1. toč. 1. ZS-a i po čl. 205. st. 1. toč. 1. ZS-a za stranca – 2 prekršaja.

Temeljem optužnog prijedloga podnesenog protiv malodobnog stranca Prekršajni sud u Zagrebu proglasio je stranca krivim i izrekao mu sudski ukor i zaštitnu mjeru protjerivanja stranca iz Republike Hrvatske u trajanju od 3 mjeseca.

- da jedan poslodavac nije dostavio inspektoru rada potrebne podatke i dokumentaciju vezane uz rad malodobnika, što je protivno odredbi čl. 34. i 35. ZDI-a, kažnjivo po čl. 65. st. 1. i 2. ZDI-a – 1 prekršaj,

- da jedan poslodavac nije izvršio rješenje inspektora rada koje se odnosi na zabranu određivanja noćnog rada malodobniku, što je protivno čl. 61. ZDI-a, kažnjivo po čl. 68. st. 1. i 4. ZDI-a – 1 prekršaj,

- da je jedan poslodavac u odnosu na malodobnog radnika neuredno vodio evidenciju o plaćama, što je protivno čl. 11. u svezi čl. 12. Zakona o evidencijama u oblasti rada („Narodne novine“ broj 34/91 i 26/93, nastavno: ZEOR), kažnjivo po čl. 59. toga zakona – 1 prekršaj

Osim podnošenja optužnih prijedloga protiv poslodavaca i odgovornih osoba poslodavaca, inspektori su u slučajevima nezakonitog prekovremenog (14) i noćnog rada (23), rješenjima zabranili poslodavcima određivanje takvog rada malodobnicima.

Navodimo i to da je tijekom 2008. godine doneseno 44 rješenja. U jednom slučaju je poslodavcu, temeljem odredbi čl. 21. st. 1. ZR-a, rješenjem zabranjeno zapošljavanje malodobne osobe mlađe od 15 godina, u jednom slučaju je temeljem čl. 101. ZS-a zabranjen rad malodobnom radniku strancu, a temeljem odredbi čl. 62. ZDI-a usmenim rješenjem u zapisniku četvorici poslodavaca izrečena je privremena mjera zabrane obavljanja djelatnosti na određeno vrijeme u trajanju od 30 dana, budući je utvrđeno da su malodobni radnici kod istih obavljali poslove koji s obzirom na narav i vrstu rada te ovlasti poslodavca imaju obilježje posla za koji se zasniva radni odnos, a da ih poslodavci nisu prijavili na obvezno mirovinsko niti zdravstveno osiguranje s prvim danom početka rada. Zbog utvrđenog nezakonitog zapošljavanja malodobnog radnika - stranca (bez radne dozvole), temeljem odredbe čl. 199. st. 1. toč. 2. ZS-a u 1 slučaju poslodavcu je usmenim rješenjem u zapisniku zabranjeno obavljanje djelatnosti u nadziranom poslovnom prostoru-objektu u trajanju od 30 dana.

O utvrđenim mogućim nezakonitostima iz nadležnosti drugih tijela državne uprave u navedenom razdoblju o 3 slučaja nezakonitog zapošljavanja malodobnika obaviješteno je Ministarstvo unutarnjih poslova, u 20 slučajeva obaviještena je Porezna uprava Ministarstva financija, u 28 slučajeva obaviješteni su mjesno nadležni centri za socijalnu skrb, u 18 slučajeva obaviještena je Pravobraniteljica za djecu, a u dva slučaja i Hrvatski zavod za zapošljavanje, radi mogućeg poduzimanja mjera iz njihove nadležnosti.

Nastavno na navedeno, navodimo da je iz rješenja i prekršajnih naloga prekršajnih sudova donesenih povodom optužnih prijedloga podnesenih protiv poslodavaca tijekom 2008. godine, razvidno slijedeće:

- da su nadležni sudovi zbog nezakonitog noćnog rada malodobnika poslodavcima izricali novčanu kaznu u iznosu od 2.000,00 do 21.000,00 kuna,
- da su nadležni sudovi zbog nezakonitog prekovremenog rada malodobnika poslodavcima izricali novčanu kaznu u iznosu od 2.400,00 do 21.000,00 kuna,
- da su zbog toga što je poslodavac zaposlio malodobnika, odnosno sa istim sklopio ugovor o radu bez pisanog odobrenja njegovog zakonskog zastupnika, sudovi poslodavcima izrekli novčane kazne u rasponu od 500,00 do 8.000,00 kuna,
- da je zbog toga što je poslodavac zaposlio malodobnika na poslovima koji mogu ugroziti njegovo zdravlje, čudorednost ili razvoju, sud poslodavcu izrekao novčanu kaznu u iznosu od 42.000,00 kuna za pravnu osobu i 5.000,00 kuna za odgovornu osobu u pravnoj osobi.

U 2008. godini inspektori rada za zaštitu na radu su tijekom obavljanja nadzora utvrdili povrede propisa iz područja zaštite na radu, počinjene u odnosu na malodobne radnike i malodobne učenike na naukovanju u slijedećim slučajevima (odnosno kod 10 poslodavaca utvrdili su postojanje osnovane sumnje da su počinjene slijedeće nezakonitosti):

- ❖ kod sedam poslodavaca je utvrđeno da su protivno odredbama čl. 34. i 40. Zakona o zaštiti na radu, rasporedili devet (9) malodobnih radnika na poslove s posebnim uvjetima rada a što je kažnjivo po odredbi čl. 108. st. 1. toč. 17. i st. 2. te čl. 109. st. 1. toč. 2. i st. 2. ZZR-a, i to:
 - jednog (1) radnika na poslove prodavača u odjelu boja i lakova što su poslovi s posebnim uvjetima rada sukladno odredbi čl. 3. st. 1. točki 18. Pravilnika o poslovima s posebnim uvjetima rada („Narodne novine“ broj 5/84 nastavno: Pravilnik),
 - jednog (1) radnika na poslove elektroinstalatera što su poslovi s posebnim uvjetima rada sukladno odredbi čl. 3. st. 1. toč. 10. i 17. Pravilnika,
 - pet (5) radnika na poslovima pomoćnog građevinskog radnika na visini što su poslovi s posebnim uvjetima rada sukladno odredbi čl. 3. st. 1. toč. 17. Pravilnika,
 - jednog (1) radnika na poslovima betoniranja, postavljanja oplata i nalijevanja šahtova što su poslovi s posebnim uvjetima rada sukladno odredbi čl. 3. st. 1. toč. 16. Pravilnika,
- ❖ kod jednog poslodavca je utvrđeno da se jedan (1) malodobni učenik na naukovanju za poslove bravara teško ozlijedio zbog toga što mu je poslodavac protivno odredbama čl. 40. ZZR-a, dopustio da samostalno radi na izradi metalnih otpresaka na ekscenatru presi od 25 tona a koji su poslovi s posebnim uvjetima rada sukladno čl. 3. st. 1. točki 1. Pravilnika a što je kažnjivo po odredbi čl. 109. st. 1. toč. 2. i st. 2. ZZR-a. Poslodavac nije osigurao da učenik na naukovanju obavlja posao izrade metalnih otpresaka na siguran način i pod nadzorom stručne osobe sukladno čl. 44. st. 2. ZZR-a a što je kažnjivo po odredbi čl. 109. st. 1. toč. 9. i st. 2. ZZR-a.

- ❖ kod jednog poslodavca je utvrđeno da se jedan (1) malodobni radnik teško ozlijedio zbog toga što ga je poslodavac rasporedio na poslove a da ga prethodno nije osposobio za rad na siguran način za poslove koje je obavljao, pri tom je utvrđeno i da radniku nije osigurao osobna zaštitna sredstva a što je kažnjivo po odredbi čl. 108. st. 1. toč. 11. i st. 2. i čl. 109. st. 1. toč. 6. i st. 2. ZZR-a. Malodobni radnik je radio na pomoćnim poslovima ručnog manevriranja sa teretnim vagonima i pri tom se teško ozlijedio zbog toga što mu je poslodavac dopustio da samostalno obavlja poslove ručnog manevriranja sa teretnim vagonima a za koje nije bio osposobljen za rad na siguran način sukladno čl. 27. ZZR-a, pri tom mu poslodavac nije osigurao potrebna osobna zaštitna sredstva sukladno čl. 43. ZZR-a,
- ❖ kod jednog poslodavca je utvrđeno da se jedan (1) malodobni učenik na praksi lakše ozlijedio zbog toga što radnik pod čijim je nadzorom radio nije skrbio da radi na ispravan način što je kažnjivo po odredbi čl. 109. st. 1. toč. 9. i st. 2. ZZR-a. Malodobni učenik je obavljao praksu na poslovima ručnog čišćenja jetre nožem i pri tom se lakše ozlijedio jer radnik pod čijim je nadzorom radio nije dovoljno skrbio da učenik obavlja posao na siguran način sukladno čl. 44. st. 2. ZZR-a.

Slijedom utvrđenog činjeničnog stanja za navedene slučajeve, a temeljem odredbi čl. 59. ZDI-a i čl. 102. st. 3. ZZR-a inspektori rada za zaštitu na radu su donijeli 9 rješenja kojima su naredili poslodavcima udaljšavanje malodobnih radnika sa poslova za koje ne ispunjavaju propisane uvjete.

Protiv poslodavaca i odgovornih osoba poslodavaca podneseno je 10 optužnih prijedloga za ukupno 15 počinjenih prekršaja zbog osnovane sumnje da su počinili djelo prekršaja opisano i kažnjivo po odredbi čl. 108. i 109. ZZR-a. Vezano uz djela prekršaja utvrđena odredbama čl. 108. st. 1. toč. 11. i 17. i st. 2. te čl. 109. st. 1. toč. 2., 6., 9. i st. 2. ZZR-a, a u svezi čl. 27., 34., 40., 43. i 44. ZZR-a, te jednu kaznenu prijavu.

Tijekom 2009. godine inspektori rada za radne odnose su u 68 nadzora otkrili ukupno 153 povrede prekršajno sankcioniranih odredaba ZR-a, ZDI-a, novog ZDI-a, Zakona o strancima („Narodne novine“ broj 79/07 i 36/09, nastavno: ZS), Zakona o mirovinskom osiguranju („Narodne novine“ broj 102/98, 71/99, 127/00, 59/01, 109/01, 147/02, 117/03, 30/04, 177/04, 92/05, 79/07 i 35/08, nastavno: ZMO) i Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju („Narodne novine“ broj 150/08, 94/09 i 153/09, nastavno: ZOZO), počinjene u odnosu na 73 malodobnika, koje se odnose na rad i zapošljavanje malodobnika, te u 1 slučaju postojanje osnovane sumnje da je počinjeno kazneno djelo iz čl. 114. Kaznenog zakona. Najviše nezakonitosti počinjenih u odnosu na malodobnike utvrđeno je u djelatnosti ugostiteljstva, no povrede propisa iz područja rada i zapošljavanja počinjene na štetu malodobnika utvrđivane

su i u drugim djelatnostima (trgovini, turizmu, industriji, graditeljstvu, komunalnim djelatnostima, obrtničko-uslužnim djelatnostima).

Malodobnici su radili na poslovima: konobara i pomoćnih konobara (52 malodobne osobe, od toga 20 muških osoba i 32 ženske osobe), kuhara i pomoćnih kuhara (6 malodobnih osoba, od toga 2 muške osobe i 4 ženske osobe), prodavača - trgovaca (1 malodobnica), građevinskih i pomoćnih građevinskih radnika (4 malodobnika), pomoćne frizerke (1 malodobnica), naplate parkiranja (2 malodobnika), pekara i pomoćnih pekara (3 malodobne osobe, od toga 1 muška osoba i 2 ženske osobe), na sezonskim poslovima u poljoprivredi (1 malodobnik), na naplaćivanju karata za ulaz u zračni grad (1 malodobnica), te po jedan malodobnik na poslovima privezivanja broda i čišćenja.

U istome razdoblju inspektori rada za radne odnose zaprimili su i 149 zahtjeva zakonskih zastupnika osoba mlađih od 15 godina za sudjelovanje istih uz naplatu u izvođenju različitih umjetničkih djela, ali i snimanju video spotova, TV reklama, serijala i slično. Postupajući po navedenim zahtjevima inspektori rada su odobrili sudjelovanje 143 malodobnika mlađih od 15 godina u navedenim aktivnostima - na način, u opsegu i na poslovima koji ne ugrožavaju njihovo zdravlje, ćudorednost, školovanje ili razvoj, dok je jedan zahtjev odbijen jer je bio podnesen retroaktivno, dva zahtjeva su obustavljena jer su zakonski zastupnici odustali od zahtjeva, a tri zahtjeva su odbačena jer su bili podneseni nakon što su malodobnici napunili petnaest godina života.

Po obavljenim inspekcijskim nadzorima inspektori su utvrdili postojanje osnovane sumnje u počinjenje slijedećih nezakonitosti:

- sklapanje ugovora o radu na određeno vrijeme s malodobnom osobom u slučaju koji nije predviđen zakonom, odnosno kolektivnim ugovorom, što je protivno čl. 15. ZR-a, kažnjivo po čl. 246. st. 1. toč. 3. i st. 2. i 3. ZR-a – 1 prekršaj,
- sklapanje ugovora o radu s malodobnom osobom, koji nisu sadržavali sve podatke propisane odredbom čl. 17. ZR-a, kažnjivo po čl. 246. st. 1. toč. 5. i st. 2. i 3. ZR-a – 3 prekršaja,
- zapošljavanje malodobnika bez pisanih odobrenja njihovih zakonskih zastupnika (roditelja), što je protivno čl. 22. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 247. st. 1. toč. 1. i st. 2. i 3. ZR-a – 17 prekršaja,
- uskrata prava malodobnim radnicima na korištenje stanke na način i pod uvjetima utvrđenim odredbom čl. 44. ZR-a, kažnjivo po čl. 247. st. 1. toč. 7. i st. 2. i 3. ZR-a – 1 prekršaj,
- uskrata prava malodobnim radnicima na korištenje dnevnog odmora na način i pod uvjetima utvrđenim odredbom čl. 45. ZR-a, kažnjivo po čl. 247. st. 1. toč. 8. i st. 2. i 3. ZR-a – 4 prekršaja,
- uskrata prava na tjedni odmor malodobnim radnicima na način i pod uvjetima utvrđenim odredbom čl. 46. ZR-a, kažnjivo po čl. 247. st. 1. toč. 9. i st. 2. i 3. ZR-a – 9 prekršaja,
- da je jedan poslodavac bez suglasnosti malodobnog radnika naplatio svoje potraživanje prema istom uskratkom dijelu njegove plaće, što je protivno odredbi čl. 94. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 247. st. 1. toč. 18. i st. 2. i 3. ZR-a – 1 prekršaj,

- neuručivanje malodobnim radnicima prije početka rada pisanih potvrda o sklopljenim ugovorima o radu u slučajevima kad ugovori o radu nisu bili sklopljeni u pisanom obliku, što je protivno odredbama čl. 16. st. 3. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 1. i st. 2. i 3. ZR-a – 19 prekršaja,

- zapošljavanje 4 malodobne osobe mlađe od 15 godina, što je protivno odredbama čl. 21. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 4. i st. 2. i 3. ZR-a – 4 prekršaja,

Prema izvješću inspektora rada jedna malodobnica (14,5 godina) je radila na poslovima konobarice u ugostiteljskom obrtu, jedna malodobnica (11 godina) je radila na poslovima prodaje ulaznica za korištenje zračnog gumenog grada u zabavnom parku, a dva malodobnika (13 i 14,5 godina) su radila na poslovima naplate parkiranja i iznajmljivanja sportske opreme.

- da je jedna malodobnica bila zaposlena na poslovima koji mogu ugroziti njezino zdravlje, čudorednost ili razvoj, što je protivno odredbi čl. 23. st. 1. ZR-a, a kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 6. i st. 2. i 3. ZR-a – 1 prekršaj,

U postupku nadzora utvrđeno je da je malodobnica (17 godina) radila u noćnom baru na poslovima konobarice. Kako je odredbama čl. 3. Pravilnika o poslovima na kojima se ne smije zaposliti malodobnik i o poslovima na kojima može raditi samo nakon prethodnog utvrđivanja zdravstvene sposobnosti („Narodne novine“ broj 144/09), utvrđeno da se radi zaštite čudorednosti malodobnik ne smije zaposliti na poslovima u kockarnicama, salonima za igre na sreću, disko klubovima, u noćnim barovima i noćnim klubovima kao i na drugim poslovima koji potencijalno mogu ugroziti čudorednost malodobnika, sukladno čl. 23. st. 1., 2. i 5. ZR-a u svezi čl. 4. navedenog Pravilnika poslodavcu je zabranjeno da u noćnom baru zapošljava malodobnicu te je protiv poslodavca i odgovorne osobe istog podnesen optužni prijedlog nadležnom prekršajnom sudu.

- da su 2 poslodavca zahtijevala od malodobnih radnika da rade duže od punog radnog vremena veći broj sati od zakonom određenog najdužeg trajanja takvog rada, što je protivno odredbama čl. 41. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 13. i st. 2. i 3. ZR-a – 2 prekršaja,

- da je ukupno 14 malodobnih osoba radilo prekovremeno, što je protivno odredbama čl. 41. st. 5. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 17. i st. 2. i 3. ZR-a – 13 prekršaja,

- da je poslodavac malodobnom radniku naredio rad u preraspodijeljenom punom radnom vremenu, što je protivno čl. 43. st. 7. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 20. i st. 2. i 3. ZR-a – 1 prekršaj,

- da su 42 malodobne osobe radile kod ukupno 39 poslodavaca noću tj. između 19,00 sati uvečer i 7,00 sati ujutro idućega dana u industriji, odnosno između 20,00 sati uvečer i 6,00 sati ujutro idućeg dana izvan industrije, što je protivno odredbama čl. 62. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 27. i st. 2. i 3. ZR-a – 39 prekršaja,

- da poslodavac jednom malodobnom radniku prilikom isplate plaća nije uručio obračun plaće iz kojeg je vidljivo kako je utvrđen iznos plaće, što je protivno odredbama čl. 91. st. 2. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 41. i st. 2. i 3. ZR-a – 1 prekršaj
- da poslodavac jednom malodobnom radniku nije uručio obračun dugovane, a neisplaćene plaće, što je protivno odredbama čl. 91. st. 2. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 42. i st. 2. i 3. ZR-a – 1 prekršaj,
- da poslodavac jednom malodobnom radniku nije dostavio u pisanom obliku obrazložen otkaz, što je protivno odredbama čl. 118. st. 2. i 3. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 43. i st. 2. i 3. ZR-a – 1 prekršaj,
- da poslodavac jednom malodobnom radniku nije nakon prestanka radnog odnosa vratio sve njegove isprave i primjerak odjave s obveznog mirovinskog i zdravstvenog osiguranja, što je protivno odredbama čl. 129. st. 1. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 44. i st. 2. i 3. ZR-a – 1 prekršaj,
- da je poslodavac jednom malodobnom radniku odbio vratiti radnu knjižicu kada je to bio dužan učiniti, što je protivno odredbama čl. 243. st. 3. i 4. ZR-a, kažnjivo po čl. 248. st. 1. toč. 49. i st. 2. i 3. ZR-a – 1 prekršaj,
- da dva poslodavca nisu inspektoru omogućili obavljanje nadzora dostavljanjem potrebnih podataka i dokumentacije vezane uz rad malodobnika, što je protivno odredbama čl. 30. ZDI-a, kažnjivo po čl. 61. st. 1. i 2. ZDI-a – 2 prekršaja,
- da jedan poslodavac nije izvršio izvršno rješenje inspektora doneseno na temelju ZDI-a ili drugog zakona, što je protivno odredbama čl. 44. ZDI-a, kažnjivo po čl. 64. st. 1. i 2. ZDI-a – 1 prekršaj,
- da poslodavci nisu prijavili ukupno 21 malodobnog radnika na obvezno mirovinsko i/ili zdravstveno osiguranje ili ih nisu prijavili s prvim danom početka rada, što je protivno odredbama čl. 4. ZDI-a, kažnjivo po čl. 66. ZDI-a – 21 prekršaj,
- da su tri poslodavca podnijela za malodobne radnike prijave nadležnom tijelu mirovinskog osiguranja po proteku zakonskog roka od 15 dana utvrđenog odredbama čl. 101. st. 1. i st. 2. ZMO-a, što je kažnjivo po čl. 168. st. 1. i 2. ZMO-a – 3 prekršaja,
- da su četiri poslodavca podnijela za malodobne radnike prijave nadležnom tijelu zdravstvenog osiguranja po proteku zakonskog roka od 15 dana utvrđenog odredbama čl. 104. st. 2. ZOZO-a., što je kažnjivo po čl. 126. st. 1., 2. i 3. ZOZO-a – 4 prekršaja,
- da jedan poslodavac nije malodobnom radniku u propisanom roku isplatio minimalnu plaću u visini utvrđenoj odredbama Zakona o minimalnoj plaći („Narodne novine“ broj 67/08), što je protivno odredbama čl. 3. navedenog zakona, a kažnjivo po čl. 7. st. 1., 2. i 3. istog zakona – 1 prekršaj,
- da je jedan poslodavac u odnosu na malodobnog radnika neuredno vodio evidenciju o plaćama, što je protivno čl. 11. u svezi čl. 12. Zakona o evidencijama u oblasti rada („Narodne novine“ broj 34/91. i 26/93.), kažnjivo po čl. 57. toga zakona – 1 prekršaj.

Osim podnošenja optužnih prijedloga protiv poslodavaca i odgovornih osoba poslodavaca, inspektori su u slučajevima nezakonitog prekovremenog (10) i noćnog rada (32), rješenjima zabranili poslodavcima određivanje takvog rada malodobnicima.

Navodimo i to da je tijekom 2009. godine doneseno 50 rješenja. U jednom slučaju je poslodavcu, temeljem odredbi čl. 23. st. 5. ZR-a, rješenjem zabranjeno zapošljavanje malodobne osobe na poslovima koji mogu ugroziti njezino zdravlje, čudorednost ili razvoj, u šest slučajeva je temeljem odredbi čl. 58. novog ZDI-a usmenim rješenjem u zapisniku šestorici poslodavaca izrečena privremena mjera zabrane obavljanja djelatnosti na određeno vrijeme dok ne otklone nedostatke u poslovanju, a najkraće u trajanju od 30 dana, budući da utvrđeno da su malodobni radnici kod istih obavljali poslove koji s obzirom na narav i vrstu rada te ovlasti poslodavca imaju obilježje posla za koji se zasniva radni odnos, a da ih poslodavci nisu prijavili na obvezno mirovinsko niti zdravstveno osiguranje s prvim danom početka rada. O utvrđenim mogućim nezakonitostima iz nadležnosti drugih tijela državne uprave u navedenom razdoblju o 11 slučajeva nezakonitog zapošljavanja malodobnika obaviješteno je Ministarstvo unutarnjih poslova, u 26 slučajeva obaviještena je Porezna uprava Ministarstva financija, u 38 slučajeva obaviješteni su mjesno nadležni centri za socijalnu skrb, u 25 slučajeva obaviještena je Pravobraniteljica za djecu, a u dva slučaja i Hrvatski zavod za zapošljavanje, radi mogućeg poduzimanja mjera iz njihove nadležnosti.

Nastavno na navedeno, navodimo da je iz rješenja i prekršajnih naloga prekršajnih sudova donesenih povodom optužnih prijedloga podnesenih protiv poslodavaca tijekom 2009. godine, razvidno slijedeće:

- da su nadležni sudovi zbog nezakonitog noćnog rada malodobnika poslodavcima izricali novčanu kaznu u iznosu od 2.350,00 do 5.000,00 kuna,
- da su nadležni sudovi zbog nezakonitog prekovremenog rada malodobnika poslodavcima izricali novčanu kaznu u iznosu od 2.350,00 do 4.800,00 kuna,
- da su zbog toga što je poslodavac zaposlio malodobnika, odnosno sa istim sklopio ugovor o radu bez pisanog odobrenja njegovog zakonskog zastupnika, sudovi poslodavcima izrekli novčane kazne u rasponu od 800,00 do 20.000,00 kuna.

U 2009. godini inspektori rada za zaštitu na radu su tijekom obavljanja nadzora utvrdili povrede propisa iz područja zaštite na radu (kod 4 poslodavca), počinjene u odnosu na malodobne radnike i malodobne učenike na naukovanju u slijedećim slučajevima:

1. kod jednog poslodavca je utvrđeno da je protivno odredbama čl. 40. Zakona o zaštiti na radu, rasporedio dva (2) malodobna radnika na obavljanje poslova s posebnim uvjetima rada.
2. kod jednog poslodavca je utvrđeno da se jedan (1) malodobni učenik na praktičnom naukovanju za poslove strojobravara teško ozlijedio zbog toga što mu je poslodavac protivno odredbama čl. 27. ZZR-a, dopustio da samostalno obavlja poslove strojobravara.

3. kod jednog poslodavca je utvrđeno da je jedan (1) malodobni učenik na praktičnom naukovanju smrtno stradao zbog toga što poslodavac nije osigurao da se radovi obavljaju u skladu s pravilima zaštite na radu, što je protivno odredbama čl. 55. ZZR-a, odnosno nije osigurao zaštitu protiv pada radnika u dubinu.
4. kod dva poslodavca je utvrđeno da su se dva (2) malodobna radnika lakše ozlijedila, i to jedan na poslovima rezanja na kružnoj pili, a drugi na obavljanju poslova pomoćnog zidara.

Slijedom utvrđenog činjeničnog stanja za navedene slučajeve, a temeljem odredbi čl. 102. ZZR-a, inspektori rada za zaštitu na radu su donijeli 3 rješenja kojima su naredili poslodavcima udaljšavanje malodobnih radnika sa poslova za koje ne ispunjavaju propisane uvjete.

Protiv poslodavaca i odgovornih osoba poslodavca podnesena su 4 optužna prijedloga za ukupno 6 počinjenih prekršaja, zbog osnovane sumnje da su počinili djelo prekršaja opisano i kažnjivo po odredbi čl. 108. i 109. ZZR-a., te jednu kaznenu prijavu.

Stavak 3.- Zabrana zapošljavanja djece koja su dužna pohađati obvezno obrazovanje

Člankom 7. St. 2. novog Pravilnika o poslovima na kojima maloljetnik može raditi i o aktivnostima u kojima smije sudjelovati propisano je da, ukupno razdoblje trajanja aktivnosti, dnevno i tjedno trajanje aktivnosti te odmori za vrijeme trajanja tih aktivnosti osoba mlađih od petnaest godina ili osoba s petnaest i starijih od petnaest, a mlađih od osamnaest godina koje pohađaju obvezno osnovno obrazovanje ne smiju ugrožavati zdravlje, ćudoređe, školovanje ili razvoj maloljetnika te ne smiju biti nepovoljniji od prava koja su u propisima o radu za maloljetnike propisana odgovarajućim odredbama o radnom vremenu, stanci, dnevnom i tjednom odmoru.

Naime, novim Zakonom o radu raspored radnog vremena odredbom stavka 1. Članka 46. Zakona stavljena je primarno u djelokrug propisa, kolektivnog ugovora, sporazuma sklopljenog između radničkog vijeća i poslodavca ili ugovora o radu, a tek alternativno, u slučaju kada ovo pitanje nije uređeno niti jednim od ovih izvora prava, o rasporedu radnog vremena odlučuje poslodavac pisanom odlukom

Upit Odbora

Značajan iskorak u zaštiti prava i interesa maloljetnih redovitih učenika učinjen je donošenjem novog **Pravilnika o obavljanju djelatnosti posredovanja pri zapošljavanju** koji je stupio na snagu 08. travnja 2009. godine, budući da isti donosi značajne promjene u

dijelu koji se odnosi na povremeni rad redovitih učenika. Ovaj Pravilnik utvrđuje uvjete koje mora ispunjavati srednjoškolska ustanova da bi mogla obavljati poslove posredovanja za povremeni rad redovitih učenika, kao i uvjete pod kojima redoviti učenici mogu povremeno raditi za vrijeme zimskog, proljetnog i ljetnog odmora. Za razliku od do tada važećeg Pravilnika o obavljanju djelatnosti u svezi sa zapošljavanjem izvan Hrvatskog zavoda za zapošljavanje ovaj Pravilnik utvrđuje među ostalim uvjete pod kojima mogu raditi maloljetni redoviti učenici temeljem ugovora o povremenom radu redovitih učenika. Tako isti sadrži odredbe da puno radno vrijeme maloljetnog redovitog učenika ne smije biti duže od 7 sati dnevno i 35 sati tjedno, a samo iznimno, puno radno vrijeme maloljetnog redovitog učenika koji je navršio 15 godina života može biti osam sati dnevno i 40 sati tjedno, da maloljetni redoviti učenik koji radi više od 4,30 sati ima pravo na odmor (stanku) od najmanje 30 minuta, da između dva uzastopna radna dana maloljetni redoviti učenik ima pravo na dnevni odmor u trajanju od najmanje 14 sati neprekidno te pravo na tjedni odmor u trajanju od najmanje 48 sati neprekidno. Odredbama pravilnika zabranjen je rad maloljetnog redovitog učenika u vremenu od 20 sati uvečer do 6 sati prije podne, te je utvrđeno da će inspektor rada, ako u provedbi inspekcijskog nadzora utvrdi da maloljetni redoviti učenik radi protivno odredbama čl. 15., 21., 22., 23., 24., 25. i 26. Pravilnika, zabraniti takav rad maloljetnika, te da žalba na rješenje inspektora ne odgađa izvršenje istog. Međutim, za postupanja protivno navedenim odredbama zakonodavac nije predvidio prekršajnu odgovornost počinitelja.

Stavak 4.-Duljina radnog vremena

Upit Odbora

Odgovoreno pod Upit Odbora u stavku 3.

Stavak 5. –Pravična plaća

Odredbe Zakona o osnovnom školstvu („Narodne novine“ broj 69/03 i 76/05) navedene u prošlom Izvješću nisu se mijenjale u odnosu na razdoblje obuhvaćeno izvještavanjem, kao niti Zakona o srednjem školstvu („Narodne novine“ broj 69/03 i 81/05), a relevantne su za ovo područje izvještavanja.

Upit Odbora

U Republici Hrvatskoj u svibnju 2007. stupio je na snagu Zakon o volonterstvu kojim se uređuju osnovni pojmovi za volontiranje, temeljna načela volontiranja, uvjeti volontiranja, prava i dužnosti volontera te organizatora volontiranja, uvjeti sklapanja ugovora o

volontiranju, donošenje Etičkog kodeksa volontera, izdavanje potvrde o volontiranju, državna nagrada za volontiranje te nadzor nad izvršenjem Zakona.

Volontiranjem se tako smatra dobrovoljno ulaganje osobnog vremena, truda, znanja i vještina kojima se obavljaju usluge ili aktivnosti za dobrobit druge osobe ili za opću dobrobit, a obavljaju ih osobe na način predviđen Zakonom o volonterstvu, bez postojanja uvjeta isplate novčane nagrade ili potraživanja druge imovinske koristi za obavljeno volontiranje.

Volontiranjem se ne smatra:

- dobrovoljno obavljanje usluga ili aktivnosti koje su u suprotnosti s Ustavom Republike Hrvatske, drugim propisima Republike Hrvatske te preuzetim međunarodnopravnim obvezama,
- obavljanje usluga ili aktivnosti za koje postoji uvjet isplate ili potraživanja novčane nagrade odnosno druge imovinske koristi, a koje se obavljaju bez zasnivanja radnog odnosa uređenoga Zakonom o radu,
- obavljanje poslova koji, s obzirom na narav i vrstu rada te ovlasti poslodavca, imaju obilježja poslova za koje se osniva radni odnos sukladno Zakonu o radu,
- stručno osposobljavanje bez zasnivanja radnog odnosa (volonterski rad) uređeno Zakonom o radu ili drugim propisima,
- obavljanje usluga ili aktivnosti koje je jedna ugovorna strana obvezna pružiti drugoj ugovornoj strani na temelju ugovora, osim ugovora o volontiranju,
- obavljanje usluga ili aktivnosti koje je jedna osoba obvezna pružiti drugoj osobi na temelju zakona ili drugih propisa,
- izvršavanje posebnih obveza sukladno sudskim odlukama i presudama,
- obavljanje usluga ili aktivnosti koje su uobičajene u obiteljskim, prijateljskim ili susjedskim odnosima.

Bitno je istaknuti da je člankom 12. Zakona o volonterstvu propisano da maloljetna osoba s navršenih 15 godina i starija maloljetna osoba može sklopiti ugovor o volontiranju i volontirati samo uz pisanu suglasnost zakonske zastupnice ili zastupnika imaju sva prava volontera određena Zakonom o volonterstvu.

Maloljetni volonteri smiju volontirati isključivo na aktivnostima primjerenima njihovoj dobi, tjelesnom, psihičkom i moralnom stupnju razvoja i vještinama koje ne predstavljaju rizik za njihovo zdravlje, razvoj i uspjeh u izvršavanju školskih obveza, a njihovo se volontiranje obavlja uz obvezni nadzor i podršku organizatora volontiranja, korisnika volontiranja, zakonskih zastupnika maloljetnih volontera te drugih odraslih osoba. Organizator volontiranja mora osobitu pozornost posvetiti zaštiti dobrobiti, zdravlja i čudoređa maloljetnih volontera, a maloljetni volonteri ne smiju biti izloženi volontiranju

izvan granica Republike Hrvatske bez suglasnosti zakonske zastupnice ili zastupnika te bez pratnje zakonske zastupnice ili zastupnika ili organizatora volontiranja, dugotrajnom volontiranju i volontiranju povezanom s teškim tjelesnim naporom ili rizicima koji ugrožavaju ili bi mogli ugroziti njihov život, zdravlje, ćudoređe, razvoj ili izvršavanje školskih obveza.

Maloljetna osoba mlađa od 15 godina života može biti uključena u obavljanje odgojno obrazovnih volonterskih aktivnosti kao aktivnosti usmjerenih općem dobru i odgoju za volontiranje, i to samo u svrhu odgoja i obrazovanja na način koji pridonosi njezinu razvoju i socijalizaciji, uz uvjet da je organizator volontiranja odgojno-obrazovna ustanova, ustanova socijalne skrbi ili druga pravna osoba koja organizira volontiranje u odgojne i obrazovne svrhe uz suglasnost nadležnih tijela državne uprave, odgojno-obrazovnih ustanova ili ustanova socijalne skrbi.

U navedenom slučaju organizator volontiranja obvezno pribavlja pisanu suglasnost zakonskog zastupnika ili zastupnice maloljetne volonterke ili volontera, međutim je tom maloljetniku zabranjeno obavljati volonterske aktivnosti u razdoblju između 20 sati i 6 sati radnim danom u kojemu ima školske obveze te između 23 sata i 6 sati vikendom ili praznicima a volonterske aktivnosti može prestati obavljati u bilo kojem trenutku bez suglasnosti zakonske zastupnice ili zastupnika.

Naukovanje

Ugovor o naukovanju zaključuje obrtnik i naučnik, odnosno njegov roditelj ili staratelj. Sadržaj Ugovora proizlazi iz odredaba Pravilnika o minimalnim uvjetima za ugovore o naukovanju koje propisuje ministar nadležan za gospodarstvo, rad i poduzetništvo.

Ugovorom se reguliraju međusobna prava, obveze i odgovornosti između obrtnika i naučnika tijekom trajanja programa naukovanja za određeno zanimanje, a osobito:

- Početak i trajanje naukovanja
- Naučničko radno vrijeme u radionici ili na radilištu
- Trajanje i raspored naučnikova odmora
- Materijalna naknada za vrijeme trajanja naukovanja i
- Obveze obrtnika glede ostvarivanje nastavnog plana i programa

Ugovor se sklapa u četiri istovjetna primjerka od kojih po jedan primjerak pripada naučniku (roditelju odnosno skrbniku), obrtniku (trgovačkom društvu), školi i područnoj obrtničkoj komori.

Ugovor se ovjerava u Hrvatskoj obrtničkoj komori - područnoj obrtničkoj komori i jedan je od dokumenata koji se podnose pri upisu u srednju strukovnu školu.

Ugovor o naukovanju postaje pravovaljan nakon probnog roka od mjesec dana od dana početka naukovanja. Ugovor se ne može raskinuti bez valjanog razloga. Ako se ugovor o naukovanju ne može raskinuti sporazumno, odluku na zahtjev zainteresirane strane donosi Hrvatska obrtnička komora.

Prava naučnika tijekom naukovanja

Prema Odredbama Ugovora o naukovanju naučnik ima pravo na:

- Poduku za samostalno obavljanje poslova u zanimanju koju mu pruža majstor - stručni učitelj, a u skladu s propisanim nastavnim planom i programom
- Redovito pohađanje školske nastave
- Četrdeset i pet radnih dana odmora tijekom svake školske godine, s time da blagdani i neradni dani nisu uključeni u godišnji odmor
- Dnevni i tjedni odmor
- Novčanu nagradu za rad u radionici koja se isplaćuje svaki mjesec u skladu s odredbama Ugovora o naukovanju koji je sastavni dio Pravilnika o minimalnim uvjetima za ugovore o naukovanju
- Naukovanje samo u dnevnoj smjeni (od 7 do 20 sati), ne duže od osam radnih sati
- Poduku i rad na ispravnim sredstvima za rad
- Korištenje osobnih zaštitnih sredstava tijekom rada
- Zdravstveno osiguranje i osiguranje za slučaj nesreće na praktičnom naukovanju
- Polaganje pomoćničkog ispita u zanimanju za koje se školuje.

Prosječno ostvarena neto plaća po zaposlenome u gospodarstvu u RH		PREMA PRAVILNIKU O MINIMALNIM UVJETIMA ZA UGOVORE O NAUKOVANJU		
		1. godina (15%)	2. godina (20%)	3. godina (25%)
srpanj 2010.	5.323,00 kn	798,45 kn	1.064,60 kn	1.330,75 kn
2009.	5.178,00 kn	776,70 kn	1.035,60 kn	1.294,50 kn

Stavak 6.- Vrijeme provedeno na profesionalnoj izobrazbi

Hrvatski zavod za zapošljavanje provodi opsežne aktivnosti profesionalnog informiranja i savjetovanja mladih. Vrste usluga koje se pružaju učenicima, studentima i roditeljima jesu:

- učenici 8. razreda - ostvarivanje prednosti ili izravnog upisa u srednju školu (redoviti, posebni, prilagođeni program, nadareni)
- učenici srednjih škola i studenti - odabir fakulteta, izbor/promjena programa zbog neuspjeha, zdravstvenih kontraindikacija i dr.)
- obrazovne institucije - podrška razvoju sustava profesionalnog usmjeravanja.

Tako su primjerice aktivnosti profesionalnoga usmjeravanja u 2009. uključivale različite oblike profesionalnoga informiranja i savjetovanja s nezaposlenima i drugim ciljnim skupinama, uključujući preventivno djelovanje i rad s učenicima kod odabira adekvatnog obrazovnog programa. U svrhu profesionalnog informiranja svih korisnika tiskano je preko 171.000 primjeraka različitih brošura i letaka uključujući izradu pet regionalnih brošura za upis u srednju školu.

Također profesionalno usmjeravanje učenika uključuje ispitivanje profesionalnih namjera učenika, profesionalno informiranje i savjetovanje. Anketom o profesionalnim namjerama učenika identificiraju se prioritetne skupine učenika za savjetovanje o daljnjem obrazovanju/zapošljavanju. Jednako, rezultati Ankete se koriste za pružanje informacija drugim dionicima u području obrazovanja/zapošljavanja (preporuka za određivanje upisnih kvota). Tijekom 2009. godine ukupno je anketirano 60.312 učenika - 41.947 učenika osnovne škole, te 18.365 učenika srednje škole, što čini 85% ukupne populacije učenika završnih razreda osnovne škole i 39% učenika završnih razreda srednje škole u 2009. godini. Ovisno o potrebama učenika i vrsti teškoća savjetnici za profesionalno usmjeravanje pružaju usluge profesionalnog informiranja i savjetovanja.

Aktivnostima profesionalnog informiranja i savjetovanja u 2009. godini ukupno je obuhvaćeno 44.892 učenika završnih razreda osnovne i srednje škole, što čini 46% od ukupne populacije učenika završnih razreda osnovne i srednje škole u 2009. godini. Također, u cilju promocije zanimanja traženih na tržištu rada, (tzv. deficitarna zanimanja) Hrvatski zavod za zapošljavanje u suradnji s područnim obrtničkim komorama provodi aktivnosti promidžbe deficitarnih zanimanja za učenike i financira liječničke preglede za upis učenika u ta zanimanja. U 2009. godini ukupno je financirano 2.230 liječničkih pregleda učenika za upis u deficitarna zanimanja.

Brojčani pokazatelji aktivnosti profesionalnog usmjeravanja

AKTIVNOST	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
<i>Pisano informiranje</i>								
Broj letaka i brošura	106000	113500	107000	91000	113000	147745	131000	170732
<i>Učenici osnovne i srednje škole</i>								
Anketa o profesionalnim namjerama učenika	-	-	-	45000	59862	49693	48763	60312
Profesionalno informiranje učenika	35192	26088	27900	27200	27637	26597	32068	30079
Profesionalno savjetovanje učenika	15550	12059	12210	12060	13135	14470	14631	14813
<i>Nezaposlene osobe</i>								
Profesionalno informiranje nezaposlenih osoba	31208	28262	17100	12800	11481	10052	13536	19676
Individualno profesionalno savjetovanje NO/TZ	6463	5519	6290	5940	5935	6353	7697	6541
Grupno profesionalno savjetovanje NO/TZ – broj radionica	1613	1429	-	1013	1107	1102	1593	2950
Grupno profesionalno savjetovanje NO/TZ - broj osoba	28830	10029	-	6724	7603	8303	12075	26637
Selekcije za obrazovanje – broj selekcija	114	116	99	83	182	440	484	489
Selekcije za obrazovanje – broj osoba	1581	2035	2220	1010	2455	4702	3732	5377
Broj osoba uključenih u obrazovne aktivnosti putem lokalnih partnerstava	-	752	-	497	1819	468	1365	347
<i>Poslodavci</i>								
Selekcije za zapošljavanje – broj selekcija	294	174	267	247	370	552	627	338
Selekcije za zapošljavanje – broj osoba	4065	3051	6000	3031	3717	3586	3237	2787
Savjetovanje poslodavaca u području razvoja ljudskih potencijala	-	1102	-	444	902	397	747	227

Stavak 7.- Plaćeni godišnji odmor

Pravo radnika na godišnji odmor propisano je drukčije u odnosu na dosadašnji tekst Zakona o radu te je sada člankom 55. novoga Zakona o radu propisano da radnik ima za svaku kalendarsku godinu pravo na plaćeni godišnji odmor u trajanju od najmanje četiri tjedna, kao i da maloljetni radnik i radnik koji radi na poslovima na kojima, uz primjenu mjera zaštite zdravlja i sigurnosti na radu, nije moguće zaštititi radnika od štetnih utjecaja, ima za svaku kalendarsku godinu pravo na godišnji odmor u trajanju od najmanje pet tjedana.

Osoba koja je kod poslodavca primljena na stručno osposobljavanje bez zasnivanja radnog odnosa (stručno osposobljavanje za rad, raniji volonter) ostvaruje pravo na godišnji odmor, budući se na osobu koja se stručno osposobljava za rad primjenjuju odredbe o radnim odnosima, osim odredbi o sklapanju ugovora o radu, plaći i naknadi plaće te prestanku ugovora o radu. Stoga bi osoba koja se stručno osposobljava za rad, ostvarila pravo na godišnji odmor, ali ne i pravo na naknadu za njegovo korištenje.

Stavak 8.- Zabrana noćnog rada

Noćni rad je rad radnika kojeg, neovisno o njegovom trajanju, obavlja u vremenu između dvadeset dva sata uvečer i šest sati ujutro idućega dana, a u poljoprivredi između dvadeset dva sata uvečer i pet sati ujutro idućega dana, ako za određeni slučaj ovim ili drugim zakonom, drugim propisom, kolektivnim ugovorom ili sporazumom sklopljenim između poslodavca i radničkog vijeća nije drukčije određeno (čl. 48 novog Zakona o radu).

Kao svojevrsan zaštitni karakter kad je riječ o noćnom radu a u smislu zaštite zdravlja i sigurnosti na radu, zakonodavac je propisao zabranu noćnog rada određenih kategorija radnika odredbom članka 49. Zakona.

Tako je zabranjen noćni rad maloljetnika (st. 2. čl. 49. Zakona) ali je ta zabrana relativna, pa će tako u situaciji u kojoj je takav rad privremeno prijeko potreban u djelatnostima koje su uređene posebnim propisima, a nema dostupnih punoljetnih radnika, isti biti dopušten, ali tada potpada pod ograničeni zaštitni karakter ove odredbe pa ni tada noćni rad maloljetnika ne smije trajati duže od osam sati u razdoblju od dvadeset četiri sata. Jednako tako zabranjen je rad maloljetnika u razdoblju od ponoći do četiri sata ujutro.

Zapravo je mogućnost noćnog rada maloljetnika općenito skroz umanjena, ali obzirom da u Hrvatskoj baš nema pretjeranog zapošljavanja ove specifične skupine radnika, ova odredba neće utjecati na noćni rad.

U slučaju navedenog noćnog rada, poslodavac je dužan osigurati da se isti obavlja pod nadzorom punoljetne osobe, a inspektor rada će zabraniti noćni rad ovih osoba, ako je isti protivan odredbama Zakona o radu.

Ministar nadležan za rad također je donio *Pravilnik o djelatnostima koje se smatraju industrijom* kojim se propisuje da u industriju spadaju slijedeće djelatnosti:

Industrijom se prema ovom Pravilniku smatraju djelatnosti koje su *Odlukom o nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2007. – NKD 2007.* („Narodne novine“ broj 58/07 i 72/07 – ispravak Odluke) razvrstane u ova područja:

- 1) B – Rudarstvo i vađenje,
- 2) C – Prerađivačka industrija,
- 3) D – Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija,
- 4) E – Opskrba vodom: uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša,
- 5) F – Građevinarstvo.

Članak 3.

(1) Područje B – Rudarstvo i vađenje obuhvaća:

- 1) 05 – vađenje ugljena i lignita,
- 2) 06 – vađenje sirove nafte i prirodnog plina,
- 3) 07 – vađenje metalnih ruda,
- 4) 08 – ostalo rudarstvo i vađenje,
- 5) 09 – pomoćne uslužne djelatnosti u rudarstvu.

(2) Područje C – prerađivačka industrija obuhvaća:

- 1) 10 – proizvodnju prehrambenih proizvoda,
- 2) 11 – proizvodnju pića,
- 3) 12 – proizvodnju duhanskih proizvoda,
- 4) 13 – proizvodnju tekstila,
- 5) 14 – proizvodnju odjeće,
- 6) 15 – proizvodnju kože i srodnih proizvoda,
- 7) 16 – preradu drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; proizvodnju proizvoda od slame i pletarskih materijala,
- 8) 17 – proizvodnju papira i proizvoda od papira,
- 9) 18 – tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa,
- 10) 19 – proizvodnju koksa i rafiniranih naftnih proizvoda,
- 11) 20 – proizvodnju kemikalija i kemijskih proizvoda,
- 12) 21 – proizvodnju osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka,
- 13) 22 – proizvodnju proizvoda od gume i plastike,
- 14) 23 – proizvodnju ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda,
- 15) 24 – proizvodnju metala,
- 16) 25 – proizvodnju gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme,
- 17) 26 – proizvodnju računala te elektroničkih i optičkih proizvoda,
- 18) 27 – proizvodnju električne opreme,
- 19) 28 – proizvodnju strojeva i uređaja, d.n.,
- 20) 29 – proizvodnju motornih vozila, prikolica i poluprikolica,
- 21) 30 – proizvodnju ostalih prijevoznih sredstava,

- 22) 31 – proizvodnju namještaja,
- 23) 32 – ostalu prerađivačku industriju,
- 24) 33 – popravak i instaliranje strojeva i opreme.
- (3) Područje D – Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija obuhvaća:
 - 1) 35 – opskrbu električnom energijom, plinom, parom i klimatizaciju.
- (4) Područje E – Opskrba vodom: uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša obuhvaća:
 - 1) 36 – skupljanje, pročišćavanje i opskrbu vodom,
 - 2) 37 – uklanjanje otpadnih voda,
 - 3) 38 – skupljanje otpada, djelatnosti obrade i zbrinjavanja otpada; uporabu materijala,
 - 4) 39 – djelatnosti sanacije okoliša te ostale djelatnosti gospodarenja otpadom.
- (5) Područje F – Građevinarstvo obuhvaća:
 - 1) 41 – gradnju zgrada,
 - 2) 42 – gradnju građevina niskogradnje,
 - 3) 43 – specijalizirane građevinske djelatnosti.

Stavak 9. Redoviti liječnički pregledi

Zakonom o obrtu („Narodne novine“ broj 49/03, 68/07 i 79/07) propisano je da se naučnik može primiti na naukovanje kod obrtnika pod uvjetom da ima završenu najmanje osnovnu školu te da ima posebnu zdravstvenu sposobnost za zanimanje za koje se školuje.

Zdravstvena sposobnost dokazuje se liječničkom potvrdom ili zdravstvenom svjedočbom specijalista medicine rada, koja je potrebna prilikom upisa u školski model obrazovanja za obrtnička zanimanja i za zanimanja vozača motornog vozila.

Stavak 10.- Zaštita od fizičkih i moralnih opasnosti

Uz već ranije navedeni Zakon o radu i njegove odredbe kojima se regulira zaštita mladih osoba, isto je također regulirano i u Kaznenim zakonom („Narodne novine“ broj 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07 i 152/08) odredbe kojih se a relevantne za ovo Izvješće nisu u izvještajnom razdoblju mijenjale.

Temeljem odredbi Obiteljskog zakona, centar za socijalnu skrb ima ovlast intervenirati u svakom slučaju kad primi obavijest o kršenju djetetovih prava, a posebice kad je u pitanju svaki oblik tjelesnog ili duševnog nasilja, spolnog iskorištavanja djeteta, izrabljivanja djeteta prisiljavajući ga na pretjerani rad ili na rad koji nije primjeren njegovoj dobi, navođenja djeteta na društveno neprihvatljivo ponašanje, napuštanja djeteta, te drugih zakonom

predviđenih slučajeva zlorabe ili grubog kršenja roditeljskih dužnosti. Centar je dužan odmah po primitku obavijesti ispitati slučaj i poduzeti mjere za zaštitu djetetovih prava. Za svaki slučaj zlorabe ili grubog kršenja roditeljske odgovornosti centar za socijalnu skrb je dužan pokrenuti postupak za lišenje roditeljskog prava čim sazna za takovu okolnost. Ovaj postupak može pokrenuti i drugi roditelj, dijete ili sud po službenoj dužnosti. Osim što je kazneno odgovoran, roditelj koji spolno iskorištava dijete ili navodi dijete na društveno neprihvatljivo ponašanje biti će lišen prava na roditeljsku skrb. Za donošenje ove odluke nadležan je sud.

Vežano uz učinke primjene Obiteljskog zakona ističemo da je pri Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti osnovana Radna skupina za izradu Analize učinaka primjene Obiteljskog zakona s prijedlogom preporuka za njegovo unaprjeđenje, a u tijeku je prikupljanje podataka od strane nadležnih tijela koja primjenjuju Obiteljski zakon („Narodne novine“ broj 116/03, 17/04 i 107/07).

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti bilo je nositelj izrade Nacrta prijedloga Zakona o potvrđivanju Europske konvencije o ostvarivanju dječjih prava. Prijedlog zakona je Vlada Republike Hrvatske usvojila na sjednici održanoj dana 21. studenoga 2009. godine, a Zakon o potvrđivanju Europske konvencije o ostvarivanju dječjih prava je Hrvatski sabor donio dana 29. siječnja 2010. godine (Narodne novine, Međunarodni ugovori broj 1/10). Provedba Europske konvencije predstavljat će način daljnjeg usavršavanja hrvatskog obiteljskog zakonodavstva jer se Konvencijom uspostavlja suvremen i efikasan sustav zaštite prava djeteta.

Kako bi se osigurala zaštita djece od svih oblika nasilja, Vlada Republike Hrvatske je usvojila niz strateških dokumenata, kao što su *Nacionalni plan aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012. godine*, *Program aktivnosti za sprječavanje nasilja među djecom i mladima*, *Protokol o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima*, *Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2008. do 2010. godine* te *Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji*.

Nacionalni plan aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012. je Vlada Republike Hrvatske usvojila 22. ožujka 2006. godine, a predstavlja sveobuhvatnu strategiju djelovanja na području zaštite prava djeteta u Hrvatskoj za sljedeće razdoblje. Temeljni ciljevi Nacionalnog plana aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012. definirani su kroz 14 područja djelovanja i to: Odgoj i obrazovanje, Zdravlje, Prehrana, Uloga obitelji u podizanju i odgoju djece, Socijalna skrb, Djeca s poremećajima u ponašanju, Djeca pripadnici nacionalnih manjina, Djeca – žrtve trgovanja, Djeca s posebnim potrebama, Zlostavljana i zanemarena djeca, Djeca pogođena ratom i posljedicama rata, Slobodno vrijeme i kultura djece, Mediji te Snaženje provedbe preuzetih međunarodnih obveza Republike Hrvatske na

području prava djece. U provedbu ukupno 124 mjere uključena su sva nadležna tijela državne uprave, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, mediji te organizacije civilnog društva koje programski djeluju u cilju unaprjeđenja položaja i zaštite prava djece u Republici Hrvatskoj. Za sustavno praćenje provedbe Nacionalnog plana za prava i interese djece od 2006. do 2012. godine zaduženo je Vijeće za djecu, a Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti koordinator je provedbe Nacionalnog plana. Navedenim dokumentom definirani su ciljevi u području *Zlostavljana i zanemarena djeca* za razdoblje od 2006. do 2012. godine:

- sustavno jačati javnu svijest o važnosti zaštite djece od zlostavljanja i zanemarivanja i smanjiti broj slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece,
- razvijati kulturu odgovornog roditeljstva jačanjem roditeljskih kompetencija za odgoj i zaštitu djece od zlostavljanja i zanemarivanja,
- unaprjeđivati sustav zaštite djece od zlostavljanja i zanemarivanja,
- jačati profesionalnu svijest u obavljanju poslova zaštite djece od zlostavljanja i zanemarivanja (u zdravstvu, školstvu, socijalnoj skrbi, policiji, pravosuđu i drugim djelatnostima, u čijem su djelokrugu poslovi zaštite djece),
- jačati prevenciju i pravodobnu identifikaciju slučajeva zlostavljanja i zanemarivanja djece, te odgovornost za brzo poduzimanje učinkovitih mjera obiteljsko-pravne i kaznenopravne zaštite djece od takvih postupaka,
- jačati prevenciju i štititi djecu od svih oblika zanemarivanja (emocionalno, zdravstveno, medicinsko, odgojno), od svih oblika zlostavljanja (psihičko, tjelesno, seksualno) te od izloženosti zlostavljanju putem interneta,
- unaprijediti sustav zaštite djece od gospodarskog iskorištavanja i zapošljavanja ili rada na poslovima štetnima po razvoj i zdravlje djece.

Program aktivnosti za sprečavanje nasilja među djecom i mladima, donesen je 2004. godine u cilju prevencije pojave nasilja među djecom i mladima, edukacije stručnjaka koji rade s djecom i mladima, senzibilizacije roditelja, djece i mladih za problem nasilja, pružanja sustavne pomoći djeci i mladima žrtvama nasilja, te znanstvenog praćenja pojave nasilja među djecom i mladima. Donesen je i *Protokol o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima* kojim je definirano postupanje svih tijela u slučajevima nasilja među djecom i mladima.

Nadalje, Vlada Republike Hrvatske je usvojila *Program aktivnosti za prevenciju nasilja među mladima za 2009. godinu* čija je svrha senzibilizacija stručnjaka, roditelja, mladih, stručne i šire javnosti za problem nasilja među mladima, uspostavljanje sustavnih rješenja za prevenciju i sprječavanje pojave nasilja među mladima, te ublažavanje i otklanjanje njegovih posljedica.

Također, Vlada Republike Hrvatske usvojila je *Nacionalnu strategiju prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih od 2009. do 2012. godine* („Narodne novine“ broj 98/09) koja je donijeta sa ciljem osiguravanja minimalnih uvjeta potrebnih za kvalitetan, uspješan i zdrav rast i razvoj novih naraštaja, otklanjanje činitelja rizika odgovornih za nastajanje poremećaja u ponašanju te nastalih poremećaja u ponašanju i njihovih posljedica. Nacionalna strategija predviđa provedbu ukupno 22 mjere u narednom razdoblju po pojedinim područjima: Istraživanje pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih; Unaprjeđenje sustava prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih; Osnaživanje obitelji te Osnaživanje lokalne zajednice.

U okviru navedenih potrebno je istaknuti formiranje *Savjeta za mlade* („Narodne novine“ broj 111/03, 23/04, 120/05, 21/08 i 132/09) koje je međuresorno, stručno i savjetodavno tijelo Vlade Republike Hrvatske sa zadaćom sudjelovanja u koordinaciji provedbe i evaluacije Nacionalnog programa za mlade. Stručni i administrativni poslovi za Savjet obavljaju se u Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, a sredstva za rad Savjeta osiguravaju se iz sredstava državnog proračuna Republike Hrvatske na poziciji Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 15. svibnja 2008. godine donijela Rješenje o imenovanju Savjeta za mlade u novom sastavu.

Jednako tako *Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih* stručno je i savjetodavno tijelo Vlade Republike Hrvatske osnovano s ciljem pružanja stručne pomoći u raspravi i odlučivanju o svim pitanjima iz područja pravovremenog poduzimanja potrebitih mjera u interesu djece i mladeži, a posebno u interesu onih koji žive u rizičnim uvjetima kao i njihova zbrinjavanja

S tim ciljem Povjerenstvo:

- proučava, prati i analizira rizične čimbenike koji uvjetuju nastanak poremećaja u ponašanju djece i mladih, prati kretanje pojave maloljetničke delinkvencije, te izvršenje mjera i aktivnosti u cilju suzbijanja maloljetničke delinkvencije, te ostvarivanja kaznenopravne zaštite djece i mladih;
- daje stručna mišljenja i predlaže mjere u cilju otklanjanja i ublažavanja utjecaja negativnih čimbenika na razvoj, mentalno zdravlje i ponašanje djece i mladih;
- prati, ujedinjava i usmjerava aktivnosti na području prevencije, pruža stručnu pomoć nositeljima aktivnosti na lokalnoj, županijskoj i državnoj razini;
- prati zakonske propise, te daje stručno mišljenje i prijedloge za donošenje zakonskih provedbenih i drugih propisa u interesu djece i mladih, te prati njihovu provedbu;
- predlaže načine zaštite, socijalizacije i rehabilitacije djece i mladih s poremećajima u ponašanju, te smjernice za djelotvorniju povezanost čimbenika socijalne skrbi;
- surađuje s nadležnim ministarstvima, državnim i upravnim organizacijama i ustanovama, znanstvenim institucijama, nevladinim udrugama i međunarodnim tijelima;

- potiče i usmjerava znanstvenu djelatnost u svim pitanjima iz područja pravovremenog poduzimanja potrebnih mjera u interesu djece i mladeži, a posebno u interesu onih koji žive u rizičnim uvjetima, kao i njihovo zbrinjavanje.

Stručni i administrativni poslovi za Povjerenstva obavljaju se u Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, a sredstava za rad osiguravaju se iz sredstava državnog proračuna Republike Hrvatske na poziciji Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

Članak 8. - Pravo radnica na zaštitu

Radi osiguranja učinkovitog ostvarivanja prava radnica na zaštitu, ugovorne stranke se obvezuju:

1. *osigurati ženama odsutnost s rada prije i poslije poroda u trajanju od najmanje 12 tjedana i to kao plaćeni dopust ili odgovarajućim naknadama na temelju socijalnog osiguranja ili naknadama iz javnih fondova;*
2. *smatrati nezakonitim otkaz koji bi poslodavac dao ženi tijekom njenog rodiljnog dopusta ili u slučaju kad bi otkazni rok istekao tijekom tog dopusta;*
3. *osigurati majkama koje doje djecu za tu namjenu primjerene stanke;*
4.
 - a) *urediti noćni rad žena u industriji;*
 - b) *zabraniti svaki rad žena u podzemnim rudnicima i, prema potrebi, na svim za njih neprikladnim poslovima koji su opasni, teški ili štetni za zdravlje.*

Nacionalni propisi:

-Zakon o rodiljnim i roditeljskim potporama („Narodne novine“ broj 85/08 i 110/08)

-Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju („Narodne novine“ broj 85/06, 105/06, 118/06, 77/07 i 111/07)

-Zakon o obveznom zdravstvenom osiguranju („Narodne novine“ broj 150/08, 94/09 i 153/09)

-Zakon o ravnopravnosti spolova („Narodne novine“ broj 82/08)

-Pravilnik o uvjetima i postupku ostvarivanja prava na stanku za dojenje djeteta i prava na trudnički ili dojenački dopust s pravom

-Pravilnik o uvjetima i postupku stjecanja prava na rad u skraćenom radnom vremenu (SRV) radi pojačane brige i njege djeteta („Narodne novine“ broj 25/09)

Stavak 1. – Rodiljni dopust; Stavak 2. – Nezakonitost otkaza tijekom rodiljnoga dopusta; Stavak 3. – Stanka za majke koje doje djecu

Od 01. siječnja 2009. godine, stupanjem na snagu Zakona o rodiljnim i roditeljskim potporama jedinstveno su riješena sva prava zaposlenih žena glede rodiljnog i roditeljskog dopusta, koja su prije bila regulirana Zakonom o radu. Navedenim zakonom uvedene su određene novine u uvjetima i načinu korištenja prava radi zaštite materinstva, njege novorođenog djeteta i njegova podizanja, te usklađivanja obiteljskog i poslovnog života.

Posebice treba istaknuti da se zaposlenim majkama/roditeljima, kao novost, omogućuje se fleksibilno korištenje roditeljskog dopusta do 8. godine života djeteta na način da ga mogu koristiti u obliku skraćenog radnog vremena, istovremeno od strane oba roditelja ili naizmjenično, a sve prema međusobnom dogovoru.

Člankom 8. Ovoga Zakona propisano je kako su državljani država članica Europskog ekonomskog prostora u pravima i dužnostima propisanim ovim Zakonom izjednačeni s hrvatskim državljanima.

Prema Zakonu o rodiljnim i roditeljskim potporama s primjenom od 1. siječnja 2009. godine **zaposlena žena** ima pravo na:

1. Rodiljni dopust

Vremenska potpora

Rodiljni dopust koristi se u periodu od 45 dana prije termina poroda, obvezno 28 dana prije termina poroda i može se koristiti do navršenih 6 mjeseci starosti djeteta.

Nakon isteka prvih 42 dana nakon poroda pravo na rodiljni dopust može se koristiti i kao rad s polovicom punog radnog vremena u dvostrukom trajanju, ali najduže do navršenih 9 mjeseci života djeteta, nakon čega slijedi korištenje prava na roditeljski dopust.

U slučaju da je dijete prerano rođeno rodiljni dopust se produžuje za onoliko vremena koliko je dijete prerano rođeno.

Nakon isteka prvih 42. nakon poroda, ako se roditelji tako sporazumiju pravo na rodiljni dopust može koristiti zaposleni otac djeteta.

Novčana potpora

Zakonom o dopunama Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju koji je stupio na snagu 1. siječnja 2008. godine, naknada plaće za obvezni roditeljni dopust izuzeta je od iznosa limita propisanog člankom 46. stavkom 3. Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju a to znači da naknada plaće za obvezni roditeljni dopust, koja je obračunata u visini od 100% osnovice za naknadu (na osnovi prosjeka plaća isplaćenih u šestomjesečnom razdoblju koje prethodi mjesecu u kojem je započelo korištenje prava na roditeljni dopust-delimitirana roditeljna naknada) i koja se isplaćuje na teret sredstava HZZO-a., može iznositi više od prethodno važećeg iznosa od 4.257,28 kuna.

Naknada plaće za vrijeme roditeljnog dopusta iznosi 100% od osnovice za naknadu plaće utvrđene prema propisima o obveznom zdravstvenom osiguranju (na osnovi prosjeka plaća isplaćenih u šestomjesečnom razdoblju koje prethodi mjesecu u kojem je započelo korištenje prava na roditeljni dopust-delimitirana roditeljna naknada), koja se isplaćuje na teret sredstava HZZO-a.

Zaposleni roditelj koji ne ispunjava uvjet od 12 mjeseci staža osiguranja neprekidno prije početka korištenja prava na roditeljni dopust naknadu plaće ostvaruje u visini od 50% proračunske osnovice, odnosno u visini od 1.663,00 kune (proračunska osnovica utvrđena je u iznosu od 3.326,00 kuna).

Pod **stažem osiguranja** podrazumijeva se staž koji je fizička osoba ostvarila na temelju svog nesamostalnog rada, te na temelju naknade plaće nakon prestanka toga rada ostvarene prema propisima iz obveznoga zdravstvenog osiguranja.

2. Roditeljski dopust

Vremenska potpora

Roditeljski dopust **pravo je i obveza oba zaposlena roditelja**, koji to pravo koriste, u pravilu, u jednakom trajanju, a mogu ga koristiti pojedinačno, naizmjenice ili istovremeno. I roditeljski dopust se može koristiti kao pravo na rad s polovicom punog radnog vremena i to u dvostrukom trajanju prava. Drugim riječima roditeljski dopust u trajanju od 6 mjeseci, ako se koristi kao pravo na rad s polovicom punog radnog vremena koristi se u trajanju od 12 mjeseci.

Trajanje roditeljskog dopusta

Za **prvo i drugo dijete** roditeljski dopust traje **6 mjeseci**, odnosno 180 dana, a za **blizance, treće i svako sljedeće dijete 30 mjeseci**, odnosno 900 dana.

Ako roditeljski dopust otac djeteta koristi najmanje 3 mjeseca (90 dana) on se produžuje za 2 mjeseca (60dana), što je predviđeno kao poticaj da roditeljski dopust osim majke koristi i otac djeteta.

Budući da se roditeljski dopust može iskoristiti do 8. godine života djeteta roditelji ga mogu dakle koristiti u dijelovima U slučaju da roditelji koriste roditeljski dopust u dijelovima mogu ga koristiti najviše 2 puta godišnje u trajanju od najmanje 30 dana.

Jedan od roditelja može koristiti cijeli roditeljski dopust, dakle pored svog dijela i dio koji pripada drugom roditelju ako se jedan roditelj svoga dijela prava odrekne u korist drugog roditelja. To pravo isto tako može koristiti jedan od roditelja u sljedećim slučajevima :

- kad je jedan od roditelja lišen roditeljske skrbi, potpuno lišen poslovne sposobnosti, djelomice lišen poslovne sposobnosti u odnosu na roditeljsku skrb, nestao, nepoznat, nepoznatog prebivališta ili boravka,
- ako su radi zaštite dobrobiti djeteta susreti i druženje djeteta s jednim od roditelja zabranjeni ili ograničeni ili je jednom od roditelja, prema propisima o zaštiti od nasilja u obitelji, izrečena zaštitna mjera zabrane približavanja djetetu ili udaljenja iz stana, kuće ili nekoga drugoga stambenog prostora u kojem dijete živi,
- ako je jedan od roditelja teško bolestan ili je ovisan o pomoći druge osobe radi čega je spriječen u obavljanju roditeljske skrbi prema ocjeni nadležnoga liječničkog povjerenstva HZZO-a,
- kad je jedan od roditelja kao djelatna vojna osoba u vojnoj misiji izvan Republike Hrvatske ili na izdržavanju kazne zatvora u trajanju dužem od jedne godine neprekidno, a sve pod uvjetom da se je roditelj iz ovoga podstavka svojom pisanom izjavom odrekao prava na korištenje roditeljskog dopusta u korist drugog roditelja.

Novčana potpora

Naknada plaće za vrijeme korištenja prvih 6 mjeseci (180 dana) roditeljskog dopusta iznosi 100% od osnovice za naknadu plaće utvrđene prema propisima o obveznom zdravstvenom osiguranju s time da taj iznos ne može biti veći od 80% proračunske osnovice, odnosno 2.660,80 kuna. Za preostali dio roditeljskog dopusta, znači od 6. do 30. mjeseca korištenja prava naknada plaće iznosi 50% proračunske osnovice, odnosno 1.663,00 kune.

2. Stanka za dojenje

Vremenska potpora

Pravo na stanku za dojenje djeteta ostvaruje zaposlena majka, koja nakon prestanka korištenja roditeljskog dopusta ili rada u skraćenom radnom vremenu nastavi dojiti dijete, tijekom rada u punom radnom vremenu.

Stanka za dojenje djeteta ostvaruje se do navršene 1. godine života djeteta i to u trajanju od po dva sata dnevno, neovisno od toga koristi li zaposleni otac u isto vrijeme i za isto dijete jedno od prava propisanih Zakonom (roditeljski ili roditeljski dopust).

Dva sata dnevno majka može koristiti jednokratno ili dva puta u tijeku dana u trajanju od sat vremena.

Vrijeme koje majka provede koristeći pravo na stanku za dojenje ubraja se u radno vrijeme.

Novčana potpora

Naknada plaće za vrijeme korištenja stanke za dojenje djeteta iznosi 100% proračunske osnovice preračunate na satnu osnovicu za mjesec za koji se obračunava naknada plaće.

Majka koja ne ispunjava uvjet staža osiguranja u trajanju od najmanje 12 mjeseci neprekidno pravo ostvaruje u visini 50% proračunske osnovice na satnu osnovicu za mjesec za koji se obračunava naknada plaće³. **Pravo na rad u skraćenom radnom vremenu radi pojačane njege djeteta**

Vremenska potpora

Zaposleni roditelji djeteta kod kojeg postoje stanja ili bolesti utvrđene Pravilnikom o uvjetima i postupku stjecanja prava na rad u skraćenom radnom vremenu (SRV) radi pojačane brige i njege djeteta imaju pravo na rad u skraćenom radnom vremenu radi potrebne pojačane brige i njege djeteta do njegove navršene 3. godine života.

Pravo na SRV može se ostvariti nakon što je za dijete, za koje se traži pravo u cijelosti iskorišteno pravo na roditeljski dopust.

Pod SRV podrazumijeva se rad s polovicom punog radnog vremena (4 sata).

Pravo na SRV može ostvariti samo jedan od roditelja pod uvjetom da oba roditelja imaju status zaposlenog roditelja s punim radnim vremenom, te zaposleni roditelj koji sam brine i njeguje dijete. Pravo može ostvariti i roditelj pod uvjetom da drugi roditelj, koji nema status zaposlene i samozaposlene osobe, nije u mogućnosti zbog svog psihofizičkog stanja pružiti pojačanu brigu i njegu djetetu (ako je lišen roditeljske skrbi, potpuno lišen poslovne

sposobnosti, djelomice lišen poslovne sposobnosti u odnosu na roditeljsku skrb, nestao, nepoznat, nepoznatog prebivališta ili boravka; ako su mu radi zaštite dobrobiti djeteta susreti i druženje s djetetom zabranjeni ili ograničeni ili mu je prema propisima o zaštiti od nasilja u obitelji izrečena zaštitna mjera zabrane približavanja ili je udaljen iz stana, kuće ili nekoga drugoga stambenog prostora u kojem dijete živi; ako je teško bolestan ili je ovisan o pomoći druge osobe radi čega je spriječen u obavljanju roditeljske skrbi prema ocjeni liječničkog povjerenstva HZZO-a.).

Novčana potpora

Zaposleni roditelj za vrijeme korištenja prava na SRV do 3. godine života djeteta ima pravo na naknadu plaće u visini 50% proračunske osnovice preračunate na satnu osnovicu za kalendarski mjesec za koji se naknada plaće obračunava, te se tako dobivena satna osnovica množi s brojem sati izostanka s posla.

4. Pravo na dopust ili skraćeno radno vrijeme radi njege djeteta s težim smetnjama u razvoju

Vremenske potpore

Zaposleni roditelj djeteta s težim smetnjama u razvoju (dijete s težim tjelesnim ili mentalnim oštećenjem ili težom psihičkom bolesti), nakon što je za to dijete u cijelosti iskorišteno pravo na roditeljski dopust ima pravo na:

- dopust za njegu djeteta do 8. godine djetetova života ili
- pravo na rad u skraćenom radnom vremenu (SRV) do navršene 8. godine djetetova života
- pravo na SRV od navršene 8. godine djetetova života do završetka redovitog školovanja ili dok traje potreba za njegom djeteta.

Pravo na dopust ili SRV ne može ostvariti zaposleni roditelj koji prema propisima iz socijalne skrbi ima priznat status roditelja njegovatelja.

Zaposleni roditelj djeteta s težim smetnjama u razvoju ima pravo na dopust za njegu djeteta ili pravo na SRV pod uvjetom da radi s punim radnim vremenom, te da drugi roditelj nije nezaposlen prema propisima o zapošljavanju, odnosno ako živi sam s djetetom u zajedničkom kućanstvu (npr. samohrani ili razvedeni roditelj).

Iznimno, zaposleni roditelj djeteta s težim smetnjama u razvoju može ostvariti jedno od propisanih prava ako drugi roditelj, koji je nezaposlen, nije u mogućnosti zbog svog psihofizičkog stanja pružati potrebnu njegu djetetu s težim smetnjama u razvoju, ako je na

odsluženju vojnog roka ili se nalazi u pritvoru ili na izdržavanju kazne zatvora duže od 30 dana.

Novčane potpore

Za vrijeme korištenja prava na dopust za njegu djeteta s težim smetnjama korisnik ima pravo, za puno radno vrijeme, na naknadu plaće u iznosu od 65% proračunske osnovice mjesečno, odnosno 2.161,90 kuna.

Za vrijeme korištenja prava na SRV korisnik ima pravo na naknadu plaće za preostalo vrijeme do punoga radnog vremena u visini razlike između plaće koju ostvaruje radeći polovicu punoga radnog vremena i plaće koju bi ostvario da radi u punom radnom vremenu.

Roditelj koji nema ostvaren staž osiguranja 12 mjeseci neprekidno prije korištenja prava ostvaruje pravo na naknadu plaće u iznosu 50% proračunske osnovice, odnosno 1.663,00 kuna.

Posvojiteljski dopust

Vremenska potpora

Posvojiteljski dopust zaposleni roditelj ostvaruje kao:

- pravo na posvojiteljski dopust i
- pravo na roditeljski dopust

Pravo na posvojiteljski dopust može koristiti samo jedan od posvojitelja djeteta, bez obzira na broj usvojene djece uz uvjet da supružnik posvojitelja nije roditelj posvojenog djeteta

Pravo na posvojiteljski dopust ostvaruje se od dana pravomoćnosti rješenja o posvojenju, a u trajanju od:

- 6 mjeseci (180 dana) za posvojenika do navršene 3. godine
- 5 mjeseci (150 dana) za posvojenika od navršene 3. do navršene 5. godine
- 4 mjeseca (120 dana) za posvojenika od navršene 5. do navršene 18. godine

Za posvojenje :

- blizanaca
- djeteta koje postaje treće ili svako sljedeće dijete u obitelji
- djeteta s teškoćama u razvoju

posvojiteljski dopust produžuje se za 60 dana.

Nakon iskorištenja posvojiteljskog dopusta zaposleni posvojitelj ima pravo na roditeljski dopust.

Za posvojenika do 3. godine života koristi se pravo na roditeljski dopust od

- 6 mjeseci (180 dana)- za jednog ili dva posvojenika
- 30 mjeseci (900 dana) – za posvojene blizance ili djeteta koji postaje treće ili svako sljedeće dijete u obitelji.

Za posvojenika od 3. do 8. godine života roditeljski dopust (u trajanju od 6 ili 30 mjeseci) smanjuje se za svaku navršenu godinu posvojenika iznad 3 godine za 30 dana.

Novčana potpora

Visina naknade plaće za vrijeme korištenja prava na posvojiteljski dopust ovisi o dobi posvojenog djeteta, a utvrđuje se kao naknada na ime roditeljskog dopusta za usvojeno dijete do navršenih 6 mjeseci života djeteta, odnosno roditeljskog dopusta za usvojeno dijete nakon navršenih 6 mjeseci života, pod istim uvjetima kao za zaposlene i samozaposlene roditelje.

IZVJEŠTAJ O PRIVREMENOJ NESPOSOBNOSTI-SPRIJEČENOSTI ZA RAD OSIGURANIKA ZA VREMENSKO RAZDOBLJE OD SIJEČNJA DO PROSINCA 2009. GODINE

	NAZIV UZROKA	BROJ KORISNIKA
Zatečeni korisnici u korištenju prava u trenutku stupanja na snagu Zakona o roditeljnim i roditeljskim potporama (1.1.2009.g.)		
1.	Obvezni roditeljni dopust	34489
2.	Rodiljni dopust od 43. dana rođenja djeteta	27143
3.	Rad s polovicom punog radnog vremena (RPPRV-rodiljni)	9
4.	Produženi roditeljni dopust za ranije rođeno dijete	847
5.	Rodiljni dopust za slučaj smrti djeteta	131
6.	Rodiljni dopust (do 1. godine života djeteta)	2838
7.	Rodiljni dopust (od 1. do 3. godine života djeteta)	641
8.	Rodiljni dopust-skraćeno radno vrijeme	14
9.	Posvojiteljski dopust	4
10.	Skraćeno radno vrijeme (SRV) radi pojačane brige i njege djeteta do 3. godine djeteta	4

Korisnici koji su pravo započeli koristiti sukladno Zakonu o roditeljskim potporama nakon 1.1.2009.g.		BROJ KORISNIKA
1.	Roditeljski dopust za prvih 180 dana korištenja	29460
2.	Roditeljski dopust od 181-900 dana	5560
3.	Rad s polovicom punog radnog vremena (RPPRV-rodiljni) do 180 dana	110
4.	Rad s polovicom punog radnog vremena (RPPRV-rodiljni) do 181-900 dana	85
5.	Dopust za njegu djeteta s težim smetnjama u razvoju	2233
6.	Dopust za njegu djeteta s težim smetnjama u razvoju do 7. godine	4387
7.	Rad u SRV zbog pojačane brige i njege djeteta do 3.god.života	3
8.	SRV do 8. god. života djeteta s težim smetnjama u razvoju	817
9.	SRV od 8. do 18. god. života djeteta s težim smetnjama u razvoju	2214
10.	SRV od 18. god. života djeteta s težim smetnjama u razvoju	742
11.	Dodatnih 60 dana roditeljskog dopusta jer je otac koristio 90 dana roditeljskog dopusta	321
12.	Dodatnih 60 dana roditeljskog dopusta (RPPRV) jer je otac koristio 90 dana roditeljskog dopusta	3
13.	Stanka za dojenje	53
14.	Posvojiteljski dopust do 180 dana (80% od proračunske osnovice)	0
15.	Posvojiteljski dopust od 181. dana (50% proračunske osnovice)	0
16.	Posvojiteljski dopust RPPRV (80% od proračunske osnovice)	0
SVEUKUPNO:		112108

Novom odredbom Zakona o radu, točnije člankom 70. izvršeno je horizontalno usklađivanje sa Zakonom o roditeljskim pravima i potporama.

Tako se odredbom stavka 1. obvezuje radnik koji tijekom korištenja prava na roditeljske i roditeljske vremenske potpore, namjerava mijenjati način korištenja tog prava ili namjerava ponovno uspostaviti neiskorišteno pripadajuće pravo, da je o tome dužan obavijestiti poslodavca sukladno posebnom zakonu.

Dodatna je novost što je poslodavac ne samo dužan dati pisanu izjavu o svojoj suglasnosti o iskazanoj radnikovoj namjeri, nego što također u slučaju izvanrednog povećanja opsega rada, više sile i u drugim sličnim slučajevima prijeko potrebe, svojom izjavom može neprihvatiti radnikove namjere. U tom slučaju radnik može odustati od svoje namjere. Ujedno je propisana presumpcija da ako poslodavac ne izda pisanu izjavu u roku od 15 dana, da se smatra da je suglasan s iskazanom namjerom radnika o promjeni korištenja prava.

Zakon o radu ujedno odredbom članka 71. propisuje zabranu otkaza za vrijeme trudnoće, korištenja roditeljskog, posvojiteljskog dopusta, rada s polovicom punog radnog vremena, rada u skraćenom radnom vremenu zbog pojačane njege djeteta, dopusta trudnice ili majke koja doji dijete, te dopusta ili rada u skraćenom radnom vremenu radi skrbi i njege djeteta s težim smetnjama u razvoju, odnosno u roku od petnaest dana od prestanka trudnoće ili prestanka korištenja tih prava. Smisao ove odredbe je apsolutna zabrana otkaza odnosno donošenje odluke o otkazu određenim kategorijama radnika sve dok traju okolnosti korištenja prava zbog kojeg i postoji zabrana otkaza.

Uz Zakon o radu, pitanjima zaštite žena na tržištu rada, bavi se i Zakon o ravnopravnosti spolova. Člankom 6. ovog Zakona zabranjuje se diskriminacija na temelju bračnog i obiteljskog statusa, a nepovoljnije postupanje prema ženama na osnovi trudnoće i materinstva smatra se diskriminacijom. Članak 13. istog zakona pobliže regulira pitanja spolne diskriminacije na područjima zapošljavanja i rada. Diskriminacija je, sukladno navedenom članku zabranjena i u privatnom i u javnom sektoru, uključujući državna tijela. U alineji 7. st. 2. članka 13. navodi se zabrana diskriminacije u odnosu na trudnoću, porod, roditeljstvo i sve oblike skrbništva. U slučaju kršenja navedenog članka osoba ima pravo podnijeti tužbu redovnom sudu opće nadležnosti i zahtijevati naknadu štete, a teret dokazivanja da nije bilo diskriminacije leži na tuženiku.

Ujedno je u članku 72. stavku 1. Odredba Zakona o radu dopunjena radi horizontalnog usklađivanja sa Zakonom o roditeljskim potporama na način da su pobrojana prava za vrijeme kojih radnik može izvanredno otkazati ugovor o radu i sada su ta prava slijedeća: pravo na roditeljski, roditeljski i posvojiteljski dopust, rad s polovicom punog radnog vremena, rad u skraćenom radnom vremenu zbog pojačane njege djeteta, dopust trudnice ili majke koja doji dijete, te dopust ili rad u skraćenom radnom vremenu radi skrbi i njege djeteta s težim smetnjama u razvoju ili kojem ugovor o radu miruje do treće godine života djeteta.

Odredbom stavka 1. Članka 67. novoga Zakona o radu propisano je da odredbe članka 67. Zakona o radu, o zabrani nejednakog postupanja prema trudnicama, ne sprječavaju

poslodavca da trudnici, odnosno ženi koja doji dijete, na njezin prijedlog ponudi sklapanje ugovora o radu pod izmijenjenim uvjetima za obavljanje drugih odgovarajućih poslova.

U odnosu na raniju odredbu Zakona o radu izmijenjeno je što poslodavac više ne daje trudnici premještaj, nego joj nudi sklapanje izmijenjenog ugovora o radu.

Također ovakvu ponudu poslodavac može učiniti samo na prijedlog trudnice, a ne kao ranije kada je mogao odrediti premještaj ako je i sam odlučio da to zahtjeva njezino zdravstveno stanje.

Jednako tako, ako trudnica ili dojilja radi na poslovima koji ugrožavaju njezin život ili zdravlje, odnosno djetetov život ili zdravlje, poslodavac joj je dužan ponuditi sklapanje sporazuma kojim će se odrediti obavljanje drugih odgovarajućih poslova, a koji će za određeno vrijeme zamijeniti odgovarajuće uglavke ugovora o radu. Dakle i ovdje se nudi sporazum, a ne premještaj kao što je to bilo do sada. Novina je također, da ako poslodavac nije u mogućnosti trudnici ili dojilji koja radi na štetnim poslovima, ponuditi sporazum za privremeno obavljanje drugih poslova, radnica ima pravo na dopust uz naknadu plaće sukladno posebnom propisu. U tom smislu je dodana i odredba da istekom vremena trudnoće ili dojenja, prestaje i sporazum o drugim poslovima i radnica se vraća na poslove na kojima je prethodno radila na temelju ugovora o radu.

Stavak 4. – Uređenje noćnoga rada i zabrana rada žena na poslovima koji su opasni, štetni za zdravlje ili teški

Tijekom obavljenih nadzora u 2005. godini inspektori rada za radne odnose utvrdili su da je 445 žena nezakonito radilo noću, dok su tijekom nadzora u 2006. godini inspektori rada utvrdili da je 331 žena nezakonito radila noću. Zbog počinjenih prekršaja iz čl. 60. i čl. 61. ZR-a, inspektori su protiv poslodavaca nadležnim prekršajnim sudovima podnijeli zahtjeve za pokretanje prekršajnog postupka te sukladno odredbama čl. 60. st. 7. ZR-a rješenjima zabranili nezakoniti noćni rad žena.

Povodom zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka podnesenih nakon okončanih nadzora u 2005. godini inspektori rada zaprimili su 9 sudskih odluka (7 rješenja i 2 prekršajna naloga) iz kojih je razvidno da su zbog nezakonitog noćnog rada žena nadležni sudovi poslodavcima izrekli novčane kazne u rasponu od 300,00 do 7.000,00 kuna.

Povodom zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka podnesenih nakon okončanih nadzora u 2006. godini inspektori rada zaprimili su 10 rješenja iz kojih je razvidno da su zbog nezakonitog noćnog rada žena nadležni sudovi poslodavcima izrekli novčane kazne u rasponu od 800,00 do 10.000,00 kuna.

Tijekom obavljenih nadzora u 2007. godini inspektori rada za radne odnose utvrdili su da su 892 žene nezakonito radile noću, dok su tijekom nadzora u 2008. godini inspektori rada utvrdili da je 107 žena, a tijekom nadzora u 2009. godini da su 164 žene nezakonito radile noću. Zbog počinjenih prekršaja iz čl. 60. i čl. 61. ZR-a, inspektori su protiv poslodavaca nadležnim prekršajnim sudovima podnijeli zahtjeve za pokretanje prekršajnog postupka, odnosno optužne prijedloge te sukladno odredbama čl. 60. st. 7. ZR-a rješenjima zabranili nezakoniti noćni rad žena.

Povodom zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka podnesenih nakon okončanih nadzora u 2007. godini inspektori rada zaprimili su 5 sudskih odluka (4 rješenja i 1 prekršajni nalog) iz kojih je razvidno da su zbog nezakonitog noćnog rada žena nadležni sudovi poslodavcima izrekli novčane kazne u rasponu od 7.000,00 do 30.000,00 kuna.

Povodom optužnih prijedloga podnesenih nakon okončanih nadzora u 2008. godini inspektori rada zaprimili su 6 sudskih odluka (5 rješenja i 1 prekršajni nalog) iz kojih je razvidno da su zbog nezakonitog noćnog rada žena nadležni sudovi poslodavcima izrekli novčane kazne u rasponu od 600,00 do 61.000,00 kuna.

Povodom optužnih prijedloga podnesenih nakon okončanih nadzora u 2009. godini inspektori rada zaprimili su 3 sudske odluke (3 rješenja) iz kojih je razvidno da su zbog nezakonitog noćnog rada žena nadležni sudovi poslodavcima izrekli novčane kazne u rasponu od 1.000,00 do 2.350,00 kuna.

Članak 16. - Pravo obitelji na socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu

Radi osiguranja uvjeta potrebnih za puni razvoj obitelji kao osnovne jedinice društva, ugovorne stranke obvezuju se promicati ekonomsku, pravnu i socijalnu zaštitu obiteljskoga života, posebice pomoću socijalnih i obiteljskih potpora, fiskalnih olakšica, poticanja gradnje stanova prilagođenih potrebama obitelji, pomoći mladim obiteljima i drugim odgovarajućim mjerama.

Nacionalni propisi:

-Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji („Narodne novine“ broj 137/09, 14/10 i 60/10)

-Kazneni zakon („Narodne novine“ broj 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07 i 152/08)

- Prekršajni zakon („Narodne novine“ broj 107/07
- Zakon o policijskim poslovima i ovlastima („Narodne novine“ broj 76/09),
- Zakon o sudovima za mladež („Narodne novine“ broj 111/97, 27/98 i 12/02)
- Zakon o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela donijet je 2. srpnja 2008. godine („Narodne novine“ broj 80/08),
- Zakon o suzbijanju diskriminacije („Narodne novine“ broj 85/08)
- Zakon o ravnopravnosti spolova („Narodne novine“ broj 82/08)
- Zakon o doplatku za djecu („Narodne novine“ broj 94/01, 138/06 i 107/07),
- Zakon o socijalnoj skrbi ("Narodne novine", br. 73/07, 27/01, 59/01, 82/01, 103/03, 44/06 i 79/07)

- Obiteljski zakon ("Narodne novine", br. 116/03, 17/04, 136/04 i 107/07).

- Zakon o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji („Narodne novine“ broj 174/04, 92/05, 107/07, 65/09 i 137/09),
- Pravilnik o načinu provedbe zaštitnih mjera („Narodne novine“ broj 27/04

- Nacionalna obiteljska politika, usvojena na sjednici Vlade Republike Hrvatske 16. siječnja 2003. godine;
- Nacionalna populacijska politika („Narodne novine“ broj 132/06);
- Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2008. do 2010. godine („Narodne novine“ broj 126/07);
- Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. („Narodne novine“ broj 63/07);
- Nacionalni program za mlade od 2009. do 2013., usvojen na sjednici Vlade Republike Hrvatske 2. srpnja 2009. godine („Narodne novine“ broj 82/09);
- Nacionalni plan aktivnosti za prava i interese djece od 2006. od 2012., usvojen na sjednici Vlade Republike Hrvatske 22. ožujka 2006. godine;
- Nacionalna strategija prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih od 2009. do 2012., usvojena na sjednici Vlade Republike Hrvatske 3. kolovoza 2009. godine („Narodne novine“ broj 98/09);
- Program aktivnosti za sprječavanje nasilja među djecom i mladima, usvojen na sjednici Vlade Republike Hrvatske 25. veljače 2004. godine;
- Protokol o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima, prihvaćen Zaključkom Koordinacije za društvene djelatnosti i ljudska prava Vlade Republike Hrvatske 12. listopada 2004. godine;

- Nacionalni program zaštite i promicanja ljudskih prava od 2008. do 2011. („Narodne novine“ broj 119/07);
- Program aktivnosti za prevenciju nasilja među mladima za 2009. godinu, usvojen na sjednici Vlade RH održanoj 8. lipnja 2009. godine;
- Nacionalna strategija suzbijanja opojnih droga 2006. - 2012., usvojena na sjednici Vlade Republike Hrvatske 2. prosinca 2005. godine;
- Akcijski plan suzbijanja zlouporabe opojnih droga od 2009. do 2012. i
- Provedbeni program Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2009. godinu, usvojeni na sjednici Vlade Republike Hrvatske 12. veljače 2009. godine.
- Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova 2006. - 2010. („Narodne novine“ broj 114/06).

Upit Odbora

Socijalna zaštita obitelji - Stanovi za obitelj

Vežano za mjere uvedene kako bi se ohrabrila izgradnja stambenih jedinica prikladnih za obitelj u *Programu poticane stanogradnje*, počevši od 2000. god. upravo se mladim obiteljima, koji kupuju prvi stan, omogućava pogodnost kupnje po cijenama nižim od tržišnih cijena. Treba napomenuti da je cijena određena u skladu s odredbama Zakona o POS-u i etalonskoj cijeni. Osim toga u razdoblju od 2000. god. do 31. listopada 2010. god. ukupno je sagrađeno 4.984 stanova. Na taj način osobe koje osnivaju nove obitelji imaju priliku na jeftiniji način doći do stambenog prostora. Isto tako naglašavamo da se temeljem Zakona o društveno poticanoj stanogradnji („Narodne novine“ broj 109/01, 82/04, 76/07 i 38/09), omogućava prodaja stanova i jedinica lokalne samouprave, i drugim pravnim osobama sa sjedištem u Republici Hrvatskoj, radi davanja stanova u najam. Temeljem rečenog jedinice lokalne samouprave mogu omogućiti stambeno zbrinjavanje onoj strukturi stanovništva, koje nije samostalno u mogućnosti kupiti stan. Napominjemo da liste reda prvenstva kupnje odnosno najma, rade jedinice lokalne samouprave, dok administrativni postupak zaključenja predugovora i ugovora o kupoprodaji provodi Agencija za pravni promet i posredovanje nekretninama (APN).

Glede upita Odbora u svezi pomoći obiteljima za stanovanje, treba osim toga istaknuti da se preko Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, preko područnih ureda jedinica lokalne samouprave, isto provodi na način da se sredstva za grijanje i plaćanje troškova stanovanja bespovratno dodjeljuje sukladno propisanim uvjetima i kriterijima.

Upit Odbora

Vezano za opširnije informacije o stambenoj situaciji Roma, Vlada Republike Hrvatske donijela je u listopadu 2003. godine *Nacionalni program za Rome*, s ciljem da se na sustavan i sveobuhvatan način pomogne Romima u poboljšanju uvjeta življenja, uključivanju u društveni život i proces odlučivanja, uz očuvanje vlastitog identiteta, kulture i tradicije. Nacionalni program je izrađen u suradnji s Vijećem Europe i brojnim lokalnim dionicima, od nadležnih ministarstava do lokalnih romskih udruga.

Potporna za provedbu i poboljšanje položaja pripadnika romske nacionalne manjine očituje se i u činjenici da je Republika Hrvatska jedna od osam država utemeljitelja Desetljeća za uključivanje Roma 2005.-2015. gđa Jadranka Kosor, dipl. iur., predsjednica Vlade RH, najviša je državna dužnosnica koja obnaša dužnost Nacionalne koordinatorice Desetljeća za uključivanje Roma 2005.-2015. u zemljama članicama Desetljeća.

Vlada Republike Hrvatske donijela je u ožujku 2005. Akcijski plan Desetljeća za uključivanje Roma 2005.-2015. Akcijski plan se odnosi na četiri glavna područja, obrazovanje, zapošljavanje, zdravstvo i stanovanje. Temeljni elementi akcijskog plana na području stanovanja su sljedeći:

1. Prostorno rješavanje, uređenje i opremanje legaliziranih lokacija naseljenih Romima
 - 1.1. Istraživanje prostornog razmještaja i karakterizacija lokacija naseljenih Romima
 - 1.2. Izrada županijskih programa aktivnosti i mjera za unapređenje stanja prostora i uvjeta stanovanja na lokacijama naseljenim Romima
 - 1.3. Provedba županijskih programa aktivnosti i mjera za unapređenje stanja prostora i uvjeta stanovanja na lokacijama naseljenim Romima
 - 1.3.1. Prostorno-planski poslovi (GGP, DPU, Program mjera opreme i uređenja naselja te određivanje građevina javnih sadržaja)
 - 1.3.2. Rješavanje imovinsko pravnih odnosa na zemljištu (državno: ustupanje bez naknade/prijenos vlasništva na JLS /dodjela na korištenje/prodaja direktnom pogodbom; općinsko/gradsko: ustupanje bez naknade/dodjela na korištenje/prodaja direktnom pogodbom; privatno: otkup; dr. primjeren način)
 - 1.3.3. Uređenje i opremanje naselja (parcelacija zemljišta, izvedba infrastrukture: komunalne, prometne, socijalne)
 - 1.4. Kontinuirano praćenje stanja lokacija naseljenih Romima
2. Stvaranje uvjeta za integraciju Roma u stambenom smislu
 - 2.1. Uključivanje romskih obitelji u socijalne programe stambenog zbrinjavanja
 - 2.2. Omogućavanje mogućnosti dodjele napuštenih objekata u vlasništvu RH na korištenje
 - 2.3. Omogućavanje dodjele državnog zemljišta za novu gradnju
3. Uspostava mehanizma (fond) za financijsku pomoć u provedbi
 - 3.1. Osiguranje sredstava za pomoć u financiranju provedbe Akcijskog plana

Predstavници Roma i romskih udruga sudjeluju u izradi svih strategija i programa za Roma. Romski predstavnici su uključeni i u povjerenstva zadužena za praćenje i evaluaciju pojedinih programa, strategija i akcijskih planova.

U Povjerenstvu za praćenje provedbe Nacionalnog programa za Rome, utemeljenom 2003 i ponovno imenovanom u drugom mandatu 2008., sudjeluje 9 predstavnika Roma. Jedna od radnih skupina je posvećena temi prostorno uređenje i stanovanje, a čine ju članovi Povjerenstva iz Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, Međimurske županije, Grada Zagreba i predstavnik Roma. U Radnoj skupini za praćenje Akcijskog plana za Desetljeće uključivanja Roma 2005-2015, utemeljenoj 2005. i ponovno imenovanoj 2008., sudjeluju četiri predstavnika Roma.

U okviru provedbe spomenutih dokumenata, tijekom 2004.g. provedeno je istraživanje prostornog razmještaja i karakterizacija lokacija naseljenih Romima. Rezultati istraživanja su pridonijeli izradi županijskih programe aktivnosti i mjera za unapređenje stanja prostora i okoliša na lokacijama naseljenim Romima, kao elaborata koji prethode svim, pa i prostorno planskim poslovima. Njih, u suradnji s JLS, izrađuju i donose JP(R)S. Do danas je od 14 županija koje na svom teritoriju imaju lokacije naseljene Romima i za koje je trebalo izraditi županijske programe, njih 13 to ostvarilo: Zagrebačka, Sisačko-moslavačka, Karlovačka, Varaždinska, Koprivničko-križevačka, Bjelovarsko-bilogorska, Virovitičko-podravska, Brodsko-posavska, Osječko-baranjska, Istarska i Međimurska županija, Ličko-senjska županija te Grad Zagreb. Preostaje još izrada i donošenje Županijskog programa Primorsko goranske županije.

Prostorni planovi su sljedeći korak ka legalizaciji nelegalno izgrađenih građevina. Svrha izrade prostornih planova je integracija lokacija naseljenih Romima i njihovih građevina u prostorne i funkcionalne sustave postojećih naselja (komunalnu i društvenu infrastrukturu) odnosno legalizacija bespravno izgrađenih građevina, uređenje i opremanje zemljišta s ciljem poboljšanja uvjeta stanovanja romskog stanovništva na tim lokacijama. S realizacijom prostornih planova započinje se odmah po donošenju plana od strane predstavničkog tijela jedinice lokalne samouprave.

Od 2005. do danas je 15 JLS za 16 lokacija naseljenih Romima u 13 županija izradilo ukupno 23 prostorna plana. U tu svrhu je na poziciji MZOPUG Državnog proračuna RH osigurano ukupno 1.912.042,00 kune. Na temelju tih dokumenata izrađeni su detaljni urbanistički planovi i kao uvjet za unapređenje infrastrukture. Uz sredstva RH, predpristupni fondovi igraju bitnu ulogu u tom procesu. U rujnu 2009, gđa. Jadranka Kosor, dipl. iur., predsjednica Vlade Republike Hrvatske, predsjednica Povjerenstva za praćenje provedbe Nacionalnog programa za Rome i Nacionalna koordinatorica Desetljeća za uključivanje Roma 2005-2015, otvorila je rekonstruiranu infrastrukturu u najvećem romskom naselju u Republici Hrvatskoj, Paragu u Međimurskoj županiji, financiranom unutar programa PHARE 2005. Radovi u sljedeća tri naselja otvoreni su 2009 (program PHARE 2006), a potpisivanje ugovora za

obnovu infrastrukture u preostala dva veća naselja u toj županiji očekuje se do kraja 2010.g (IPA 2008). Ukupna vrijednost ovih projekata je oko 6 milijuna EUR. Sufinanciranje RH, uz pokrivanje brojnih drugih troškova u procesu legalizacije objekata u tim naseljima iznosi oko 3.2 milijuna EUR. U drugim mjestima u RH odvijaju se slični projekti, uglavnom razvijeni kroz suradnju jedinica lokalne samouprave, lokalnih vijeća i predstavnika romske nacionalne manjine i romskih udruga: obnova infrastrukture u Belišću, Dardi, Tenji (Osječko-baranjska županija), Slavenskom Brodu (Brodsko-posavska županija), Sisku (Sisačko-moslavačka županija).

U naseljima gdje nije moguća legalizacija, sukladno Nacionalnom programu za Rome i Akcijskom planu Desetljeća za uključanje Roma 2005-2015, pokušava se osigurati stambeno zbrinjavanje suradnjom središnjih vlasti, područne/lokalne samouprave i pripadnika romske nacionalne manjine. Primjer je naselje Donja Dubrava u Međimurskoj županiji, u kojem su romske obitelji desetljećima obitavale u najtežim uvjetima na poplavom zahvaćenom području. Koordiniranom akcijom Ureda za nacionalne manjine, Međimurske županije, općine Donja Dubrava i Roma, kupljene su prikladne kuće, te su pripadnici romske nacionalne manjine sada i stambeno integrirani u naselja s većinskim stanovništvom.

Važan aspekt u procesu legalizacije je i donacija zemljišta. Naime, legalizacija kuća koje su ilegalno izgrađene na državnom zemljištu provodi se tako da Središnji državni ured za upravljanje državnom imovinom daruje zemljište općini koja potom u dogovoru s vlasnicima ilegalnih objekata bira model prodaje zemljišta vlasnicima objekata.

Uz to, u svibnju 2010, Vlada RH je donijela Uredbu o izmjeni Tarife Zakona o upravnim pristojbama (NN, br. 69/10), kojim se bitno smanjuje (40 %) ta pristojba, te se oslobađaju od plaćanja osobe koje žive na područjima od posebne državne skrbi, u romskim naseljima koja se uređuju sukladno s Nacionalnim programom za Rome VRH i građevine isključivo poljoprivredne namjene.

Na lokalnoj razini, općinska vijeća pokušavaju olakšati plaćanje općinskih pristojbi i naknada, donoseći odluke o plaćanju u ratama (primjerice općine Nedelišće, Orehovica, Kotoriba, Mursko Središće u Međimurskoj županiji). Javne tvrtke olakšavaju pristup infrastrukturi (voda, kanalizacija, struja) omogućavajući vlasnicima građevina plaćanje priključaka do 36 rata.

Upit Odbora

Ustanove za skrb o djeci

Predškolska djelatnost je uređena kao podsustav odgoja i obrazovanja Republike Hrvatske od 1997. godine (Zakon o predškolskom odgoju i naobrazbi, Narodne novine, broj 10/97. i 107/07.). U 2009./10. pedagoškoj godini ukupna obuhvatnost djece predškolske dobi u redovitim programima (petosatnim i desetosatnim programima) iznosi 58% djece predškolske dobi. Obuhvatnost djece kraćim programima je oko 28%. U godini dana prije polaska u školu

obuhvaćeno je programima predškolskog odgoja 99,60% djece, što u redovitim vrtićkim programima što u programima predškole.

Ukupno ima 673 dječja vrtića (ukupan broj objekata je 1.598). Od toga privatnih vrtića ima 238 (35,40%) (175 osnivači fizičke osobe, 50 osnivači vjerske zajednice i 13 osnivači udruge), gradskih/općinskih/županijskih dječjih vrtića ima 435 (64,60%).

Ukupno je u njima smješteno 151.514 (58,00%) djece. U privatnim vrtićima je smješteno 29.320 djece (19,40%), a u gradskim/općinskim/županijskim 122.194 djece (80,60%).

Vezano za uključenost djece po programima u redovitim cjelodnevnim programima uključeno je: 112.346 djece (74,10%), u programima predškole je 15.668 djece (10,40%) u kraće programe uključeno je 23.500 djece (15,50%).

U programe predškolskog odgoja i naobrazbe uključeno je i 5.985 (5,30%) djece s teškoćama, 1.678 (1,50%) darovite djece i 2.348 (2,10%) djece pripadnika nacionalnih manjina U ustanovama radi 16.133 radnika, od kojih je 10.021 odgojno-obrazovna i 6.112 ostalih radnika. Zaposleno je 721 stručnih suradnika (314 pedagoga/inja, 173 psiholog/inja, 234 stručnjaka edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta (134 defektologa/inja-rehabilitatora i 100 logopeda) i 216 viših medicinskih sestara – zdravstvenih voditelja.

61 dječji vrtić u Republici Hrvatskoj imenovan je vježbaonicom visokih učilišta za stručno osposobljavanje odgojitelja i stručnih suradnika, a 14 dječjih vrtića su zbog svoje kvalitete imenovani centrima izvrsnosti za stručno usavršavanje odgojno-obrazovnih radnika iz dječjih vrtića.

Od 1. siječnja 2006. godine do 31. prosinca 2009. godine uz financijsku potporu sredstvima Svjetske banke i državnog proračuna opremljeno je 96 novih prostora za dječje vrtiće u općinama i gradovima od posebne državne skrbi u kojima do sada nije bilo sustavnog odgojno-obrazovnog rada s djecom predškolske dobi iz svih županija Republike Hrvatske, čime je povećan broj djece polaznika programa predškolskog odgoja za 9.450 pa se tako približavamo i planiranom cilju obuhvata djece predškolske dobi s 43% u 2005. na 60% u 2010. godine što je zacrtano u strateškom dokumentu ovog Ministarstva, odnosno Planu razvoja sustava odgoja i obrazovanja od 2005.-2010. godine.

U 2010. godini provodit će se i 426 novo verificiranih programa predškolskog odgoja prilagođenih potrebama i sposobnostima djeteta zasnovanim na humanističko razvojnim pristupima djetetu, pa je u cijelosti ostvaren pluralizam programa prema otvorenom Programskom usmjerenju.

U 2010. godini provodit će se i 452 verificirana programa ranoga učenja stranoga jezika s djecom predškolske dobi. Više od 69% djece u dobi od 4. do 6. godine života uči jedan strani jezik u sklopu redovitoga programa u dječjem vrtiću ili kao kraći program izvan redovitog programa.

U pedagoškoj 2009./10. godini provodi se i 436 verificiranih športskih programa ritmike, plesa, folklora, maloga nogometa, taekwonda, tenisa i sl. U suradnji s Hrvatskim olimpijskim odborom, a u sklopu projekta »Olimpijski festival dječjih vrtića«, u dječjim se vrtićima redovito održavaju športska natjecanja.

Za djecu predškolske dobi koja imaju zdravstvenih problema, u partnerstvu dječjih vrtića i bolnica ustrojena su pri bolnicama 4 programa za bolesnu djecu u Zagrebu i Sisku.

U Republici Hrvatskoj u 2010. godini djeluje 50 dječjih vrtića kojima su osnivači vjerske zajednice s 4.145 djece (48 je katoličkih dječjih vrtića smještenih u 55 objekata - osnivači su katoličke vjerske zajednice, družbe sestara, župe; 1 židovski dječji vrtić (osnivač Židovska općina u Zagrebu) i 1 evangelički dječji vrtić (osnivač Evangelička crkvena općina Zagreb).

Katolički vjerski odgoj se provodi i u 295 dječjih vrtića čiji su osnivači gradovi i općine za onu djecu predškolske dobi za koju su roditelji dali suglasnost za njihovo uključivanje u programe vjerskog odgoja. U programima katoličkog vjerskog odgoja u dječjim vrtićima uključeno je ukupno 15.000 djece predškolske dobi.

Od 11. svibnja 2007. godine svi dječji vrtići i druge pravne osobe koje provode programe predškolskog odgoja bili su dužni u svoje godišnje planove i programe unijeti mjere sigurnosno-zaštitnih i preventivnih aktivnosti te izraditi protokole postupanja u svim mogućim kriznim situacijama radi sigurnosti djece u skladu s nacionalnim programima. Cilj sigurnosno-zaštitnih i preventivnih programa u dječjim vrtićima je osigurati maksimalnu sigurnost djece i odraslih osoba u njegovu unutarnjem i vanjskom prostoru, izraditi protokole djelovanja u mogućim rizičnim situacijama i podijeliti odgovornosti svih zaposlenika i predstavnika lokalne zajednice u otklanjanju možebitnih opasnosti.

Do danas su verificirana 93 sigurnosno-zaštitna preventivna programa u dječjim vrtićima s posebno razrađenim protokolima postupanja.

Upit Odbora

Obiteljska savjetovišta – Obiteljski centri

Vlada Republike Hrvatske i Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti su, kao odgovor na izazove koje moderno društvo postavlja pred obitelj koja sve teže usklađuje profesionalni i obiteljski život, prema primjeru mnogih razvijenijih država svijeta, a po donošenju odgovarajućih propisa, 2006. godine, pristupili osnivanju obiteljskih centara. Obiteljski centri su sadržajno sasvim novi institucionalni oblik servisa namijenjen obitelji koji ima prije svega savjetodavnu i preventivnu svrhu, a njihov rad temelji se na načelu dragovoljnosti korisnika.

U razdoblju od 2006. do 2009. godine osnovano je ukupno 17 obiteljskih centara za područja Istarske, Koprivničko - križevačke, Primorsko - goranske, Splitsko - dalmatinske, Sisačko - moslavačke, Vukovarsko - srijemske, Zadarske, Bjelovarsko - bilogorske, Dubrovačko - neretvanske, Krapinsko - zagorske, Ličko - senjske, Varaždinske, Virovitičko - podravske, Karlovačke, Požeško - slavonske, Šibensko - kninske županije i Grada Zagreba.

U okviru djelokruga rada obiteljski centri kroz usluge stručno osposobljenih radnika pružaju stručnu pomoć:

- obitelji, roditeljima, djeci i drugim članovima obitelji u spoznavanju, prihvaćanju i svladavanju izazova stvarne ili moguće životne situacije ili rizičnih okolnosti uvjetovanih obiteljskom situacijom,
- roditeljima u pronalaženju najboljih rješenja u odgoju djece ili najboljih rješenja za odnose roditelj - dijete,
- u situacijama narušenih partnerskih odnosa,
- u prevenciji nasilja u obitelji, u sprječavanju ili ublažavanju posljedica nasilja među djecom i nad djecom,
- roditeljima i drugim članovima obitelji ili pojedincima u području obiteljsko pravne zaštite, obiteljskih naknada i drugih prava u području socijalne sigurnosti,
- bračnim parovima koji žele dobiti dijete putem medicinske potpomognute oplodnje ili posvojenjem,
- mladim bračnim parovima, trudnicama, roditeljima i roditeljima novorođene djece u brizi o djeci,
- djeci iz jednoroditeljskih obitelji te
- roditelju koji sam skrbi o djetetu i slično.

Osim navedenog, obiteljski centri organiziraju i provode grupne programe podrške namijenjene pojedinim socijalnim skupinama, organiziraju javna predavanja i rasprave o određenim pitanjima u području obitelji, roditeljstva, podizanja i odgoja djece te odnosa među mladima, potiču građanstvo, javne institucije i udruge građana za sudjelovanje u aktivnostima koje preveniraju nastanak rizičnih okolnosti po obitelj i njene članove i slično.

Poseban naglasak u radu obiteljskih centara stavljen je na pružanje podrške obitelji u usklađivanju obiteljskog i poslovnog života provođenjem programa koji su pomoć roditeljima u svladavanju izazova u odgoju djeteta kao i pomoći u snalaženju u novim okolnostima. Organiziranjem slobodnih aktivnosti, usmjerenih i prilagođenih potrebama zaposlenih roditelja ili roditelja i djece, obiteljski centri pružaju pomoć roditeljima u formiranju zdrave

ličnosti djeteta te pridonose prevenciji neželjenih oblika ponašanja djece, ali i razvijaju pozitivan odnos i povjerenje unutar obitelji i socijalnog okruženja djece.

Planiranje i provedba programskih aktivnosti obiteljskih centara temelji se na nacionalnim politikama, strategijama i programima Vlade Republike Hrvatske i Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. Sukladno tome, u programskom radu uvažavaju se mjere i aktivnosti kojih je Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti nositelj, a iste provodi kroz rad obiteljskih centara.

Slijedom navedenog, rad obiteljskih centara osim u zakonskim propisima svoje utemeljenje nalazi i u sljedećim nacionalnim dokumentima:

1. Nacionalna obiteljska politika, usvojena na sjednici Vlade Republike Hrvatske 16. siječnja 2003. godine;
2. Nacionalna populacijska politika
3. Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2008. do 2010. godine
4. Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015.;
5. Nacionalni program za mlade od 2009. do 2013., usvojen na sjednici Vlade Republike Hrvatske 2. srpnja 2009. godine
6. Nacionalni plan aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012., usvojen na sjednici Vlade Republike Hrvatske 22. ožujka 2006. godine;
7. Nacionalna strategija prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih od 2009. do 2012., usvojena na sjednici Vlade Republike Hrvatske 3. kolovoza 2009. godine
8. Program aktivnosti za sprječavanje nasilja među djecom i mladima, usvojen na sjednici Vlade Republike Hrvatske 25. veljače 2004. godine;
9. Protokol o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima, prihvaćen Zaključkom Koordinacije za društvene djelatnosti i ljudska prava Vlade Republike Hrvatske 12. listopada 2004. godine;
10. Nacionalni program zaštite i promicanja ljudskih prava od 2008. do 2011.
11. Program aktivnosti za prevenciju nasilja među mladima za 2009. godinu, usvojen na sjednici Vlade RH održanoj 8. lipnja 2009. godine;
12. Nacionalna strategija suzbijanja opojnih droga 2006. - 2012., usvojena na sjednici Vlade Republike Hrvatske 2. prosinca 2005. godine;
13. Akcijski plan suzbijanja zlouporabe opojnih droga od 2009. do 2012.
14. Provedbeni program Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2009. godinu, usvojeni na sjednici Vlade Republike Hrvatske 12. veljače 2009. godine.

Za rad obiteljskih centara, iz Državnog proračuna Republike Hrvatske, se prosječno godišnje izdvaja 18.000.000,00 kn. Pojedine projekte obiteljskih centara dijelom financiraju i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Obzirom na dosadašnje pokazatelje prepoznatljivosti i prihvaćenosti obiteljskih centara, iz Državnog proračuna će se i nadalje osiguravati potrebna sredstva za rad obiteljskih centara.

Obiteljski centri zapošljavaju ukupno 109 osoba, od kojih je 76 stručnih radnika/ica iz područja humanističkih znanosti (socijalni/e radnici/e, psiholozi/ginje, pravnici/ce, defektolozi/ginje, rehabilitatori/ce, logopedi/nje, sociolozi/ginje), te 33 administrativna/e i računovodstvena/e radnika/ce. Stručni djelatnici/ce obiteljskih centara educirani/e su za pružanje savjetodavne potpore obitelji, djeci, mladeži, osobama s invaliditetom kroz individualni i grupni rad.

Oni su ujedno prepoznati i u lokalnoj sredini te odgovaraju na potrebe suvremene obitelji u preventivnom i savjetodavnom smislu, što se najbolje vidi u broju korisnika koji su se obratili za savjet, pomoć ili podršku obiteljskom centru. Stručni djelatnici/ce svakodnevno pružaju savjetodavne usluge primjerene potrebama korisnika/ca, kroz savjetodavni rad, individualno ili obiteljsko savjetovanje, pružanje informacija, potpore te upućivanje u prava.

U savjetodavne i preventivne programe obiteljskih centara, tijekom 2008. i 2009. godine, bilo je uključeno 38.654 korisnika/ce, od čega je za 15.302 korisnika/ca bila pružena pojedinačna savjetodavna usluga, a 23.352 korisnika/ce su bili/e uključeni/e u preventivne programe i aktivnosti, koje se provode u organizaciji obiteljskih centara.

Obiteljsko nasilje na štetu žena

Stari *Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji* Hrvatski sabor usvojio je u srpnju 2003. godine. Međutim, zbog potrebe unaprjeđenja rada svih tijela koja su dužna postupati po Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji i Protokolu o postupanju u slučaju nasilja u obitelji radi pružanja učinkovitije zaštite članova obitelji te prigovora javnosti uslijed nemogućnosti provođenja nekih odredbi Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji koje nisu dobro normirane, a posebice radi usklađivanja Zakona sa međunarodnim smjernicama i naputcima Vlada Republike Hrvatske potaknula je izradu izmjena Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji. Pri izradi novog Zakona uvaženo je stupanje na snagu *novog Prekršajnog zakona*) posebice vezano uz odredbe koje se odnose na sankcije - zadržavanje, kazna zatvora, mjere opreza. U novom Zakonu, koji je Hrvatski sabor donio 30. listopada 2009. godine, propisana je svrha Zakona, koja uključuje prevenciju, sankcioniranje i suzbijanje svih vrsta nasilja u obitelji, primjenu odgovarajućih mjera prema počinitelju te ublažavanje posljedica već počinjenog nasilja pružanjem zaštite i

pomoći žrtvi nasilja. Nadalje, u definiciji nasilja u obitelji dodatno je razrađen pojam „ekonomsko nasilje“, proširena je definicija obitelji koja uključuje bivše bračne i izvanbračne partnere, djecu svakog od njih i njihovu zajedničku djecu, ukoliko su nakon prekida bračne ili izvanbračne zajednice povod predmetnog sukoba bili bivši bračni ili izvanbračni odnosi. Ujedno, novim Zakonom povišene su kazne za počinitelja nasilja u obitelji sukladno odredbama Prekršajnog zakona te se novčana kazna propisuje u iznosu od najmanje 1.000,00 do najviše 50.000,00 kuna, dok je za kaznu zatvora umjesto 60 dana predviđena kazna od 10 do 90 dana. Za punoljetnog počinitelja nasilja u obitelji koji ponovi nasilje u obitelji na štetu djeteta ili maloljetne osobe ili osobe s invaliditetom propisuje se novčana kazna u iznosu od najmanje 15.000,00 kn ili kazna zatvora u trajanju od najmanje 60 dana. Sukladno zadanostima Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji u Zakon se uvodi odredba o potrebi umreženosti nadležnih službi (primjerice službe socijalne skrbi, zdravstvenih ustanova i drugih nadležnih tijela koja su dužna voditi brigu o svim potrebama žrtve i omogućiti pristup odgovarajućim službama). Kao posebnu novinu ističemo i uvođenje odredbe kojom će se nadležna državna tijela obvezati na prikupljanje statističkih podataka o nasilju u obitelji, koji bi uključivali podatke policije, zdravstvenih ustanova, ustanova socijalne skrbi, odgojno-obrazovnih ustanova, sudova i Državnog odvjetništva o slučajevima nasilja u obitelji. Mišljenja smo da će odredbe novog Zakona pridonijeti učinkovitijoj zaštiti žrtava te sprječavanju pojave novih slučajeva nasilja u obitelji.

Kazneni zakon („Narodne novine“ broj 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07 i 152/08) Hrvatski sabor donio je 1997. godine te su pojedine glave Kaznenog zakona propisale kaznena djela kojima se štite članovi obitelji i to Kaznena djela na štetu braka, obitelji i mladeži, Kaznena djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa te Kaznena djela protiv časti i ugleda. Značajan iskorak u području kažnjavanja za počinjenje nasilja u obitelji napravljen je 2000. godine uvođenjem u Kazneni zakon kaznenog djela „Nasilničko ponašanje u obitelji“ (članak 215a. koji glasi: Član obitelji koji nasiljem, zlostavljanjem ili osobito drskim ponašanjem dovede drugog člana obitelji u ponižavajući položaj kaznit će se kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine). Daljnje promjene uvedene su 2006. godine izmjenama Kaznenog zakona koje se odnose na kaznena djela počinjena na štetu obitelji. Izmijenjen je članak 89. st. 30. na način da su iz teksta izvornog članka brisane riječi „a žive u zajedničkom kućanstvu“ te je na ovaj način djelo (obiteljskog) nasilja prošireno i na srodnika koji nije član kućanstva žrtve nasilja. Nadalje, za kazneno djelo tjelesne ozljede (iz članka 98.) počinjeno na štetu djeteta ili maloljetne osobe postupak pokreće državno odvjetništvo te nije potrebno podnositi privatnu tužbu.

Zakonom o policijskim poslovima i ovlastima, koji je stupio na snagu 1. srpnja 2009. godine, uvedene su odredbe o suradnji policije s različitim tijelima, organizacijama, zajednicama, nevladinim organizacijama, građanskim udrugama i građanima radi razvijanja partnerstva u

sprječavanju i otkrivanju nedopuštenog ponašanja i njegova počinitelja, te o posebno obazrivom postupanju prema djeci, maloljetnim, starim i nemoćnim osobama, osobama s invaliditetom kao i žrtvama kaznenih djela i prekršaja.

Zakonom o kaznenom postupku i Zakonom o sudovima za mladež propisano je niz mjera kojima se štiti sigurnost, privatnost osobnog i obiteljskog života svjedoka i žrtava te sekundarne viktimizacije. U tom cilju, tijekom provedbe kaznenog postupka, a u svrhu zaštite žrtve ili svjedoka, moguće je i poduzimanje mjera opreza, mjera pritvora, posebnog načina sudjelovanja i ispitivanja svjedoka u postupku, ograničenja ili isključenja javnosti, udaljenja optuženika iz sudnice te mjera održavanja reda u sudnici.

Zakonom o zaštiti svjedoka propisane su mjere zaštite svjedoka/žrtava izvan kaznenog postupka, što podrazumijeva tjelesnu i tehničku zaštitu, premještanje, prikrivanje identiteta i vlasništva te promjenu identiteta.

Zakon o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela donijet je 2. srpnja 2008. godine, a na snagu stupa na dan prijama Republike Hrvatske u Europsku uniju. Predmetnim Zakonom određuje se pravo na novčanu naknadu žrtvama kaznenih djela nasilja počinjenih s namjerom, pretpostavke i postupak za ostvarivanje prava na naknadu, tijela koja donose odluke i sudjeluju u postupku odlučivanja o pravu na naknadu te se određuju tijela i postupak koji se primjenjuje u prekograničnim slučajevima.

Zakon o suzbijanju diskriminacije stvara pretpostavke za ostvarivanje jednakih mogućnosti i uređuje zaštitu od diskriminacije na osnovi rase, etničke pripadnosti, boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, imovnog stanja, članstva u sindikatu, obrazovanja, društvenog položaja, bračnog ili obiteljskog statusa, dobi, zdravstvenog stanja, invaliditeta, genetskog naslijeđa, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orijentacije.

Zakon o ravnopravnosti spolova) propisuje opću zabranu diskriminacije temeljem spola, bračnog ili obiteljskog statusa i spolne orijentacije te je uvedena odredba prema kojoj se nepovoljnije postupanje prema ženama na osnovi trudnoće i materinstva smatra diskriminacijom. Sadržajne nadopune i poboljšanja Zakona uključuju odredbe koje se odnose na primjenu načela ravnopravnosti spolova u području zapošljavanja i rada; obrazovanja; obveza medija u promicanju razvoja svijesti o ravnopravnosti muškaraca i žena; prikupljanja statističkih podataka, djelovanja političkih stanaka i drugo. Nadalje, Zakon uvodi obvezu korištenja naziva radnog mjesta u muškom i ženskom rodu kod donošenja rješenja o rasporedu na radno mjesto i drugih rješenja o pravima i obvezama državnih službenika te u

području obrazovanja (uvođenje svim obrazovnim ustanovama obveze korištenja jezičnih standarda u muškom i ženskom rodu u sadržajima svjedodžbi, diploma i drugih dokumenata).

Nacionalni dokumenti iz područja vezanog uz sprječavanje nasilja u obitelji i provedba

Iskorak prema politici Vlade Republike Hrvatske, koja podrazumijeva da se nasilje u bilo kojem obliku smatra društveno neprihvatljivim ponašanjem, čine i dokumenti koje je Vlada usvojila. Na prijedlog Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti Vlada Republike Hrvatske je 2004. godine usvojila *Nacionalnu strategiju zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2005. do 2007. godine*. Posebna vrijednost Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji ogledala se u uvođenju, svim nadležnim tijelima, obveze istraživanja, preveniranja i procesuiranja svake vrste nasilja u obitelji; preventivnom djelovanju, pružanju pomoći i informiranju o problematici nasilja u obitelji; osiguravanju sustavne i planske borbe protiv nasilja u obitelji i doprinosu ostvarenju politike ravnopravnosti spolova kao i suradnji nevladinih organizacija koje programski djeluju u cilju zaštite žrtava nasilja i državnih tijela prilikom izrade Nacionalne strategije. Posebna pozornost u Nacionalnoj strategiji poklonjena je pružanju potpore civilnom društvu koje ima osobito važno mjesto u razvoju mreže i oblika pomoći u zaštiti žrtava nasilja u obitelji.

Na temelju analize učinaka provedbe Nacionalne strategije Vlada Republike Hrvatske je 29. studenoga 2007. godine donijela novu *Nacionalnu strategiju zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2008. do 2010. godine*. Nacionalna strategija sadrži ukupno 49 mjera raspoređenih po šest područja: Edukacija stručnjaka koji rade u području zaštite od nasilja u obitelji; Psihosocijalni tretman počinitelja nasilja u obitelji; Analiza i implementacija zakona iz područja zaštite od nasilja u obitelji; Skloništa i potpora žrtvi nasilja u obitelji; Poboljšanje statusa žrtve u postupcima u kojima sudjeluje i Senzibilizacija javnosti za problematiku nasilja u obitelji, koja detaljno razrađuju provedbu aktivnosti poradi zadovoljenja potreba žrtava obiteljskog nasilja te unaprjeđenja i dogradnje postojećih postignuća na ovom području kao i daljnjeg napretka u stvaranju novog i jačanju postojećeg pravnog, obrazovnog, socijalnog i institucionalnog sustava u zaštiti žrtava nasilja u obitelji.

Ciljevi nove Nacionalne strategije, između ostalog, su poboljšati i intenzivirati programe osposobljavanja djelatnika/ca državnih tijela za suzbijanje obiteljskog nasilja, osigurati sustavnu izobrazbu stručnjaka/inja koji/e će provoditi psihosocijalni tretman počinitelja nasilja u obitelji, uskladiti zakonodavstvo Republike Hrvatske sa zahtjevima koji proizlaze iz međunarodnih i regionalnih dokumenata, unaprijediti socijalni status žrtve, osigurati zapošljavanje žrtava, poticati rad organizacija civilnog društva koje štite žrtve nasilja u obitelji te senzibilizirati javnost o problematici nasilja u obitelji.

Posebna pozornost u Nacionalnoj strategiji poklonjena je pružanju potpore civilnom društvu koje ima osobito važno mjesto u razvoju mreže i oblika pomoći u zaštiti žrtava nasilja u obitelji. U tom smislu ističemo poglavlje IV. „Skloništa i potpora žrtvi nasilja u obitelji“ kojim je predviđeno stvaranje uvjeta za sustavno i trajno rješavanje potreba zbrinjavanja, pravne i institucionalne zaštite žrtava nasilja u obitelji, što podrazumijeva i stvaranje financijskih pretpostavki za rad svih organiziranih oblika pružanja zaštite žrtvama nasilja u obitelji, a kojeg su, osim državnih tijela, nositelji i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Poradi osiguravanja rada skloništa za žrtve nasilja u obitelji, temeljem uloženi napora Vlade Republike Hrvatske i Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti na sam Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama, 25. studenoga 2008. godine, potpisani su ugovori o sufinanciranju rada 5 savjetovaništa i skloništa za žrtve nasilja u obitelji na području Istarske, Zagrebačke, Brodsko-posavske i Karlovačke županije. Za potrebe rada pet savjetovaništa i skloništa za žrtve nasilja Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u Državnom proračunu za 2009. godinu osiguralo je ukupno 1.643.886,18 kn. Ovo je ujedno i pridonijelo provođenju mjere br. 2. „Stvoriti pretpostavke za sustavno i trajno rješavanje potreba zbrinjavanja, pravne i institucionalne zaštite žrtava nasilja u obitelji“ poglavlja IV. Nacionalne strategije, a kojom je kao jedno od nositelja određeno i Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. Udruge koje pružaju usluge savjetovaništa i skloništa, a koje se financiraju na navedeni način su Autonomna ženska kuća Zagreb, Ženska pomoć sada SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji, Udruga Brod – Grupa za ženska ljudska prava, Ženska grupa „Korak“ Karlovac te Udruga „Sigurna kuća Istra“. Pored navedenih skloništa, Vlada Republike Hrvatske, u Državnom proračunu za 2010. godinu, planirala je sredstva za sufinanciranje i ostalih savjetovaništa i skloništa za žrtve nasilja u obitelji koje vode organizacije civilnog društva na području Vukovarsko-srijemske županije (Udruga B.a.B.e.), Splitsko-dalmatinske županije (Udruga MiRTa), Primorsko-goranske županije (Udruga za zaštitu obitelji U.Z.O.R.), Sisačko-moslavačke županije (Centar za žene ADELA) i Bjelovarsko-bilogorske županije (Udruga IRIS). Ukupna sredstva iz Državnog proračuna planirana za ovu svrhu u 2010. godini iznose 2.529.827,67 kuna.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je ukupno od 2004. do 2009. godine za programe i projekte namijenjene sprječavanju nasilja u obitelji i pomoći osobama žrtvama nasilja u obitelji izdvojilo 10.285.928,82 kuna, a suradnja s organizacijama civilnog društva, u svrhu senzibilizacije javnosti o problemu nasilja u obitelji te pomoći žrtvama nasilja u obitelji, nastavila se i u 2010. godini.

U postupku je također izrada Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2011. do 2016. godine. U Nacionalnoj strategiji zaštite od nasilja u obitelji kao posebno

značajnoj kategoriji društva velika se pažnja poklanja ženama s invaliditetom - žrtvama nasilja. Mjere Nacionalne strategije obuhvaćaju odredbe kojima se dodatno štite žene s invaliditetom – žrtve nasilja, odnosno, uvažavaju se njihove posebne potrebe.

Izvešće o provedbi mjera Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji tijekom 2008. godine pokazalo je da su nadležna državna tijela uložila znatan stručni rad u cilju prevencije i zaštite žrtava nasilja u obitelji, a osobito u pogledu dogradnje pravnog i institucionalnog sustava. Također, znatni pomaci napravljeni su i na području izobrazbe stručnjaka, državnih i javnih službenika te volontera na području prepoznavanja i djelovanja u situacijama nasilja u obitelji. Postupanje nadležnih tijela pridonijelo je prepoznavanju nasilja u obitelji kao krajnje neprihvatljivog oblika društvenog ponašanja kojim se krše temeljna ljudska prava i slobode te je nasilje prepoznato i kao svojevrsan oblik diskriminacije žena, najčešćih žrtava nasilja u obitelji. Poduzetim aktivnostima značajno se pridonijelo osnaživanju i koordiniranom djelovanju nadležnih državnih tijela i ustanova te organizacija civilnog društva. Nositeljima mjera Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji imperativ u radu također ostaje senzibiliziranje najšire javnosti o ukupnim negativnim posljedicama nasilja u obitelji po pojedinca i društvo te poticanje na pravovremeno poduzimanje svih potrebnih aktivnosti kako bi se destrukcija obitelji kao najvažnije društvene zajednice u konkretnim slučajevima smanjila na najmanju moguću mjeru. Izrađeno je i Izvešće o provedbi mjera Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2008. – 2010. godine, tijekom 2009. godine koje je Vlada Republike Hrvatske usvojila na sjednici 4. kolovoza 2010. godine.

Nadalje, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti izradilo je *Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji* koji je Vlada Republike Hrvatske usvojila 2005. te njegove izmjene i dopune 2006. godine, a koji se temelji na propisima u području zaštite od nasilja u obitelji i Nacionalnoj strategiji zaštite od nasilja u obitelji. Protokol sadrži niz precizno određenih mjera nadležnih tijela u njihovom postupanju, oblike, sadržaj i način suradnje tijela koja sudjeluju u otkrivanju i suzbijanju nasilja i pružanju pomoći i zaštite osobi izloženoj bilo kojem obliku ili modalitetu nasilja u obitelji (policija, centri za socijalnu skrb, zdravstvene i odgojno-obrazovne ustanove, pravosudna tijela). Protokol posebnu pažnju poklanja postupku nadležnih tijela prema djeci žrtvama nasilja ili svjedocima počinjenog nasilja u obitelji.

Prikupljanje i analiza statističkih podataka vezanih uz nasilje u obitelji

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji nadležno za izradu Pravilnika o sadržaju obvezne evidencije i izvješća, načinu prikupljanja, obrade i pohrane statističkih podataka iz područja primjene Zakona te je isti u postupku izrade.

Istraživanja i tiskovine vezane uz nasilje u obitelji

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, u 2008. godini, u suradnji s Autonomnom ženskom kućom Zagreb započelo je s provođenjem pilot projekta – istraživanja o odnosu poslodavca prema ženama žrtvama nasilja pod nazivom „Ekonomski aspekti nasilja nad ženama i njihovom djecom: Žene i zapošljavanje - Utjecaj nasilja na djecu“ za što je utrošeno 199.800,00 kn. Navedenim istraživanjem ispitali su se odnos poslodavca prema zaposlenicama – žrtvama nasilja, stavovi poslodavaca prema zapošljavanju novih djelatnica – žrtava nasilja, razumijevanje za njihove potrebe, stavovi zaposlenica – žrtava nasilja o odnosu poslodavaca prema njima, iskustva nezaposlenih žena žrtava nasilja prilikom traženja posla te povezanost školskog uspjeha njihove djece obzirom na promjene socijalne sredine i doživljene sukobe unutar obitelji.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti od 2005. godine redovito tiska *Adresar ustanova, organizacija i ostalih institucija koje pružaju pomoć, podršku i zaštitu žrtvama nasilja u obitelji*. Adresarom se želi senzibilizirati javnost za problematiku nasilja u obitelji, upoznati potencijalne korisnike s mogućnostima i načinima ostvarivanja zaštite u slučaju počinjenog nasilja u obitelji te informirati o ustanovama, organizacijama i ostalim institucijama koje pružaju pomoć, podršku i zaštitu žrtvama nasilja u obitelji.

Ekonomska zaštita obitelji

Pregled obiteljskih naknada

Prema Zakonu o doplatku za djecu pravo na doplatku za djecu ostvaruje se pod uvjetom dohodovnog cenzusa za sve korisnike osim onih koji imaju djecu s težim oštećenjem zdravlja, te za djecu poginulih zatočenih i nestalih hrvatskih branitelja u skladu sa Zakonom o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji za koju se pravo na doplatku za djecu ostvaruje bez dohodovnog cenzusa.

Isplata doplatka za djecu je i u 2008. i 2009. godini provedena kroz tri dohodovna razreda, čime su pravednije raspodijeljena sredstva između korisnika doplatka za djecu. Za doplatku za djecu i pronatalitetni dodatak iz Državnog proračuna Republike Hrvatske u 2009. godini isplaćen je iznos od ukupno 1.760.899.936,95 kuna za 213 994 korisnika/ca i to za 403 233 djece (prosječan broj korisnika/ca tijekom godine je bio 212 214, a prosječan broj djece 402 528). Prosječni broj korisnika pronatalitetnog dodatka u 2009. godini bio je 46 439, a ukupna sredstva za isplatu pronatalitetnog dodatka u 2009. godini iznosila su 363.789.000,00 kuna.

U listopadu 2009. godine pri Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti osnovana je stručna *Radna skupina za analizu provedbe Zakona o doplatku za djecu*). Radna skupina će, između ostalog, izraditi prijedlog poboljšanja odgovarajućih odredbi Zakona o doplatku za djecu u svrhu njegove djelotvornije primjene.

Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je uz osnivanje *Radne skupine za analizu provedbe Zakona o doplatku za djecu* surađivalo s Nacionalnim uredom stalnog predstavnika Programa Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP) u izradi analitičkog izvješća *Uloga učinkovitosti dječjih doplataka i socijalne pomoći kao mehanizama socijalne sigurnosne mreže*. Izvješće iskazuje podatke iz kojih je, među ostalim, razvidno kako doplatka za djecu ima ulogu u smanjivanju dječjeg siromaštva općenito, a najviše u kućanstvima s četvero i više djece. Temeljem provedenih analiza, izvješće donosi i nekoliko preporuka za učinkovitiju raspodjelu sredstava za doplatka za djecu, koje bi, prema mišljenju stručnjaka osigurale bolju ciljanost doplatka za djecu.

Prema statističkim podacima HZMO-a, broj korisnika doplatka za djecu u 2009. godini je oko 215 000, od kojih doplatka s prihodom do 543,14 kn mjesečno po članu kućanstva ostvaruje oko 62 000 korisnika, a s prihodom do 1.119,54 kn mjesečno ostvaruje oko 72 000 korisnika. S prihodom do 1.663,00 kn ostvaruje oko 69 000 korisnika, a bez obzira na visinu prihoda oko 12 000 korisnika. Od ukupnog broja korisnika oko 125 000 ima radničkih obitelji, obrtničkih oko 6 500, poljoprivrednih oko 3 000, korisnika mirovina oko 20 000, a nezaposlenih oko 60 500. Ukupan broj djece za koju se ostvaruje pravo u 2009. godini je oko 410 000, za razliku od 2008. godine kada je oko 230 000 korisnika ostvarivalo pravo za oko 440 000 djece. Svota doplatka za djecu kreće se u 2009. godini od 200 do 300 kn, odnosno uz 15% i 25% povećanje do 374 kn po djetetu, uz izuzetak svote za djecu s težim oštećenjem zdravlja od 831,50 kn za oko 12 000 djece.

Zaštita djece

Prema članku 99. stavku 1. Obiteljskog zakona roditelji bez obzira žive li zajedno ili odvojeno ravnopravno, zajednički i sporazumno skrbe o djetetu, osim ako je ovim Zakonom drukčije određeno. Ravnopravnost roditelja podrazumijeva jednaku odgovornost, prava i dužnosti u roditeljskoj skrbi za dijete. Roditeljska skrb odnosi se na skrb za zdravlje i život djeteta, odgoj djeteta, čuvanje, njegu i nadzor djeteta, skrb za obrazovanje, zajednički život roditelja i djece, zastupanje uzdržavanje i upravljanje imovinom djeteta. Prema članku 101. Obiteljskog zakona ako se roditelji ne mogu sporazumjeti o ostvarivanju sadržaja roditeljske skrbi ili o ostvarivanju djetetovih prava, sud će u izvanparničnom postupku na prijedlog roditelja, centra za socijalnu skrb ili djeteta donijeti odluku radi zaštite dobrobiti djeteta. Prema članku 89. Obiteljskog zakona u postupcima u kojima se odlučuje o nekom djetetovom pravu ili interesu,

dijete ima pravo na prikladan način saznati važne okolnosti slučaja, dobiti savjet i izraziti svoje mišljenje te biti obaviješteno o mogućim posljedicama uvažavanja njegova mišljenja. Mišljenje se uzima u obzir u skladu s njegovom dobi i zrelosti.

Zakon o izmjenama i dopunama Obiteljskog zakona od 3. listopada 2007. izvršene su značajnije promjene s ciljem poboljšanja materijalno-pravnih i procesno-pravnih odredaba o uzdržavanju djece te je propisano:

- po prvi put određuje se minimalan iznos za mjesečno uzdržavanja koje je dužan platiti roditelj koji s djetetom ne živi, koji će se ovisno o dobi djeteta kretati od 17 do 22 posto prosječne plaće;
- propisuje se obveza centara za socijalnu skrb da bezuvjetno isplaćuju privremeno uzdržavanje osiguravanjem odgovarajućih sredstava iz državnog proračuna;
- daje se mogućnost da dijete od roditelja koji ne podmiruju svoje obveze zaostatke potražuje od dana nastanka obveze, a ne od trenutka podnošenja tužbe kao do tada;
- u procjeni roditeljskih obveza prema djeci s kojom ne žive uzima se u obzir cijela njihova imovina; određuje dužnost centra za socijalnu skrb da u ime djeteta pokrene i vodi parnicu o uzdržavanju odnosno za povećanje uzdržavanja pod određenim uvjetima te da traži ovrhu odluke o uzdržavanju djeteta;
- obvezuje se sud na donošenje rješenja o privremenoj mjeri već na prvom ročištu, kojim će naložiti tuženiku da tužitelju plaća određeni iznos na ime uzdržavanja;
- uvedena je obveza sudu da u određenim alimentacijskim stvarima ovrhu pokreće po službenoj dužnosti;
- uvedena je odredba o ovrsi radi prisilne naplate novčanih iznosa za uzdržavanje djeteta kojom se odstupa od dotadašnjeg uređenja te je cijelo novčano primanje moguće zahvatiti ovrhom, osim u dijelu koji odgovara iznosu od jedne četvrtine prosječne plaće u Republici Hrvatskoj.

Prava i dužnosti bračnih drugova

Upit Odbora

S obzirom na pitanje Odbora koje se odnosi na namjeru proširenja raspona okolnosti u kojima se uzima u obzir mišljenje djeteta dajemo odgovor da je u tijeku procjena učinaka Obiteljskog zakona, nakon čega će uslijediti prijedlozi za izmjenu i dopunu pojedinih odredbi.

Usluge posredovanja

Upit Odbora

U odnosu na pitanje vezano uz uslugu posredovanja navodimo da su usluge posredovanja besplatne, a omogućene su na cijelom teritoriju RH zahvaljujući mreži centara za socijalnu skrb i procjenjuju se izuzetno djelotvornima. Usluge obiteljskog posredovanja prije pokretanja brakorazvoda u nadležnosti su Obiteljskih centara pri Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

Obiteljsko nasilje na štetu žena

Nasilje u obitelji na štetu žena čini najveći udio u ukupnom nasilničkom ponašanju u obitelji koje se u Republici Hrvatskoj sankcionira kao zasebno kazneno djelo «Nasilničko ponašanje u obitelji», opisano u članku 215. a Kaznenog zakona ili kao prekršaj sukladno odredbama Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji. Nasilje u obitelji se sankcionira kao kazneno djelo u slučajevima kada je žrtva dovedena u ponižavajući položaj, u slučajevima dugotrajnog nasilja i nasilja jačeg intenziteta i posljedica.

U Republici Hrvatskoj nasilje u obitelji bilo je kažnjivo kao prekršajno djelo prema članku 118. Obiteljskog zakona iz 1999. godine do 30. srpnja 2003. godine kada na snagu stupa poseban Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, koji u članku 4. propisuje ponašanja kojima se ostvaruju obilježja prekršajnog djela nasilničkog ponašanja u obitelji. U cilju poboljšanja statusa žrtve dana 18. studenog 2009. godine stupio je na snagu doradeni Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji

U odnosu na raniji zakon proširen je krug osoba koje se smatraju članovima obitelji osim na bračne i izvanbračne partnere, srodnike po ravnoj liniji bez ograničenja te srodnike po krvi u pobočnoj lozi zaključno s trećim stupnjem, srodnike po tazbini zaključno s drugim stupnjem, osobe koje su živjele zajedno u obiteljskoj ili izvanbračnoj zajednici i njihovu djecu, te osobe koje imaju zajedničku djecu, posvojitelje i posvojenike, skrbnike i štíćenike i na djecu bivših bračnih ili izvanbračnih partnera koja nisu njihova zajednička djeca te na udomitelje i korisnike smještaja u udomiteljskoj obitelji. Nadalje, uvedena je odredba kojom se zakon primjenjuje i na osobe koje prema posebnom propisu žive u istospolnoj zajednici.

Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji, nasilje u obitelji definira se kao svaki oblik tjelesnog, psihičkog, spolnog ili ekonomskog nasilja, a osobito:

- tjelesno nasilje, odnosno primjena fizičke sile bez obzira je li nastupila tjelesna ozljeda ili nije,
- tjelesno kažnjavanje i drugi načini ponižavajućeg postupanja prema djeci u odgojne svrhe,

- psihičko nasilje, odnosno primjena psihičke prisile koja je prouzročila osjećaj straha, ugroženosti, uznemirenosti ili povrede dostojanstva, verbalno nasilje, verbalni napadi, vrijeđanje, psovanje, nazivanje pogrđnim imenima ili na drugi način grubo verbalno uznemiravanje, uhođenje ili uznemiravanje preko svih sredstava za komuniciranje ili preko elektroničkih i tiskanih medija ili na drugi način ili komuniciranja s trećim osobama, protupravna izolacija ili ugrožavanje slobode kretanja (u daljnjem tekstu: uhođenje i uznemiravanje),
- spolno nasilje, odnosno spolno uznemiravanje,
- ekonomsko nasilje pod kojim se podrazumijeva oštećenje ili uništenje osobne i zajedničke imovine ili zabrana ili onemogućavanje korištenja osobne i zajedničke imovine ili pokušaj da se to učini te oduzimanje prava ili zabrana raspolaganja osobnim prihodima ili imovinom stečenom osobnim radom ili nasljeđivanjem, onemogućavanje zapošljavanja ili rada, prisiljavanje na ekonomsku ovisnost, uskraćivanje sredstava za održavanje zajedničkog kućanstva i skrb o djeci ili drugim uzdržavanim članovima zajedničkog kućanstva.

U odnosu na prethodni Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji istaknuta je, dodavanjem posebne prekršajne odredbe, zabrana tjelesnog kažnjavanja i drugih načina ponižavajućeg postupanja prema djeci u odgojne svrhe, te je dodatno definirano ekonomsko nasilje kao i uznemiravanje preko svih sredstava za komuniciranje ili preko elektroničkih i tiskanih medija. Uvedena je zakonska obveza suda da izvijesti Centar za socijalnu skrb ukoliko je žrtva nasilja dijete, te obveza socijalne skrbi i zdravstvenih ustanova da vode brigu o potrebama žrtve. Nasilje počinjeno prema posebno ranjivim skupinama djeci i osobama sa invaliditetom su kvalifikatorni oblici prekršaja. Kao dodatni mehanizam zaštite žrtava nasilja u obitelji propisana je mogućnost da se zaštitne mjere zabrane približavanja žrtvi nasilja u obitelji, zabrane uznemiravanja ili uhođenja i zaštitna mjera udaljenja iz stana mogu primijeniti i prije pokretanja prekršajnog postupka, po prijedlogu osobe izložene nasilju ili policije, pri čemu sud donosi odluku odmah a najkasnije u roku 24 sata. Povišene su novčane i zatvorske kazne ukoliko se nasilje ponovi na štetu djeteta.

Vlada Republike Hrvatske donijela je *Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji*, sukladno navedenom Protokolu policija je između ostalog u obvezi:

- žurno i bez dogode uputiti na mjesto događaja, kada je moguće, najmanje dva policijska službenika/ce (po mogućnosti različitog spola) radi pružanja intervencije,
- odmah poduzimati mjere i radnje u cilju trenutne zaštite i pružanja potrebne zdravstvene i druge pomoći osobi oštećenoj nasiljem, te sprječavanja počinitelja u daljnjem nasilničkom ponašanju;

- žrtvi omogućiti da policijskom službeniku/ci neometano i bez straha u odvojenim prostorijama, bez nazočnosti počinitelja nasilja, priopći sve obavijesti relevantne za utvrđivanje počinjenog nasilja,
- upoznati počinitelja nasilja s mjerama koje će se protiv njega poduzeti, a s ciljem trenutnog prekidanja nasilja i pomoći počinitelju u promjeni ponašanja;
- oduzeti oružje koje počinitelj legalno posjeduje te poduzeti mjere u cilju pronalaska i oduzimanja oružja koje počinitelj eventualno ilegalno posjeduje,
- privesti počinitelja u prostor policije te provesti prekršajnu obradu/kriminalističko istraživanje te počinitelja uz prijavno pismeno privesti prekršajnom sucu, odnosno istražnom sucu, sukladno važećim zakonskim propisima;
- policija je dužna uz prijedlog za određivanje zadržavanja do nastupanja okrivljenika na izvršenje kazne, ovisno o utvrđenim okolnostima i ispunjenim uvjetima, tražiti i izricanje odgovarajućih zaštitnih mjera odnosno mjera opreza.
- policijski službenici/ce koji su priveli okrivljenika prekršajnom sudu, odnosno osumnjičenika istražnom sudu, sa prijedlogom za određivanje zadržavanja, odnosno pritvora, dužni su saznati odluku prekršajnog odnosno istražnog suca, te u slučaju da prekršajni sudac nije odredio zadržavanje ili istražni sudac nije odredio pritvor, dužni su o tomu odmah izvijestiti žrtvu.
- ukoliko je nasiljem oštećeno dijete ili maloljetna osoba ili je nazočila nasilju (zbog osnovane sumnje na kazneno djelo *Zapuštanja i zlostavljanja djeteta ili maloljetne osobe*) ili kad postoji osnovana sumnja da je počinjeno kazneno djelo *Nasilničkog ponašanja u obitelji*, u rad se izravno uključuju i preuzimaju postupanje specijalizirani policijski službenici/ce za maloljetničku delinkvenciju koji vode i koordiniraju timski rad sustava policije na zaštiti od nasilja u obitelji
- tijekom postupanja policijski službenici/ce dužni su na primjeren i jasan način upoznati žrtvu nasilja s njenim zakonskim pravima, posebno zaštitnim mjerama i uvjetima njihovog izricanja i primjene, te mjerama i radnjama koje će u daljnjem postupanju policija poduzeti protiv počinitelja nasilja, a koje su osobito važne za zaštitu njene sigurnosti (npr. o privođenju počinitelja u prostor policije, određivanju i trajanju mjere zadržavanja, preprati prekršajnom ili istražnom sucu s prijedlogom za zadržavanje, odnosno određivanju pritvora, o puštanju počinitelja odmah nakon poduzetog ispitivanja od strane prekršajnog ili istražnog suca, o važnosti samozaštitnog ponašanja i suradnog odnosa žrtve na način kojim će pridonijeti postizanju svoje sigurnosti, o adresaru ustanova, organizacija i ostalih institucija koje pružaju pomoć, podršku i zaštitu žrtvama nasilja u obitelji, o mogućnostima sklanjanja žrtve u odgovarajuće sklonište za žrtve obiteljskog nasilja ili Dom za djecu i odrasle osobe žrtve nasilja u obitelji)

- u prevenciji i rješavanju problema nasilja u obitelji policija surađuje s drugim državnim i nevladinim organizacijama na principima međusektorske, multidisciplinarnе suradnje.

Obaveza policije da osobito obzirno postupa prema žrtvama kaznenih djela i prekršaja posebno je regulirana člankom 14. *Zakona o policijskim poslovima i ovlastima*.

Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji) predvidio je niz zaštitnih mjera kao mehanizama zaštite žrtava obiteljskog nasilja, reakcije na izvršeno nasilje ali i najefikasnijih preventivnih mjera sprečavanja novog nasilničkog ponašanja. U nadležnost policije stavljene su 3 zaštitne mjere: zabrana približavanja žrtvi nasilja, zabrana uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju i udaljenje iz stana, kuće ili nekog drugog stambenog prostora. U provođenju navedenih zaštitnih mjera policija poštuje odredbe Pravilnika o načinu provedbe zaštitnih mjera („Narodne novine“ broj 27/04) koje su Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji stavljene u nadležnost policije. Navedenim Pravilnikom određen je način postupanja i sve mjera i radnje koje je policija u obvezi poduzeti u cilju zaštite žrtve i sprečavanja počinitelja u ponavljanju nasilja. U zaštiti žrtava nasilja u obitelji vrlo važnu ulogu imaju i mjere opreza iz Prekršajnog zakona te Zakona o kaznenom postupku).

1. Mjere koje se provode radi implementacije pravnog okvira

Edukacija specijaliziranih policijskih službenika za maloljetničku delinkvenciju provodi se putem specijalističkog Tečaja za maloljetničku delinkvenciju i kazneno pravnu zaštitu djece i mladeži, u trajanju od šest tjedana. Polaznici koji uspješno završe ovaj tečaj dobivaju certifikat specijaliziranog službenika za obavljanje maloljetničke delinkvencije i kazneno pravne zaštite djece i mladeži, što je temeljni uvjet za njihov raspored u sustavu policije na radna mjesta u čijem djelokrugu uz poslove maloljetničke delinkvencije i kazneno pravne zaštite su i poslovi u vezi rada policije na zaštiti od nasilja u obitelji.

Visoka policijska škola je u Program temeljnog policijskog obrazovanja za zanimanje policajac implementirala programe izobrazbe u području obiteljskog nasilja: kaznena djela protiv braka, obitelji i mladeži, nasilničko ponašanje u obitelji – prekršajno pravo, nasilje u obitelji (vrste, uzroci i posljedice, tipovi zlostavljača, postupanje policije), strategije rješavanja nasilja u obitelji, nasilje u obitelji-integrirane vježbe, taktika postupanja kod nasilja u obitelji.

U studijskim programima Visoke policijske škole problematika nasilja u obitelji obrađuje se s pravnog stajališta u predmetnima Kazneno materijalno pravo (II. godina stručnog i sveučilišnog studija), kazneno procesno pravo (II. godina stručnog i sveučilišnog studija) i Prekršajno pravo (II. godina sveučilišnog studija), s kriminološkog stajališta u predmetima

Kriminologija (I. godina stručnog i sveučilišnog studija), Kriminologija - posebni dio (III. godina stručnog i sveučilišnog studija), Delinkvencija mladih i kriminalitet na štetu djece i maloljetnika (IV. Godina stručnog studija), s kriminalističkog aspekta u predmetima: Kriminalistička metodika (V. semestar stručnog studija i III. godina sveučilišnog studija), Metodika otkrivanja, istraživanja i dokazivanja krvnih i seksualnih delikata (III. godina stručnog studija i IV. godina sveučilišnog studija). S psihološkog aspekta Forenzička i kriminalistička psihologija (II. i III. godina stručnog studija), sa sociološkog aspekta u predmetu Socijalna pedagogija te sa aspekta etičkog postupanja u predmetima Ljudska prava (I. godina stručnog studija, Policijska etika (II. godina stručnog studija) i Ljudska prava i policijska etika (IV. godina sveučilišnog studija).

Na Policijskoj akademiji u Zagrebu od 2007. godine kontinuirano se održavaju Temeljni tečajevi za rad policijskih službenika operativnih dežurstava policijskih postaja u predmetima nasilja u obitelji do kraja 2009. godine 102 polaznika su završila navedeni tečaj, dok je na tečajevima za policijske službenike Operativno komunikacijskih centara policije izvršena edukacija o načinu postupanja u slučajevima nasilja u obitelji, za po 50 polaznika.

U sklopu Modula „Zakon o policiji i drugi zakoni“, na temu: “Postupanje policije u slučajevima nasilja u obitelji“, održavane su edukacije tijekom cijele 2008.g., pri čemu navedenom edukacijom obuhvaćen ukupno 461 policijski službenik temeljne policije Policijske uprave zagrebačke.

U cilju što uspješnije provedbe konkretnih odredbi Nacionalne strategije za zaštitu od nasilja u obitelji a vezanih za edukaciju stručnjaka koji rade u području zaštite od nasilja u obitelji, Društvo za psihološku pomoć (DPP) u sklopu programa „MATRA“ Ministarstva vanjskih poslova Nizozemske u suradnji s Ministarstvom unutarnjih poslova, Ministarstvom zdravstva i socijalne skrbi i Ministarstvom pravosuđa provodi trogodišnji projekt suzbijanja nasilja u obitelji u Hrvatskoj. U okviru projekta provode se seminari „Izgradnja kapaciteta za usklađeno reagiranje na obiteljsko nasilje u zajednici“ na kojima policijski službenici, suci i socijalni radnici između ostalog razmjenjuju iskustva o načinima suradnje u cilju suzbijanja nasilja u obitelji. Tijekom 2009. godine navedeni seminar završilo je 60 policijskih službenika. U okviru navedenog projekta organizirano je studijsko putovanje u Nizozemsku za stručnjake koji se bave problemom nasilja u obitelji u Republici Hrvatskoj, uz sudionike iz drugih Ministarstva, nevladinih organizacija i drugih institucija na studijskom putovanju sudjelovala je i policijska službenica za maloljetničku delinkvenciju i kriminalitet na štetu mladeži i obitelji Ravnateljstva policije.

Nadalje, u okviru TAIEX instrumenta pretpristupne pomoći Europske komisije u organizaciji Bundestpolizeidirektion Wien održano je studijsko putovanje 6 policijskih službenika Ministarstva unutarnjih poslova i sutkinje Visokog prekršajnog suda policijskim odjelima i njima suradnim organizacijama na području Beča, kojom prilikom su prikupljena vrlo korisna saznanja o dobroj praksi, zakonskoj regulativi, oblicima i načinima suradnje između različitih sustava koji se bave žrtvama i počiniteljima nasilja u obitelji, osobito u dijelu međusektorske suradnje s nevladinim organizacijama.

U okviru programa “ADA – Projekta u Hrvatskoj” u organizaciji Ministarstva unutarnjih poslova Republike Austrije održan je ciklus od tri seminara iz područja rada policije na zaštiti od nasilja u obitelji, na 3 modula sudjelovalo je 20-tak policijskih službenika.

Policijski službenici Ravnateljstva policije sudjelovali su na međunarodnoj konferenciji eksperata u obiteljskom nasilju (Domestic Violence Experts International Meeting) koja je održana u Pragu, Češka u travnju 2009. godine u organizaciji Ministarstva unutarnjih poslova Češke, kao i na međunarodnoj konferenciji o obiteljskom nasilju u organizaciji veleposlanstva Republike Francuske u rujnu 2009. u Skopju, Makedonija.

Temeljem Plana i programa stručnog usavršavanja policijskih službenika kontinuirano se provodi izobrazba policijskih službenika i šefova smjena operativnih dežurstava u policijskim postajama iz područja obiteljskog nasilja. Navedenom izobrazbom postignuta je veća stručnost i profesionalnost u dijelu vezanom uz primjenu propisa i zakona kojima je uređeno postupanje policije u slučajevima nasilja u obitelji kao i poduzimanje odgovarajućih mjera zaštite žrtava nasilja u obitelji.

2. Relevantni statistički podaci

Tablica 1. - Prikaz stanja i kretanja broja prijavljenih kaznenih djela Nasilničko ponašanje u obitelji iz čl. 215.a Kaznenog zakona, broja počinitelja i obilježja strukture broja oštećenih osoba u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 01.01.2005. do 31.12.2009. godine

GODINA	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Broj počinjenih KD	1857	1985	1798	1647	1400
Broj prijavljenih počinitelja	657	675	612	564	482
Broj ukupno oštećenih osoba	1994	2112	1914	1713	1485
Broj i udio oštećenih osoba ženskog spola	1503 72,3%	1593 75,4%	1482 77,4%	1329 77,6%	1161 78,2%
Broj oštećenih maloljetnih osoba	132	63	92	86	99

Tablica 2. - Primjena čl. 18. u vezi čl. 4. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji – prekršaj «Nasilničko ponašanje u obitelji» u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 01.01.2005. do 31.12.2009. godine

GODINA	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Broj prekršajno prijavljenih osoba	14246	15277	17391	16169	16496
Broj privedenih prekršajnom sucu	4052	6263	7032	6610	7872
Broj oštećenih osoba	17991	20983	22158	20566	22140
Broj oštećenih maloljetnih osoba	3155	4010	4187	3937	4862
Broj oštećenih osoba ženskog spola	11606 64,5%	13438 64,04%	14409 65,03%	13321 64,77%	14278 64,5%

Tablica 3. - Broj zaštitnih mjera čije provođenje je stavljeno u nadležnost policije po broju mjera predloženih od strane policije te broju mjera koje je policija provela temeljem izrečenih sudskih presuda u razdoblju od 01.01.2005. do 31.12.2009. godine

	zabrana približavanja žrtvi nasilja		zabrana uznemiravanja ili uhodjenja osobe izložene nasilju		udaljenje iz stana, kuće	
	policija	sud	policija	sud	policija	sud
2005.	237	34	25	10	158	10
2006.	849	203	285	45	508	91
2007.	1128	379	402	102	583	128
2008.	788	265	233	72	377	109
2009.	1099	388	403	95	486	164

Zaštita od nasilja u obitelji, osigurava se, između ostalog, Zakonom o kaznenom postupku koji posebice sadrži odredbe koje se tiču ispitivanja svjedoka te zaštite prava žrtve i oštećenika. Žrtva je pojmovno određena u članku 202. stavku 10. Zakona, dok su prava žrtve propisana u glavi V. Uređuju se opća prava koja ima svaka žrtva (članak 43. stavak 1.), a to je pravo na djelotvornu psihološku i drugu stručnu pomoć i potporu tijela, organizacije ili ustanove za pomoć žrtvama kaznenih djela u skladu sa zakonom; pravo sudjelovati u kaznenom postupku kao oštećenik te druga prava propisana Zakonom. Žrtva kaznenog djela

protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa, pored navedenog, ima pravo: na opunomoćenika na teret proraćunskih sredstava, tajnost osobnih podataka, iskljućenje javnosti s rasprave, prije ispitivanja razgovarati sa savjetnikom na teret proraćunskih sredstava, pravo da ju u policiji i državnom odvjetništvu ispituje osoba istog spola, uskratiti odgovor na pitanja koja se odnose na strogo osobni život ųrtve, moųe se ispitati u svom stanu ili drugom prostoru u kojem boravi, moųe zahtijevati da bude ispitana putem audio-video uređaja. Ako to zahtjeva stanje svjedoka, ispitivanje će se provesti tako da mu stranke mogu postavljati pitanja bez prisutnosti u prostoriji gdje se svjedok nalazi. ųrtva kaznenog djela ima pravo na naknadu materijalne i nematerijalne štete iz državnog fonda pod uvjetima i na naćin uređen posebnim zakonom.

Sud i državni odvjetnik mogu odrediti primjenu mjere opreza kao što je zabrana pribliųavanja određenoj osobi. Prema Kaznenom zakonu kazna propisana za nasilnićko ponašanje u obitelji je od šest mjeseci od pet godina zatvora. ųrtva ima pravo sudjelovati u kaznenom postupku kao oštećenik, što znaći da pored ostalog, ima pravo upozoravati na ćinjenice i predlagati dokaze, prisustvovati dokaznom roćištu, prisustvovati raspravi i sudjelovati u dokaznom postupku, te iznijeti završni govor, podnijeti ųalbu, podnijeti prijedlog za progon i privatnu tuųbu, preuzeti kazneni progon umjesto državnog odvjetnika.

Također, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi sklopilo je ugovore sa devet pravnih osoba koje obavljaju djelatnost zbrinjavanja djece i odraslih ųrtava obiteljskog nasilja. One se nalaze na podrućju Bjelovara, Rijeke, Varaųdina, Splita, Osijeka, Zagreba, Zadra, Vukovara i ųibenika. Njihov ukupni kapacitet je 134 mjesta, i namijenjen je ųenama i njihovoj djeci ćiji je ųivot i sigurnost ozbiljno ugroųen, privremenog je karaktera i ne predstavlja njihovo stambeno zbrinjavanje. Svi navedeni djeluju od ranije, izuzev dvije nove pravne osobe i to na podrućju Vukovara i ųibenika s kojima je sklopljen ugovor u 2009. godini, ćime je u odnosu na proteklu godinu ostvareno povećanje u kapacitetu za 19 mjesta. U sklopu rada svih gore navedenih pravnih osoba provodi se i savjetovanje za ųrtve nasilja, a u nekima od njih osnovano je Savjetovalište koje djeluje u izdvojenom prostoru i otvoreno je za sve zainteresirane, a ne samo korisnice smještaja u navedenim domovima. Takvu mogućnost imaju i nadalje samo Rijeka, Split, Osijek i Zagreb.

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi u raspodjeli dijela prihoda od igara na sreću, svake godine ujedno daje financijsku potporu projektima udruga koje se bave socijalnom i humanitarnom djelatnošću u provođenju projekata iz podrućja socijalne skrbi, ćiji se sadržaj odnosi na provedbu mjera iz Nacionalnih strategija, planova i program, za projekte koji se odnose na skloništa za ųrtve obiteljskog nasilja, kao i pruųanje psihosocijalne i pravne pomoći za djecu i ųene ųrtve obiteljskog nasilja.

Također je podržalo projekt multisektorske izobrazbe stručnjaka u području obiteljskog nasilja, kojim je Društvo za psihološku pomoć u suradnji sa nizozemskim stručnjacima iz organizacije Movisie u okviru trogodišnjeg projekta Matra programa nizozemskog Ministarstva vanjskih poslova, osiguralo financiranje projekta za daljnju edukaciju stručnjaka. U tijeku je realizacija seminara pod nazivom „Unapređenje međuresorske suradnje u suzbijanju obiteljskog nasilja na razini zajednice“. Ovaj program stručnog usavršavanja namijenjen je stručnjacima koji dolaze u neposredni kontakt sa žrtvama i počiniteljima obiteljskog nasilja-djelatnicima socijalne skrbi, policije, pravosuđa, zdravstva i nevladinih organizacija, te je svakako doprinos boljem, organiziranijem i zajedničkom rješavanju ovog društvenog fenomena, s naglaskom na unapređivanju međusektorske suradnje na ovom području rada. Tijekom 2009. godine ovim projektom obuhvaćene su tri županije: Zagrebačka županija, Šibensko-Kninska i Primorsko-goranska županija. Edukaciju je do sada završilo 43 radnika iz sustava socijalne skrbi. Ovaj projekt obuhvaća i supervizijske susrete sudionika koji su završili edukaciju. U 2010. godini planirano je obrazovati dodatnih 409 osoba. U sklopu ovog programa obrazovanje će proći 538 osoba koje rade na provedbi zakona kojima se sankcionira nasilje u obitelji.

Postojeći protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji uključuje obavezu prijave mogućeg nasilja u obitelji od strane zdravstvenih djelatnika ili suradnika zdravstvenih ustanova prema nadležnoj policijskoj upravi ili Općinskom državnom odvjetništvu. Uočeno je da u okviru postojećeg sustava praćenja podataka putem Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, koji uključuje praćenje prijave tjelesnih ozljeda, ali ne i praćenje podatka o tjelesnim ozljedama nastalim prema prijavama za nasilje u obitelji, zbog čega se pristupilo pripremi dokumentacije i izradi novih obrazaca kao i utvrđivanju kvalitetnijih indikatora praćenja potrebnih podataka. U proceduri je reorganizacija postojećeg kao i unaprjeđivanje metodologije rada u sustavu prikupljanja podataka u slučajevima nasilja u obitelji sukladno Nacionalnoj politici za promicanje ravnopravnosti spolova od 2006. do 2010. godine.

Nadalje, Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske u svom radu sukladno propisanoj nadležnosti poduzima niz aktivnosti kojima se provodi Preporuka Rec (2002)5 Odbora ministara Vijeća Europe država članica o zaštiti žena od nasilja te redovito surađuje s Vijećem Europe, Upravnim odborom za ravnopravnost spolova, čija članica je i predstojnica Ureda, a Ured tijelo koje zastupa Republiku Hrvatsku u predmetnom Upravnom odboru. Ured u suradnji s Ministarstvom obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i ostalim nadležnim tijelima Upravnom odboru redovito dostavlja izvješća o provedbi i implementaciji navedene Preporuke u Republici Hrvatskoj, odnosno o mjerama i akcijama koje Republika Hrvatska kao članica Vijeća Europe poduzima radi suzbijanja nasilja nad ženama.

Nastavno na navedeno, Ured je aktivno sudjelovao u provedbi *Nacionalne kampanje za borbu protiv obiteljskog nasilja nad ženama*, koja se u sklopu provedbe *Kampanje Vijeća Europe za borbu protiv nasilja nad ženama, uključujući i obiteljsko nasilje*, provodila u Republici Hrvatskoj te je predstojnica Ureda sudjelovala u radu *Nacionalnog odbora za provedbu Kampanje Vijeća Europe za borbu protiv nasilja nad ženama, uključujući i obiteljsko nasilje*, kao njegova članica. U okviru pripremnih aktivnosti za početak *Kampanje* Ured je temeljem zaprimljenih očitovanja nadležnih tijela državne uprave izradio objedinjeno **Izješće o usklađenosti hrvatskog zakonodavstva s Preporukom (2002)5 Vijeća Europe o zaštiti žena od nasilja** te ga dostavio Općoj upravi za ljudska prava Vijeća Europe. Također je u nakladi od 2000 primjeraka tiskao navedenu *Preporuku* koja je distribuirana tijelima državne uprave, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, nevladinim organizacijama te drugim institucijama s ciljem osvještavanja javnosti za problematiku nasilja u obitelji. Također, Ured je temeljem *Preporuke Rec(2002)5 Vijeća Europe o zaštiti žena od nasilja* i *Nacionalne politike za promicanje ravnopravnosti spolova 2006. – 2010.* osnovao Radnu skupinu za izradu analize i plana djelovanja za suzbijanje svih oblika nasilja nad ženama, uključujući prikupljanje statističkih podataka. Radna skupina broji 11 članica, predstavnica relevantnih ministarstava, državnih tijela i nevladinih organizacija.

Propisane zadaće ove Radne skupine jesu izrada analize postojeće situacije u svezi s nasiljem protiv žena, izrada nacrtu prijedloga *Plana djelovanja za suzbijanje svih oblika nasilja nad ženama* te izrada nacrtu prijedloga *Protokola o postupanju u slučaju seksualnog nasilja*. Radna skupina izradila je nacrt prijedloga *Protokola* koji je razvijen zbog niza razloga usmjerenih prema osiguravanju primjerene pomoći i potpore žrtvama seksualnog nasilja, sukladno *Preporuci Rec(2002)5 Vijeća Europe o zaštiti žena od nasilja*. Protokol je ponajprije rezultat potrebe za uvođenjem standardiziranog postupka prema žrtvama seksualnog nasilja bez obzira na njihovu dob, mjesto u kojem im se nasilje dogodilo, spol i/ili druge osobne karakteristike. Standardizirani postupak osigurat će jedinstvenu praksu svih nadležnih tijela i institucija u Republici Hrvatskoj te pružanje kvalitetne, učinkovite prema žrtvi usmjerene pomoći i potpore. Drugi glavni cilj nacrtu prijedloga *Protokola* jest upoznavanje svih osoba iz državnih institucija, tijela i nevladinih organizacija koje rade na problemu seksualnog nasilja, s mogućnostima, pravima i obvezama svakog od relevantnih čimbenika u procesu prijave i procesuiranja nasilja te skrbi za žrtve seksualnog nasilja. Treći glavni cilj je dugoročni utjecaj na smanjenje seksualnog nasilja, očekujući povećanje vjerojatnosti njegove prijave, procesuiranja i osude počinitelja te ustanovljavanje sustavnih i učinkovitih mehanizama zaštite i pomoći žrtvama ovog kaznenog djela.

Ured također sukladno članku 18. stavak. 2. alineja 4. *Zakona o ravnopravnosti spolova* izrađuje nacionalnu politiku za promicanje ravnopravnosti spolova i nadzire njenu provedbu. Nastavno na navedeno, Hrvatski je sabor 2006. godine s ciljem uklanjanja diskriminacije žena

i uspostavljanja stvarne ravnopravnosti spolova donio *Nacionalnu politiku za promicanje ravnopravnosti spolova 2006. - 2010.* U poglavlju **5. Nasilje nad ženama** *Nacionalne politike* ciljevi su, kroz provedbu 25 mjera čiji nositelji i sunositelji provedbe su tijela državne uprave, druga državna tijela, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, druge institucije te nevladine organizacije, suzbijanje i uklanjanje obiteljskog nasilja provođenjem postojećih zakona, strategija i drugih propisa te ujedno i uklanjanje svih ostalih oblika nasilja nad ženama.

Nastavno na provedbu navedene *Nacionalne politike*, predstojnica Ureda je kao članica sudjelovala u radu Radne skupine za izradu *Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2008. do 2010. godine* te je Ured kao prilog njenoj izradi dostavio prijedloge i *Zaključke II. Koordinacije županijskih povjerenstava za ravnopravnost spolova* o načinu izrade pismenih izvješća vezanih uz nasilje u obitelji, koji su uvršteni u prijedlog *Nacionalne strategije*. Ured je Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti dostavio radni prijedlog obrasca standardne metodologije izvještavanja o provedbi *Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji*. Predstojnica Ureda je od 2009. godine članica *Povjerenstva za unaprjeđenje zaštite od nasilja u obitelji*.

Na poziciji Ureda u Državnom proračunu Republike Hrvatske postoji zasebna aktivnost *Provedba Nacionalne strategije o zaštiti od obiteljskog nasilja* na kojoj se svake godine osiguraju financijska sredstva za provedbu *Nacionalne strategije*, sukladno propisanim obvezama Ureda. Temeljem navedenog, Ured ujedno putem redovitog financiranja projekata udruga sustavno financijski podupire nevladine organizacije koje rade na prevenciji i suzbijanju različitih oblika nasilja nad ženama te s istima ostvaruje i razne druge oblike suradnje (suorganizacija tribina, okruglih stolova i slično). Ured je dao tiskati *UN Deklaraciju o uklanjanju nasilja nad ženama* koja je povodom obilježavanja 22. rujna - Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama te 25. studenog - Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama 2007. i 2008. godine objavljena u dnevnom tisku te se redovito distribuira državnim i drugim tijelima te nevladinim organizacijama, a također je dao prevesti *Studiju provedivosti konvencije o suzbijanju obiteljskog nasilja* Europskog odbora za probleme kriminaliteta (CDPC) Vijeća Europe.

Nadalje, Ured u suradnji s nevladinom organizacijom Ženska soba - Centar za seksualna prava iz Zagreba provodi istraživanje *Zaštita prava i pružanje podrške žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji*. Navedeno uključuje provedbu istraživanja s ciljem oblikovanja daljnje smislene i racionalne politike.

Ured sukladno propisanoj nadležnosti kontinuirano osvještava širu javnost o nužnosti unaprjeđenja položaja žena žrtava svih oblika nasilja te ujedno samostalno i u suradnji s

drugim državnim tijelima te nevladinim organizacijama kontinuirano i aktivno sudjeluje u obilježavanju 22. rujna - Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama, 25. studenog - Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama i drugih datuma koji su vezani uz promicanje ljudskih prava i unaprjeđenje položaja žrtava nasilja u obitelji.

Ranjive obitelji

Upit Odbora

Vežano za zaključak Odbora kako uvjet u vezi s prebivanjem nije osigurao jednako postupanje prema državljanima drugih država stranaka u pogledu isplate obiteljskih davanja ističemo da je, vežano uz ostvarivanje prava u sustavu socijalne skrbi, Zakonom o socijalnoj skrbi člankom 11. propisano da se prava socijalne skrbi utvrđena ovim Zakonom osiguravaju hrvatskim državljanima i osobama bez državljanstva koje imaju stalni boravak u Republici Hrvatskoj. Nadalje osobe koje ne pripadaju u navedene kategorije mogu privremeno ostvariti prava socijalne skrbi pod uvjetima propisanim citiranim zakonom ako to zahtijevaju životne okolnosti u kojima su se našle. Posebno ističemo da se Odredbe Zakona o socijalnoj skrbi vežane uz ostvarivanje prava odnose na sve ranjive skupine uključujući i romske obitelji. Osim sredstava predviđenih u državnom proračunu osiguravaju se i sredstva iz predpristupne pomoći EU. U tim projektima prioritet se daje nacionalnim manjinama kao dijelu ciljane skupine, a trenutno se planira provesti projekt u kojem je dominantna ciljana skupina romska manjina.

TABLICA 1.: DISTRIBUCIJA KUĆANSTAVA PREMA TIPU KUĆANSTVA I PROSJEČAN BROJ ČLANOVA

	Ukupno	Samačka kućanstva				Parovi bez djece		Parovi s djecom			Drugi tipovi kućanstva		Ostalo	
		Odrasla osoba 65+	Osoba 30-64 godina	Osoba mlađa od 30 godina	Samohrani roditelj s djecom	Osoba od 65+	Osoba do 64	Parovi s jednim djetetom	Parovi s dvoje djece	Parovi s troje ili više djece	Jedan roditelj ili par s barem jednim starijim djetetom	Jedan roditelj ili par s barem jednim odraslim djetetom	Kućanstva s više generacija (svi u srodstvu)	Kućanstva s nesrodnicima
Distribucija kućanstava, %	100,0	15,3	7,2	1,3	0,6	11,1	9,2	4,2	6,4	2,0	8,5	15,6	17,7	0,9
Prosječan broj članova (prema uzorku)	2,8	1,0	1,0	1,0	2,5	2,0	2,0	3,0	4,0	5,3	3,9	3,2	4,2	3,6

TABLICA 2.: DISTRIBUCIJA KUĆANSTAVA PREMA SOCIO-EKONOMSKOM STATUSU, %

ukupno	Fizički radnik - privatni sektor	Nefizički radnik - privatni sektor	Fizički radnik - javni sektor	Nefizički radnik - javni sektor	Samozaposleni	Poljoprivrednici	Nezaposleni	Umirovljenici	Nesposobni za rad	Ostalo
100,0	12,6	4,0	8,1	8,1	5,5	10,0	5,0	42,7	1,8	2,3

TABLICA 3.: DISTRIBUCIJA KUĆANSTAVA PREMA EKONOMSKOJ SITUACIJI, %

ukupno	Rade i nositelj i supružnik		Radi ili nositelj ili supružnik		Ne radi ni nositelj ni supružnik	
	- barem još jedna osoba radi	- niti jedna druga osoba ne radi	- barem još jedna osoba radi	- niti jedna druga osoba ne radi	- barem jedna druga osoba radi	- nitko u kućanstvu ne radi
100,0	6,6	21,7	8,4	22,0	8,1	33,2

Članak 17. - Pravo majke i djeteta na pravnu i ekonomsku zaštitu

Radi osiguranja učinkovitog ostvarivanja prava majke i djeteta na ekonomsku i socijalnu zaštitu, ugovorne stranke obvezuju se poduzeti sve potrebne i odgovarajuće mjere radi ostvarivanja toga cilja, uključujući i osnivanje ili održavanje odgovarajućih institucija ili službi.

Nacionalni propisi

Propisi navedeni pod člankom 16. kao i

- Zakon o sudovima za mladež („Narodne novine“ broj 111/97., 27/98. i 12/02)
- Zakon o socijalnoj skrbi („Narodne novine“ broj 73/97, 27/01, 59/01, 82/01, 103/03, 44/06 i 79/07)
- Pravilnik o vrsti i djelatnosti doma socijalne skrbi, načinu pružanja skrbi izvan vlastite obitelji, uvjetima prostora, opreme i radnika doma socijalne skrbi, terapijske zajednice, vjerske zajednice, udruge i drugih pravnih osoba te centra za pomoć i njegu u kući („Narodne novine“ broj 64/09)
- Uredba o izmjenama i dopunama Uredbe o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi («Narodne novine» broj 2/09),

Nacionalni program za suzbijanje trgovanja ljudima

Opći pravni okvir

Glede zaštite djece i mladeži protiv zanemarivanja, nasilja ili iskorištavanja, potrebno je istaknuti da su kod kaznenih djela protiv spolne slobode i spolnog ćudoređa, te kod kaznenih djela protiv braka, obitelji i mladeži, djeca i maloljetnici posebno zaštićeni (čl. 191. KZ-a - Spolni odnošaj zlouporabom položaja, čl. 192. KZ-a - Spolni odnošaj s djetetom, čl. 193. KZ-a - Bludne radnje, čl. 194. KZ-a - Zadovoljenje pohote pred djetetom ili maloljetnom osobom, čl. 195. KZ-a - Podvođenje, čl. 196. KZ-a - Iskorištavanje djece ili maloljetnih osoba za pornografiju, čl. 197. KZ-a - Upoznavanje djece s pornografijom, čl. 197.a KZ-a - Dječja pornografija na računalnom sustavu ili mreži, čl. 208. KZ-a - Kršenje obiteljskih prilika, čl. 209. KZ-a - Povreda dužnosti uzdržavanja, čl. 210. KZ-a - Oduzimanje djeteta ili maloljetne osobe, čl. 211. KZ-a - Promjena obiteljskog stanja, čl. 212. KZ-a - Napuštanje djeteta, čl. 213. KZ-a - Zapuštanje i zlostavljanje djeteta, čl. 214. KZ-a - Izvanbračni život s maloljetnom

osobom, čl. 215. KZ-a - Sprječavanje i neizvršenje mjera za zaštitu djeteta i maloljetne osobe, čl. 215.a KZ-a - Nasilničko ponašanje u obitelji).

Pored navedenih odredbi, kod pokretanja kaznenog postupka za kazneno djelo Tjelesna ozljeda, ako je počinjeno prema djetetu ili maloljetnoj osobi, postupak se pokreće po službenoj dužnosti (čl. 102. KZ-a), dok se kod kaznenog djela Iznošenje osobnih ili obiteljskih prilika (čl. 201. KZ-a), posebno inkriminira službena osoba ili druga osoba koja u obavljanju svoje profesionalne djelatnosti počini ovo kazneno djelo u odnosu na dijete. Člankom 175. KZ-a Trgovanje ljudima i ropstvo (st. 2. i 3.), te člankom 178. KZ- a, Međunarodna prostitucija (st. 3.) propisani su kvalificirani oblici ovih kaznenih djela kada su počinjeni prema djetetu ili maloljetnoj osobi.

Ako drukčije nije propisano posebnim zakonom, ispitivanje djeteta kao svjedoka provodi sudac istrage. Ispitivanje će se provesti bez prisutnosti suca i stranaka u prostoriji gdje se dijete nalazi putem audio – video uređaja kojima rukuje stručni pomoćnik. Ispitivanje se provodi uz pomoć psihologa, pedagoga ili druge stručne osobe, a osim kad to nije protivno interesima postupka ili djeteta, ispitivanju prisustvuje roditelj ili skrbnik. Stranke mogu postavljati pitanja djetetu – svjedoku prema odobrenju suca istrage putem stručne osobe. Ispitivanje će se snimiti uređajem za audio-video snimanje, a snimka će se zapečatiti i priključiti zapisniku. Dijete se može samo iznimno ponovno ispitati, i to na isti način.

Ako drukčije nije propisano posebnim zakonom, ispitivanje maloljetnika kao svjedoka provodi sudac istrage. Pri ispitivanju maloljetnika osobito ako je oštećen kaznenim djelom, postupit će se obzirno da ispitivanje ne bi štetno utjecalo na psihičko stanje maloljetnika. Prema okolnostima, posebno vodeći računa o zaštiti maloljetnika, može se provesti na način kako je prethodno navedeno ispitivanje djeteta.

Upit Odbora

Kriteriji za izbor odgojne mjere propisani su Zakonom o sudovima za mladež pa tako u članku 7. navedenog zakona stoji da će pri izboru odgojne mjere sud uzeti u obzir maloljetnikovu dob, njegovu tjelesnu i duševnu razvijenost, njegove duševne osobine te osobne sklonosti; težinu i narav počinjenoga djela, pobude iz kojih i okolnosti u kojima je djelo počinio, ponašanje nakon počinjenog djela i osobito je li, ako je to mogao, pokušao spriječiti nastupanje štetne posljedice ili nastojao nadoknaditi počinjenu štetu; njegove životne uvjete, zdravstveno stanje, obiteljske prilike, obrazovanje i odgoj; je li i prije počinio kaznena

djela i je li mu već bila izrečena maloljetnička sankcija; sve okolnosti koje utječu na izbor takve odgojne mjere kojom će se moći najbolje ostvariti svrha odgojnih mjera. Vođen takovim kriterijima, a temeljem članka 14. istog zakona, upućivanje u odgojnu ustanovu sud će izreći kad je maloljetnika potrebno odvojiti iz sredine u kojoj živi i uz pomoć, brigu i nadzor odgojitelja i drugih stručnjaka omogućiti trajnije djelovanje na njegovu ličnost, razvoj i odgoj, osobito glede obrazovanja i radnog osposobljavanja. Odgojna mjera može se izvršavati u manjim stambenim cjelinama vezanim uz obrazovne, radne, zabavne, športske i druge sadržaje tih sredina. U odgojnoj ustanovi maloljetnik ostaje najmanje šest mjeseci, a najdulje dvije godine, s tim da sud odlučuje svakih šest mjeseci ima li osnove obustaviti izvršenje ove mjere ili je zamijeniti drugom odgojnom mjerom (članak 17. stavak 2.).

Izvršavanje sankcija, kazna maloljetničkog zatvora i upućivanje u odgojni zavod, u nadležnosti su ministarstva pravosuđa, no slijedećim podacima raspolaže i ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi u smislu evidencije:;

	2005	2006	2007	2008	2009
Broj maloljetnika upućenih u maloljetnički zatvor	71	66	65	62	57
Broj maloljetnika upućenih u odgojni zavod	124	130	140	151	155

Maloljetni delinkventi

Broj maloljetnika osuđenih na kaznu zatvora u razdoblju od 1. siječnja 2005. do 31. prosinca 2009. i broj maloljetnika koji se nalaze na izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora iznosi kako slijedi:

Razdoblje Dob 14-16 godina Dob 16-18 godina

Odgojni zavod Turopolje – odgojna mjera (muški)

01.01.-31.12.2005.	2	24
01.01.-31.12.2006.	4	20
01.01.-31.12.2007.	10	35
01.01.-31.12.2008.	5	36
01.01.-31.12.2009.	3	38
Ukupno 2005.-2009.	24	153

Odgojni zavod Požega - odgojna mjera (ženski)		
01.01.-31.12.2005.	2	12
01.01.-31.12.2006.	2	15
01.01.-31.12.2007.	1	2
01.01.-31.12.2008.	6	3
01.01.-31.12.2009.	4	7
Ukupno 2005.-2009.	15	39

Kaznionica u Požegi – maloljetnički zatvor (muški)		
01.01.-31.12.2005.	0	3
01.01.-31.12.2006.	0	0
01.01.-31.12.2007.	0	3
01.01.-31.12.2008.	0	0
01.01.-31.12.2009.	0	0
Ukupno 2005.-2009.		6

U odnosu na mogućnost određivanja pritvora maloljetnicima u pripremnom postupku, isto je regulirano Zakonom o sudovima za mladež („Narodne novine“ broj 111/97., 27/98. i 12/02) koji je na snazi od 1. siječnja 1998. godine. Tako čl. 73. propisuje da sudac za mladež može odrediti da se maloljetnik stavi u pritvor ako za to postoje razlozi iz čl. 102. st. 1. i 2. Zakona o kaznenom postupku (u daljnjem tekstu: ZKP). Pritvor se smije primijeniti samo kao krajnja mjera, u razmjeru prema težini djela i očekivanoj sankciji, u najkraćem nužnom trajanju i samo ako njegovu svrhu nije moguće postići primjenom mjera opreza (koji propisuje ZKP) ili privremenog smještaja u ustanovu socijalne skrbi. Na osnovi rješenja o pritvoru što ga je donio sudac za mladež pritvor može trajati najviše mjesec dana. Vijeće istog suda može iz opravdanih razloga produljiti pritvor još za mjesec dana i najviše još za daljnjih mjesec dana. Naime, primjena pritvora kao krajnje mjere u pripremnom postupku prema maloljetniku dolazi u obzir samo ako postoje zakonski temelji za njegovo određivanje ako se svrha pritvaranja ne može postići alternativnim mjerama opreza (koje propisuje ZKP) ili privremenim mjerama koje propisuje Zakon o sudovima za mladež. Uz to pritvor treba da je „u razmjeru prema težini kaznenog djela i očekivanoj sankciji“, što znači da počinjeno kazneno djelo u svojoj naravi treba biti teško kazneno djelo za koje dolazi u obzir primjena zavodske mjere ili maloljetničkog zatvora. Zakon je ograničio primjenu pritvora u dvama pravcima – količinskom („krajnja mjera“) i vremenskom („u najkraćem nužnom trajanju“). Ovakva restriktivna primjena pritvora u ZSM u potpunosti odgovara odredbama o pritvoru u Standardnim minimalnim pravilima UN-a gdje stoji „Istražni pritvor treba primjenjivati kao krajnju mjeru i u najkraćem mogućem trajanju“ (prav. 13.1.) i „Kad god je moguće istražni pritvor treba zamijeniti alternativnim mjerama kao što su pojačani nadzor, intenzivna briga ili smještaj u obitelj ili u odgojnu ustanovu“ (prav. 13.2.).

Pritvor određuje sudac za mladež koji vodi pripremni postupak i on je dužan o tome bez odlaganja obavijestiti roditelje odnosno skrbnika maloljetnika, ustanovu ako je bio smješten u njoj te nadležni centar za socijalnu skrb. Najdulje trajanje pritvora za vrijeme pripremnog postupka iznosi tri mjeseca u kojem je roku državni odvjetnik za mladež dužan podnijeti prijedlog za primjenu odgojne mjere ili za kažnjavanje maloljetnika

Zakon o sudovima za mladež sadrži posebne odredbe o smještaju maloljetnika u pritvor u pravilu odvojeno od punoljetnih osoba. Sudac za mladež može odrediti da maloljetnik bude u pritvoru zajedno s punoljetnim osobama ako bi usamljenje maloljetnika dulje trajalo, a postoji mogućnost da se maloljetnik stavi u prostoriju s punoljetnom osobom koja na njega ne bi štetno djelovala.

Pritvorenim maloljetnicima treba omogućiti rad i prema okolnostima poduku korisnu za njihov odgoj i zanimanje. Sudac za mladež dužan je u obavljanju nadzora nad postupanjem s pritvorenim maloljetnicima, posebice s obzirom na mladu dob pritvorenika, obilaziti pritvorenike, primati od njih usmene i pisane pritužbe i poduzimati potrebne mjere da se utvrđene nepravilnosti otklone.

Posebim režimom izvršenja pritvora želi se što je moguće više umanjiti štetne posljedice pritvaranja maloljetnika. U tom smislu Zakon propisuje odvajanje maloljetnika u pritvoru od punoljetnih pritvorenika i samo izuzetno njihov smještaj zajedno s punoljetnim osobama. Poželjno je da se u pritvoru u okviru mogućnosti organizira za maloljetnike radna i obrazovna terapija. Trajanje pritvora od podnošenja prijedloga za izricanje sankcije do pravomoćnosti odluke ne može prijeći polovicu vremena propisanog ZKP-om. Postojanje zakonskih uvjeta za daljnju primjenu pritvorske mjere nakon podnošenja prijedloga za izricanje sankcije do pravomoćnosti odluke ispitat će se svaki mjesec. Mjere privremenog smještaja maloljetnika u ustanovu i pritvor mogu se odrediti prema maloljetniku u stadiju izricanja maloljetničkih sankcija pred vijećem za mladež nadležnog suda ako i dalje postoje razlozi zbog kojih su one određene. Zakon ograničava trajanje pritvora od momenta podnošenja prijedloga za izricanje maloljetničkih sankcija pa do pravomoćnosti odluke o njihovom izricanju na polovinu vremena propisanog za punoljetne okrivljenike, a vijeće za mladež dužno je jedanput mjesečno ispitati postojanje zakonskih uvjeta za daljnju primjenu pritvora.

Vezano za problematiku djece i mladih, donijeti su: Nacionalni plan aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012., Nacionalni program za mlade od 2009. do 2012, te Nacionalna strategija prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih od 2009. do 2012. godine.

Kazneno-pravna zaštita ženama od nasilja u obitelji pružena je Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji. Pojačana zaštita pružena je djeci, koja se štite odredbama Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, te propisivanjem posebnih kaznenih djela u Kaznenom zakonu, koja se čine na štetu

djece, a taksativno su nabrojana u čl. 117. Zakona o sudovima za mladež (podaci o broju otkrivenih i prijavljenih kaznenih djela s njihovim nazivom na engleskom jeziku – Tablica 4.)

Prevencijom i kriminalističkim istraživanjem kaznenih djela koja se čine na štetu djece, te kaznenih djela koja čine djeca bave se specijalizirani policijski službenici za maloljetničku delinkvenciju i kriminalitet na štetu mladeži i obitelji na nacionalnoj razini (Ravnateljstvo policije), regionalnoj razini (20 policijskih uprava) i lokalnoj razini (139 policijskih postaja). Ukupno je na sve tri razine predviđeno 211 radnih mjesta policijskih službenika za maloljetničku delinkvenciju i kriminalitet na štetu mladeži i obitelji.

Prosjačenje

Slijedeću ranjivu skupinu predstavljaju djeca koja prosjače na ulicama i trgovima. Prosjačenje djece i odraslih osoba predstavlja prekršaj, koji je propisan slijedećim odredbama *Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira*:

čl.11 – odavanje skitnji i prosjačenju

čl. 22 – poticanje djeteta na vršenje prekršaja od strane roditelja ili staratelja

čl. 27. – odgovornost za prekršaj roditelja ili staratelja čije dijete izvrši prekršaj.

Policijski službenici svih policijskih uprava, temeljem prethodnih dogovora ostvarenih na sastancima nadležnih državnih tijela tijekom 2006. i 2007. godine, vrše ciljane aktivnosti radi pružanja prekršajno-pravne i kazneno-pravne zaštite djeci-prosjacima. Aktivnosti su posebno intenzivirane tijekom zimskih mjeseci i božićnih i novogodišnjih blagdana, kada je veći broj prosjaka na ulicama velikih gradova.

Policijski službenici u civilnoj odjeći nadziru javne površine na kojima djeca prose, te u slučaju zatjecanja djece u prošnji, sklanjaju djecu s ulice, nakon čega daljnje radnje u cilju zaštite djece pružaju stručni djelatnici nadležnih Centara za socijalnu skrbi (podaci o broju djece zatečene u prošnji – Tablica 6.).

Vršnjačko nasilje prepoznato je od strane svih državnih tijela kao problem koji ugrožava sigurnost djece i maloljetnika. Vlada Republike Hrvatske usvojila je u listopadu 2004. godine Protokol o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima, čiji je cilj jasno definiranje obveza i odgovornosti svih državnih tijela i ustanova u suzbijanju ovog oblika nasilja. Svake godine Vlada usvaja Program aktivnosti za prevenciju nasilja među mladima. U slučaju prijave nasilja ili dojave o nasilju među djecom, koja je upućena od strane odgojno –

obrazovne ustanove, domova za skrb o djeci, centra za socijalnu skrb, djeteta, njegovog roditelja, zakonskog zastupnika ili neke treće osobe, imenovana stručna osoba za koordiniranje aktivnosti vezanih uz problematiku nasilja među djecom i mladima u policijskoj postaji ili osoba koja je u slučaju njezine odsutnosti zamjenjuje, dužna je:

- žurno uputiti specijaliziranog policijskog službenika za maloljetničku delinkvenciju, a iznimno drugog policijskog službenika, radi poduzimanja nužnih i neodgodivih mjera i radnji, ako zbog okolnosti ne može postupati specijalizirani službenik, na mjesto događaja, utvrditi sve činjenice i okolnosti vezane uz prijavu, odnosno dojavu, te poduzeti sve potrebne radnje s ciljem pružanja pomoći žrtvi radi sprečavanja nastavljanja nasilja, kao i zdravstvenog zbrinjavanja žrtve;
- pribaviti podatke potrebne za razjašnjavanje slučaja, te utvrditi eventualno postojanje elemenata kažnjive radnje i identificirati počinitelja;
- u slučajevima intervencije policijskih djelatnika, kada se utvrdi postojanje osnovane sumnje da je počinjen prekršaj ili kazneno djelo, policijski djelatnici postupit će sukladno propisima iz svoje nadležnosti;
- provesti kriminalističku obradu maloljetnih počinitelja nasilja u nazočnosti roditelja ili zakonskih zastupnika, a u slučaju njihove nedostupnosti, u nazočnosti djelatnika službe socijalne skrbi;
- sukladno važećim propisima provesti žurne istražne radnje te, ovisno o okolnostima slučaja, podnijeti kaznenu prijavu nadležnom državnom odvjetniku za mladež, odnosno podnijeti zahtjev za pokretanjem prekršajnog postupka uz prijedlog za izricanje primjerenih zaštitnih mjera;
- o zaprimljenoj prijavi, odnosno dojavi o nasilju među djecom i mladima obavijestiti nadležni centar za socijalnu skrb radi poduzimanja mjera obiteljsko-pravne zaštite;
- voditi odgovarajuće evidencije zaštićenih podataka o slučajevima prijave ili obavijesti o nasilju među djecom i mladima.

Vlada Republike Hrvatske usvojila je 2005. godine Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji, koji između ostalog sadrži odredbe o zaštiti žena, te dodatne odredbe o zaštiti djece od nasilja u obitelji, s jasno naznačenim obvezama policije.

U slučaju zaprimanja (na bilo koji način i od bilo koga) dojave o nasilju ili zaprimanja zahtjeva za pružanje pomoći osobi izloženoj bilo kojem obliku ili modalitetu nasilja u obitelji, službena (stručna) osoba policije dužna je postupati na sljedeći način:

1. Žurno i bez dogode uputiti na mjesto događaja, kada je moguće, najmanje dva policijska službenika/ce (po mogućnosti različitog spola) radi pružanja intervencije, tj. provjere dojave ili zahtjeva (provjeru je potrebno izvršiti i u slučaju zatvorenog stana/kuće). Temeljem uvida u zatečeno stanje odmah poduzimati mjere i radnje u cilju trenutne zaštite i pružanja potrebne zdravstvene i druge pomoći osobi oštećenoj nasiljem, te sprječavanja počinitelja u daljnjem nasilničkom ponašanju;
2. Pribaviti podatke i prikupiti obavijesti potrebne za razjašnjavanje i dokazivanje prekršajnog ili kaznenog djela *Nasilničkog ponašanja u obitelji* ili nekog drugog prekršaja odnosno kaznenog djela počinjenog nasiljem u obitelji, a za koje se postupa po službenoj dužnosti;
 - 2.1. Pribaviti podatke i prikupiti obavijesti na način kojim će se osobi, za koju je prijavljeno ili se pretpostavlja da je žrtva nasilja, pružiti mogućnost da policijskom službeniku/ci neometano i bez straha u odvojenim prostorijama, bez nazočnosti počinitelja nasilja, priopći sve obavijesti relevantne za utvrđivanje počinjenog nasilja. Pri tome treba posebno uzimati u obzir sve obavijesti koje se tiču okolnosti vezanih uz trajanje, kontinuitet i način počinjenog nasilja, eventualno ranije nasilje te jesu li nadležna tijela već postupala u slučaju nasilja u obitelji i u kojem opsegu. Potrebno je posebno uzeti u obzir izloženost i nazočnost djece nasilju. O tome treba izraditi službenu bilješku u kojoj je potrebno na precizan način unijeti sadržaj navoda žrtve o činjenicama;
 - 2.2. Upoznati počinitelja nasilja s mjerama koje će se protiv njega poduzeti, a s ciljem trenutnog prekidanja nasilja i pomoći počinitelju u promjeni ponašanja;
 - 2.2.1. Ukoliko počinitelj nasilja u obitelji legalno posjeduje oružje, ono će se privremeno oduzeti radi sprječavanja moguće zlouporabe i predlaganja pokretanja odgovarajućeg postupka oduzimanja oružja ili oružnog lista;
 - 2.2.2. U slučaju saznanja o ilegalnom posjedovanju oružja, poduzet će se potrebne mjere radi njegovog pronalaženja, oduzimanja i prijavljivanja počinitelja kažnjive radnje;
3. Privesti počinitelja nasilja u obitelji u prostor policije radi zadržavanja, podnijeti Zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka zbog prekršaja *Nasilničkog ponašanja u obitelji*, odnosno podnijeti kaznenu prijavu zbog kaznenog djela *Nasilničkog ponašanja u obitelji*, te počinitelja privesti prekršajnom sucu, odnosno istražnom sucu, sukladno važećim zakonskim propisima;

- 3.1. U Zahtjevu za pokretanje prekršajnog postupka, uz prijedlog za određivanje zadržavanja do nastupanja okrivljenika na izvršenje kazne, ovisno o utvrđenim okolnostima i ispunjenim uvjetima, tražiti i izricanje odgovarajućih zaštitnih mjera odnosno mjera opreza;
- 3.2. Policijski službenici/ce koji su priveli okrivljenika prekršajnom sudu, odnosno osumnjičenika istražnom sudu, sa prijedlogom za određivanje zadržavanja, odnosno pritvora, dužni su saznati odluku prekršajnog odnosno istražnog suca, te u slučaju da prekršajni sudac nije odredio zadržavanje ili istražni sudac nije odredio pritvor, dužni su o tomu odmah izvijestiti žrtvu;
- 3.3. Ukoliko je nasiljem oštećeno dijete ili maloljetna osoba ili je nazočila nasilju (zbog osnovane sumnje na kazneno djelo *Zapuštanja i zlostavljanja djeteta ili maloljetne osobe*) ili kad postoji osnovana sumnja da je počinjeno kazneno djelo *Nasilničkog ponašanja u obitelji*, u rad se izravno uključuju i preuzimaju postupanje specijalizirani policijski službenici/ce za maloljetničku delinkvenciju koji vode i koordiniraju timski rad sustava policije na zaštiti od nasilja u obitelji;

1. Mjere koje se provode radi implementacije pravnog okvira

Edukaciju specijaliziranih policijskih službenika za maloljetničku delinkvenciju i kriminalitet na štetu mladeži i obitelji obavlja Policijska akademija, na kojoj se organizira i provodi Specijalistički tečaj za policijske službenike koji rade na poslovima suzbijanja maloljetničke delinkvencije i kriminaliteta na štetu djece i maloljetnika. Specijalistički tečaj se organizira u trajanju od šest tjedana.

Od 2000. do 2009. godine specijalistički tečaj pohađala su ukupno 274 polaznika:

- 2000.g. – 26 policijskih službenika,
- 2001.g. – 60 policijskih službenika,
- 2002.g. – 29 policijskih službenika,
- 2003.g. – 48 policijskih službenika,
- 2004.g. – 23 policijska službenika,
- 2005.g. – 24 policijska službenika,
- 2006.g. – 29 policijskih službenika,
- 2007. i 2008.g. – tečaj nije održan,
- 2009.g. – 35 policijskih službenika.

Slijedeći specijalistički tečaj održat će se u jesen 2010. godine. Specijalizirani policijski službenici za maloljetničku delinkvenciju i kriminalitet na štetu mladeži i obitelji sudjeluju u svim kriminalističkim istraživanjima kaznenih djela koja su počinila djeca (osobe do 14. godine života *tempore criminis*) i maloljetnici (osobe od 14. do 18. godine života *tempore criminis*), te u suradnji sa stručnim djelatnicima Centara za socijalnu skrb utvrđuju uzroke delinkventnog ponašanja, s ciljem sprječavanja recidivizma. U svim slučajevima u kojima se utvrđuje da je uzrok delinkventnog ponašanja djece i maloljetnika grubo zanemarivanje dužnosti zbrinjavanja ili odgoja djeteta od strane roditelja, posvojitelja ili skrbnika, policijski službenici protiv navedenih kategorija osoba podnose kaznene prijave državnom odvjetništvu zbog osnovane sumnje da su na štetu djece počinili kaznena djela Zapuštanje i zlostavljanje djeteta ili maloljetne osobe iz čl. 213. st. 1. i 3. Kaznenog zakona („Narodne novine“ broj 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07 i 152/08).

Trgovanje ljudima

Imajući u vidu da su djeca žrtve trgovanja ljudima izuzetno ranjiva skupina, Vlada Republike Hrvatske donijela je *Nacionalni program za suzbijanje trgovanja ljudima*. Sukladno obvezama zacrtanim Nacionalnim programom za suzbijanje trgovanja ljudima od 2005. do 2008. i njemu pripadajućeg Operativnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima za 2008. godinu, Ministarstvo unutarnjih poslova RH realizira aktivnosti iz djelokruga svoje nadležnosti u cilju suzbijanja trgovanja ženama i djecom. Radi usklađivanja i implementacije hrvatskog zakonodavstva s pravnom stečevinom EU tijekom prosinca 2008. godine usvojene su izmjene i dopune Kaznenog zakona („Narodne novine“ broj 152/08), kojim je u kaznenom djelu iz čl. 175. „Trgovanje ljudima i ropstvo“ inkriminirano nezakonito usvajanje djece te službeničko kazneno djelo kao oblik uspostave ropstva ili trgovanja ljudima.

Ured za ljudska prava, kao nacionalno koordinativno tijelo na području suzbijanja trgovanja ljudima veliku pažnju posvećuje suzbijanju trgovanja djecom kao posebno ranjive skupine. Imajući u vidu navedeno, Ured je izradio prijedlog dopuna Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona. Između ostalog, predloženo je da se u članku 175. stavak 2. iza riječi „prisilnog rada ili služenja“ dodaju riječi „ ili nezakonitog posvajanja djeteta“. Naime, odredbom članka 175. stavak 2. određuju se oblici iskorištavanja za dijete ili maloljetnu osobu, te istim stavkom nije određeno i nezakonito posvajanje kao jedan od oblika iskorištavanja za djecu ili malodobne osobe žrtve trgovanja ljudima. Navedeni prijedlog je usvojen te je ugrađen u odredbu predmetnog članka u Zakonu o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (NN 152/08).

Rad na pojačavanju normativnog okvira zaštite djece nastavljen je unutar novog Nacionalnog plana za suzbijanje trgovanja ljudima za razdoblje 2009. -2011. godine. Predviđena je posebna zaštita djece žrtava trgovanja ljudima, te se tako određuje donošenje Nacionalne strategije zaštite djece od zlostavljanja i zanemarivanja te donošenje Nacionalnog plana protiv seksualnog iskorištavanja djece.

Isto tako, unutar poglavlja normativnog okvira navedenog Nacionalnog plana predviđeno je usvajanje Protokola o postupanju pri dobrovoljnom povratku žrtava trgovanja ljudima. Navedeni Protokol usvojen je zaključkom Vlade Republike Hrvatske 13. prosinca 2009. godine, te je unutar njega posebna pozornost posvećena zaštiti prava djece – žrtava trgovanja ljudima pri osiguravanju njihovog sigurnog povratka.

U 2008. godini izrađen je i Protokol za identifikaciju, pomoć i zaštitu žrtava trgovanja ljudima, koji je nadopunjen Izmjenama i dopunama u 2010. godini.

Također, smatrajući da je obrazovanje ciljanih skupina jedan od najboljih načina prevencije trgovanja ljudima, Ured za ljudska prava kontinuirano provodi edukacije svih ciljanih skupina predviđenih Nacionalnim planom za suzbijanje trgovanja ljudima za razdoblje 2009. do 2011. godine, unutar kojeg su djeca određena kao posebno značajna ciljana skupina.

Isto tako, kao primjer pozitivne prakse ističemo i javnu kampanju provedenu od strane Ureda za ljudska prava koja je bila usmjerena na potencijalne korisnike usluga žrtava trgovanja ljudima. Unutar kampanje bili su prikazane sve ciljane skupine – muškarci, žene i djeca u cilju radne i seksualne eksploatacije. Pripremljen je TV spot kao i plakati.

Statistički podaci Republike Hrvatske pokazuju da u 2008. godini nije identificirana niti jedna malodobna žrtva trgovanja ljudima. U 2009. godini U Republici Hrvatskoj je ukupno identificirano 8 žrtava trgovanja ljudima od kojih je 1 dijete, dok je do zaključno studenog 2010. godine ukupno je identificirano 7 žrtava trgovanja ljudima, od kojih je dvoje djece. Svim žrtvama je pružena pomoć i zaštita u sklopu nacionalnog referalnog sustava.

Iako sukladno statističkim pokazateljima u Republici Hrvatskoj nije evidentiran značajan broj identificirane djece kao žrtava trgovanja ljudima, imajući u vidu djecu kao posebno ranjivu skupinu, sa posebnom se pažnjom pristupa zaštiti prava i interesa djece.

U istom broju Narodnih novina (152/08) objavljene su izmjene i dopune Zakona o kaznenom postupku. Navedene izmjene odredbi članka 175. Kaznenog zakona ali i Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine“ broj 152/08 i 76/09) su rezultat i provedbe CARDS 2004 projekta pod nazivom „Suzbijanje trgovanja ljudima“ koji je uspješno okončan u lipnju 2008. godine i po mišljenju stručnjaka Europske Komisije, može se zaključiti da je Republika Hrvatska svoje nacionalno zakonodavstvo vezano za područje suzbijanja trgovanja ljudima uskladila s pravnom stečevinom EU.

Nadalje, na sjednici Vlade Republike Hrvatske dana 14. studenog 2008. godine donesen je *Protokol za identifikaciju, pomoć i zaštitu žrtava trgovanja ljudima*, koji pored ostalog određuje ulogu Ministarstva unutarnjih poslova u nacionalnom referalnom sustavu suzbijanja trgovanja ljudima, koja je u okvirima identifikacije i povratka u zemlju podrijetla.

U cilju realizacije mjere zacrtane Operativnim planom za suzbijanje trgovanja ljudima za 2008. godinu pod nazivom „Usavršavanje primjene proaktivnih metoda otkrivanja i procesuiranja kaznenih djela trgovanja ljudima te identifikacija žrtava u okviru twinning komponente projekta CARDS 2004 pod nazivom „Suzbijanje trgovanja ljudima“, Ministarstvo unutarnjih poslova RH je u suradnji s policijskim i pravosudnim stručnjacima Republike Austrije i Njemačke tijekom 2008. godine sudjelovalo u provedbi svih zacrtanih aktivnosti u ovom projektu. Za naglasiti je da su austrijski i njemački eksperti od mjeseca siječnja do lipnja 2008. godine izvršili procjenu zatečenog stanja, odnosno utvrdili su u kojoj mjeri je usklađeno i implementirano zakonodavstvo i praksa sa standardima EU u odnosu na problematiku suzbijanja trgovanja ljudima. S tim u svezi izradili su Izvješće sa preporukama. Pritom, za istaknuti je da je srednjoročni savjetnik za policiju u ovom projektu radno boravio u Upravi kriminalističke policije Ministarstva unutarnjih poslova RH u trajanju od 45 dana, a u okviru projekta su održani i radni susreti, odnosno tzv. pilot vježbe u Policijskoj upravi primorsko-goranskoj (veljača 2008.), Ravnateljstvu policije (ožujak 2008.), Policijskoj akademiji Ministarstva unutarnjih poslova RH (travanj 2008.), Policijskoj upravi vukovarsko-srijemskoj (travanj i lipanj 2008.), te je održano i više radnih susreta s nadležnim rukovoditeljima i policijskim službenicima iz različitih ustrojstvenih jedinica u sjedištu Ministarstva unutarnjih poslova RH, a sve u cilju usavršavanja primjene proaktivnih metoda otkrivanja i procesuiranja kaznenih djela trgovanja ljudima te identifikacije žrtava.

U cilju podizanja svijesti javnosti o pojavi trgovanja ljudima i njenim posljedicama, Ministarstvo unutarnjih poslova RH je učinilo dostupnim plakate, letke i brošure o suzbijanju trgovanja ljudima, izloživši ih na vidnim mjestima na svim graničnim prijelazima u RH, kao i po uredima ustrojstvenih jedinica u svim policijskim upravama, koji se bave problematikom stranaca, suzbijanjem nezakonitih migracija te organiziranog kriminaliteta. Spomenuti preventivni materijali, izrađeni u okviru nacionalne strategije suzbijanja trgovanja ljudima, izloženi su na svim cestovnim, zračnim i pomorskim graničnim prijelazima, a namijenjeni su i za distribuciju građanima.

S ciljem kontinuiranog senzibiliziranja javnosti o problematici trgovanja ljudima predstavnici Ministarstva unutarnjih poslova RH odazvali su se u kontinuitetu tijekom 2008. godine na sudjelovanje u više organiziranih okruglih stolova, tribina, televizijskih i radio programa u kojima se obrađivala tema o prevenciji kriminaliteta trgovanja ljudima. Pritom posebice se

ističe redovito sudjelovanje predstavnika Ministarstva unutarnjih poslova RH na brojnim tribinama i raspravama koje su organizirale u okviru nacionalne strategije suzbijanja trgovanja ljudima organizacije civilnog društva i međunarodne organizacije (mreža „Petra“ u suradnji s „CARE International“, „Hrvatski Crveni Križ“, NVO „Rosa“ iz Zagreba, „SOS telefon-poziv u pomoć“, „Centar za podršku i razvoj civilnog društva – Delfin“, udruga „Brod“ te NVO „Udruga žena Vukovar“).

U svrhu ispunjavanja programskog cilja zacrtanog Operativnim planom za suzbijanje trgovanja ljudima za 2008. godinu, a koji se odnosi na nastavak obrazovanja ciljanih skupina o trgovanju ljudima na nacionalnoj i međunarodnoj razini, Ministarstvo unutarnjih poslova RH realiziralo je tijekom 2008. godine mnogobrojne edukativne sadržaje, tematski usmjerene na problematiku suzbijanja trgovanja ljudima pri čemu se posebice ističu slijedeći pokazatelji:

Tijekom 2008. godine Ministarstvo unutarnjih poslova RH provelo je edukaciju za ukupno 2372 policijska službenika, i to:

- u organizaciji Policijske akademije provedena je edukacija za 1476 policijskih službenika;
- u okviru projekta „ADA“ i CARDS 2004 „Suzbijanje trgovanja ljudima“ koji se provodio s partnerima iz Njemačke i Austrije, organizirana su 3 seminara na temu „Suzbijanje trgovanja i krijumčarenja ljudi“, a na kojima je sudjelovalo ukupno 63 polaznika;
- u okviru provedbe Specijalističkog diplomskog studija Visoke policijske škole Policijske akademije, tematska područja u svezi suzbijanja trgovanja ljudima obrađena su kroz nastavni kolegij pod nazivom: „Migracije i kriminalitet“. te kolegij „Metodika istraživanja organiziranog kriminaliteta“ za ukupno 42 studenata;
- u okviru provedbe Tečaja granične policije provedena je edukacija za 159 polaznika;
- u okviru provedbe Tečaja prometne policije provedena je edukacija za 135 polaznika;
- u okviru Programa obrazovanja odraslih za zanimanje policajac, provedena edukacija za 1079 polaznika.

U organizaciji Uprave kriminalističke policije te Uprave za granicu Ravnateljstva policije, a u suradnji s drugim nadležnim državnim tijelima, organizacijama civilnog društva i međunarodnim organizacijama ukupno je provedena edukacija za 897 policijska službenika, dok je projekt „Obuka policijskih službenika Ministarstva unutarnjih poslova RH u području trgovanja ljudima i krijumčarenja migranata“, koji je proveden u suradnji s misijom Međunarodne organizacije za migracije iz RH te Vladom Velike Britanije, a uz dovršenu praktičnu obuku 27 policijskih službenika granične policije tzv. multiplikatora svečano okončan 28. ožujka 2008. godine. Djelatnici Ministarstva unutarnjih poslova sudjelovali su u izradi edukativnih i promotivnih filmova u suradnji sa Međunarodnom organizacijom za migracije pod nazivom „Nije na prodaju“ i „Jesi li žrtva trgovanja ljudima“, koji pored promocije služe i kao edukacijski

materijal na Policijskoj akademiji na kolegiju „Migracije i kriminalitet“ na diplomskom studiju Kriminalistike. U sklopu navedene suradnje izdan je i priručnik za graničnu policiju. Sa Međunarodnom organizacijom za migracije dosljedno se primjenjuje Memorandum o suglasnosti oko zajedničkog interesa i suradnje na više područja rada, između ostalog i suzbijanja trgovanja i krijumčarenja ljudima.

U svrhu suzbijanja seks turizma i implementacije preporuka State Departmenta o nužnosti suzbijanja navedene pojave na dalmatinskoj obali tijekom 2008. godine na području policijskih uprava uz Jadransku obalu, u Splitu i Rijeci održana su 4 seminara-radionice na temu suzbijanja trgovanja ljudima te pružanja pomoći i zaštite koje su se održale za predstavnike policije, državnog odvjetništva, Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi te predstavnika organizacija civilnog društva, na kojima je bilo uključeno ukupno 130 predstavnika.

Na Policijskoj akademiji MUP-a RH tijekom 2008. godine održana su 3 seminara-treninga na temu suzbijanja trgovanja ljudima te pružanje pomoći i zaštite žrtvama trgovanja ljudima za djelatnike koji se bave kazneno-pravnom zaštitom djece i mladeži na kojima su sudjelovali i predstavnici Policijskih uprava iz Splita, Rijeke, Pule, Gospića, Zadra, Šibenika i Dubrovnika. Također, predstavnici navedenih policijskih uprava su sudjelovali u 8-tjednom tečaju za policijske službenike za maloljetničku delinkvenciju i kriminalitet na štetu mladeži i obitelji, te su u okviru nastavnog programa slušali tematske okosnice vezane za trgovanje ljudima i o kaznenim djelima koja se odnose na „traveling sex offenders“.

Tijekom 2009. godine Ministarstvo unutarnjih poslova RH provelo je edukaciju za ukupno 2167 policijskih službenika, i to:

- od navedenog broja 1315 je prošlo različite oblike edukacije na Visokoj policijskoj školi (studenti u okviru kolegija „Migracije i kriminalitet“ te kao polaznici tečajeva za graničnu i prometnu policiju odnosno kao policijski službenici za maloljetničku delinkvenciju),
- ostali broj policijskih službenika educiran je u sklopu različitih projekata nastavka provođenja sustavnog obrazovanja u Policijskim upravama u modelu treninga za trenere-multipliciranje stečenih znanja.

Prepoznajući važnost jačanja kapaciteta Ministarstva unutarnjih poslova, drugih državnih tijela, organizacija civilnog društva i poslovnog sektora u području suzbijanja seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja djece, te pružanja pomoći ranjivim žrtvama kriminaliteta, Ministarstvo unutarnjih poslova izradilo je tijekom 2009. godine projektni prijedlog, te predložilo Delegaciji Europske unije u Republici Hrvatskoj, financiranje twinning projekta pod nazivom „Jačanja kapaciteta u području suzbijanja seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja djece, te pružanja pomoći ranjivim žrtvama

kriminaliteta“. Osnovni cilj twinning projekata jest pomoć zemljama korisnicama u razvoju moderne i učinkovite administracije, fokusirajući se pritom na strukturu, ljudske resurse i upravljačke vještine nužne za usklađivanje domaćeg zakonodavstva s europskim. Ciljevi konkretnog projekta su daljnje jačanje institucionalnih kapaciteta i javne svijesti u području prevencije i suzbijanja seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja djece, te u području pružanja policijske i pravosudne pomoći ranjivim žrtvama kriminaliteta, kroz izgradnju održivog sustava podrške i pomoći građanima i promoviranje holističkog pristupa, koji uključuje zajednički rad državnih tijela, organizacija civilnog društva i poslovnog sektora. Ranjive žrtve kriminaliteta, na koje će biti usmjerene projektne aktivnosti, s ciljem jačanja njihovog položaja u postupku pred policijom i kaznenom postupku su: djeca koja su žrtve seksualnih kaznenih djela, djeca koja su žrtve trgovanja ljudima, djeca koja žive u ustanovama socijalne skrbi, djeca iz siromašnih socijalnih skupina, uključujući romsku zajednicu u Hrvatskoj, djecu koja su žrtve počinitelja koji u Hrvatsku dolaze iz stranih zemalja radi seksualnog iskorištavanja djece - „travelling sex offenders“, te djeca stranci u Hrvatskoj.

Delegacija Europske unije u Republici Hrvatskoj prepoznala je vrijednost ovog projekta, te je prihvatila projektni twinning sažetak Ministarstva unutarnjih poslova.

Projektne aktivnosti podijeljene su u tri glavne skupine:

- Izgradnja operativnog okvira za suzbijanje seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja djece,
- Jačanje kapaciteta institucija koje su uključene u suzbijanje seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja djece,
- Podizanje javne svijesti.

Vrijednost projekta iznosi 800.000 EUR. Predviđeno vrijeme trajanja projekta je 18 mjeseci, s početkom prosincu 2010. godine ili siječnju 2011. godine.

U skladu s obvezama koje proizlaze iz Programa aktivnosti za prevenciju nasilja među mladima Vlade Republike Hrvatske te pojedinačnim sigurnosnim prosudbama i planovima postupanja policijski službenici svih policijskih uprava i policijskih postaja kontinuirano provode slijedeće aktivnosti:

- onemogućavanje sudjelovanja maloljetnih osoba u igrama na sreću i nagradnim igrama;
- suzbijanje distribucije lako dostupnih sredstava ovisnosti među mladima s posebnim naglaskom na distribuciju alkoholnih pića;

- nadzor užih i širih zona odgojno-obrazovnih ustanova te nadzor poštivanja odredbe čl. 95. Obiteljskog zakona o zabrani noćnih izlazaka osoba mlađih od 16 godina u vremenu od 23 do 5 sati, bez pratnje roditelja ili druge osobe u koju roditelji imaju povjerenje (podaci o broju djece koja su od strane policije zatečena u kršenju navedene odredbe - Tablica 5.)

2. Relevantni statistički podaci

Tablica 4. – Prikaz broja kaznenih djela počinjenih na štetu djece i maloljetnika, otkrivenih i prijavljenih državnom odvjetništvu od strane policije

KAZNENA DJELA NA ŠTETU DJECE I MLADEŽI	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Članak 91. Teško ubojstvo	3	4	11	4	8
Članak 93. Čedomorstvo	2	6	1	4	2
Članak 124. Protupravno oduzimanje slobode	11	7	7	3	6
Članak 125. Otmica	1	1	2	1	1
Članak 127. Zlostavljanje u obavljanju službe ili javne ovlasti	2	0	2	9	0
Članak 175. Trgovanje ljudima i ropstvo	2	3	1	0	1
Članak 178. Međunarodna prostitucija	0	0	0	0	0
Članak 188. Silovanje	26	31	35	25	21
Članak 189. Spolni odnošaj s nemoćnom osobom	3	1	3	7	0
Članak 190. Prisila na spolni odnošaj	0	1	0	2	0
Članak 191. Spolni odnošaj zlouporabom položaja	6	7	4	5	5
Članak 192. Spolni odnošaj s djetetom	71	68	74	57	68
Članak 193. Bludne radnje	149	133	166	157	176
Članak 194. Zadovoljenje pohote pred djetetom ili maloljetnom osobom	95	85	84	92	80
Članak 195. Podvođenje	3	5	5	5	2
Članak 196. Iskorištavanje djece ili maloljetnih osoba za pornografiju	18	18	37	42	31
Članak 197. Upoznavanje djece s pornografijom	45	13	29	26	44
Članak 197.a Dječja pornografija na računalnom sustavu ili mreži	12	25	47	101	35
Članak 198. Incest	5	12	9	5	2
Članak 209. Povreda dužnosti uzdržavanja	550	646	700	858	948
Članak 210. Oduzimanje djeteta ili maloljetne osobe	9	16	19	12	17
Članak 211. Promjena obiteljskog stanja	0	0	0	0	1
Članak 212. Napuštanje djeteta	1	0	1	3	0
Članak 213. Zapuštanje i zlostavljanje djeteta ili maloljetne osobe	2.233	2.581	2.055	1.762	1.478

Članak 214. Izvanbračni život s maloljetnom osobom	30	26	44	48	40
Članak 215. Sprječavanje i neizvršenje mjera za zaštitu djeteta i maloljetne osobe	79	68	55	55	42
Članak 215.a Nasilničko ponašanje u obitelji	1.857	1.985	1.798	1.647	1.400
UKUPNO	5.213	5.742	5.189	4.931	4.408

Tablica 5. – Prikaz broja osoba mlađih od 16 godina zatečenih od strane policije u kršenju odredbe čl. 95. Obiteljskog zakona

Prikaz policijskih postupanja u RH povodom odredbi članka 95. ObZ							
		2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
	Ukupan broj zatečenih maloljetnih osoba	820	834	1113	894	1200	2564
Broj zatečenih osoba po dobnoj skupini	Djeca	89	86	109	104	114	251
	Mlađi maloljetnici	731	748	1004	790	1086	2313
	Broj djece i maloljetnika prema kojima je već ranije postupala policija	101	69	116	105	111	214
	Broj djece i maloljetnika za koje je naknadnim radom policije utvrđeno da su zapuštana ili zlostavljana	31	11	18	15	8	5

Tablica 6. – Prikaz broja djece i maloljetnika zatečenih od strane policije u kršenju odredbi Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira, kojima se zabranjuje i sankcionira skitnja i prosjačenje

	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Ukupan broj zasebno evidentiranih i procesuiranih slučajeva prosjačenja djece ili maloljetnika (samostalno ili u društvu s odraslim osobama) - čl. 11 ZOPPJM-a	145	102	61	42	70
Broj kažnjivo neodgovorne djece zatečene u prosjačenju	88	58	29	27	32
Broj kažnjivo odgovornih maloljetnika zatečenih u prosjačenju	57	28	19	15	36
Broj punoljetnih osoba koje su prosjačile s osobama maloljetne dobi	68	44	24	24	30
Broj roditelja koji su poradi poticanja na prosjačenje prijavljeni za čl. 22. ZOPPJM-a	22	15	4	12	7
Broj roditelja prijavljenih za prekršaj iz čl. 27. ZOPPJM-a (loš odgoj i zanemarivanje nadzora)	26	13	7	2	8
Broj roditelja prijavljenih za kazneno djelo Zapuštanja i zlostavljanja djeteta ili mlt. osobe, čl. 213. KZ-a (kad je kazneno djelo povezano s prosjačenjem)	29	19	9	1	6
Broj zabilježenih slučajeva recidiva u činjenju prekršaja prosjačenja mlt. osoba ili odraslih osoba s djecom	19	32	10	12	5
Broj zasebnih slučajeva prosjačenja osoba maloljetne dobi - stranih državljana	8	18	8	11	6

Tablica 7. - Prikaz broja kaznenih djela počinjenih od strane kazнено neodgovorne djece (osobe mlađe od 14 godina života *tempore criminis*), otkrivenih od strane policije

KAZNENO DJELO	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Tjelesna ozljeda				142	121
Teška tjelesna ozljeda	14	13	15	17	15
Zlouporaba opojnih droga	2	2	5		2
Silovanje			1	3	
Spolni odnošaj s nemoćnom osobom					1
Spolni odnošaj s djetetom	4	4	4	9	2
Bludne radnje	8	11	23	10	10
Krađa	127	168	194	207	147
Teška krađa	318	376	307	278	192
Razbojništvo	25	15	17	23	21
Razbojnička krađa	3	5	7	2	4
Oduzimanje tuđe pokretne stvari	20	7	25	18	13
Uništenje ili oštećenje tuđe stvari	45	60	69	62	57
Nedozvoljena upotreba autorskog djela ili izvedbe umjetnika izvođača	4	7	3	5	4
Izazivanje prometne nesreće	3		1	4	
Iznuda	3	6	10	6	4
Prijevarena		1			1
Dovođenje u opasnost života i imovine općeopasnom radnjom ili sredstvom	4	10	14	19	8
Prikriivanje	2	3	5	4	
Nasilničko ponašanje	8		13	22	20
Krivotvorenje novca	5	3	7	13	1
Sprječavanje službene osobe u obavljanju službene dužnosti				1	
Krivotvorenje isprave	1	2	2	1	2
Širenje lažnih i uznemirujućih glasina	4	3	1	5	3
Nedozvoljeno posjedovanje oružja i eksplozivnih stvari	6	4	9	3	8
Ostala kaznena djela	27	78	64	56	45
UKUPNO	633	778	907	910	681

Tablica 8. - Prikaz broja kaznenih djela počinjenih od strane maloljetnika (osobe starije od 14 i mlađe od 18 godina života *tempore criminis*), otkrivenih od strane policije

KAZNENO DJELO	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Ubojstvo	2	3	2	2	
Ubojstvo u pokušaju	7	2	6	2	
Teško ubojstvo		1			
Teško ubojstvo u pokušaju		2	2		1
Čedomorstvo				1	
Tjelesna ozljeda	4	71	266	326	278
Tjelesna ozljeda na mah		1			
Teška tjelesna ozljeda	82	78	91	96	77
Sudjelovanje u tučnjavi	3	1	3	5	1
Otmica		1		1	
Prijetnja	39	70	46	64	47
Povreda mira pokojnika	3	8	5	2	1
Zlouporaba opojnih droga	593	600	402	284	298
Silovanje	7	9	5	4	2
Silovanje u pokušaju	1	1	1	2	
Spolni odnošaj s djetetom	20	16	16	16	20
Bludne radnje	16	20	29	11	22
Oduzimanje djeteta ili maloljetne osobe	1	1	1		1
Iskorištavanje djeteta ili maloljetnika za pornografiju	3	4	3	9	4
Zadovoljenje pohote pred djetetom ili maloljetnom osobom		1	1	2	10
Upoznavanje djece s pornografijom	11		6	3	3
Rodoskrvuće	1	2	1		
Krađa	573	644	722	712	702
Teška krađa	1316	1342	1375	1296	1235
Razbojništvo	150	110	104	103	109
Razbojnička krađa	15	9	2	11	13
Oduzimanje tuđe pokretne stvari	79	65	89	86	54
Uništenje ili oštećenje tuđe stvari	148	207	243	208	213
Povreda tajnosti, cjelovitosti i dostupnosti računalnih podataka, programa ili sustava	1	1		3	
Nedozvoljena upotreba autorskog djela ili izvedbe umjetnika izvođača	18	41	25	12	
Povreda prava industrijskog vlasništva i neovlaštena uporaba tuđe tvrtke		9	2	2	
Izazivanje prometne nesreće	43	54	60	51	38
Iznuda	18	21	34	22	23
Prijevarena	9	20	8	42	10
Dovođenje u opasnost života i imovine općeopasnom radnjom ili sredstvom	14	22	21	19	24
Uništenje ili oštećenje javnih naprava	2	1	2	1	1
Uništenje ili oštećenje znakova za opasnost	6	8	15	9	3

Prikrivanje	87	81	92	88	57
Nasilničko ponašanje	51	69	65	92	71
Dogovor za počinjenje kaznenog djela			1	1	2
Lažno prijavljivanje kaznenog djela	9	9	15	10	16
Ovjerovljavanje neistinitog sadržaja		1	1	1	1
Krivotvorenje novca	75	31	36	37	20
Sprječavanje službene osobe u obavljanju službene dužnosti	18	25	7	7	11
Napad na ovlaštenu službenu osobu	7	8	11	8	8
Krivotvorenje isprave	78	76	70	58	50
Širenje lažnih i uznemirujućih glasina	12	20	16	15	19
Nedozvoljeno posjedovanje oružja i eksplozivnih tvari	19	14	18	21	16
Ostala kaznena djela	133	157	148	124	133
UKUPNO	3.983	3.937	4.068	3.869	3.594

Pravni status djeteta

Upit Odbora

U vezi pitanja koje se odnosi na pravo posvojene djece na informacije o svojoj biološkoj obitelji i gdje odluke o posvojenju donose sudovi, ističemo da je Obiteljskim zakonom („Narodne novine“ broj 116/03, 17/04 i 107/07) u članku 142. propisano da će se uvid u spise predmeta o posvojenju i maticu rođenih posvojenog djeteta dopustiti punoljetnom posvojeniku, a maloljetnom posvojeniku centar za socijalnu skrb dopustit će uvid u spise predmeta o posvojenju, a matičar u maticu rođenih, ako centar za socijalnu skrb utvrdi da je isto u njegovom interesu. Sudovi ne donose odluke o posvojenju.

Djeca u društvenoj skrbi

Upit Odbora

Vežano za pitanje kojim se traži broj djece bez roditeljske skrbi i broj smještenih u udomiteljskoj obitelji ili domove, dajemo slijedeće podatke:

	2005	2006	2007	2008	2009	Ukupno
Broj djece bez roditeljske skrbi	3826	3563	3366	3203	3201	17159
Broj djece koja su smještena u dom socijalne skrbi	1582	1410	1286	1263	1246	6787
Broj djece koja su smještena u udomiteljskoj obitelji	2244	2153	2080	1940	1955	10372

Upit Odbora

Vežano za traženje dodatnih informacija o Pravilniku o vrsti doma za djecu i doma za odrasle osobe i njihovoj djelatnosti, te uvjetima glede prostora, opreme i potrebnih stručnih i drugih djelatnika doma socijalne skrbi iz 1999., navodimo da je 2009. donijet novi Pravilnik o vrsti i djelatnosti doma socijalne skrbi, načinu pružanja skrbi izvan vlastite obitelji, uvjetima prostora, opreme i radnika doma socijalne skrbi, terapijske zajednice, vjerske zajednice, udruge i drugih pravnih osoba te centra za pomoć i njegu u kući kojim se propisuju: vrsta i djelatnost doma socijalne skrbi; način pružanja skrbi izvan vlastite obitelji koju pruža vjerska zajednica, udruga čiji je cilj zbrinjavanje socijalno ugroženih osoba, terapijska zajednica, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, trgovačko društvo ili druga domaća i strana pravna osoba bez osnivanja doma; uvjeti prostora, opreme, stručnih i drugih radnika, doma i druge pravne osobe za pružanje usluga skrbi izvan vlastite obitelji; struktura i trajanje neposrednog stručnog rada u domu i drugoj pravnoj osobi.

Ovim Pravilnikom poboljšani su uvjeti vežano uz prostor, opremu i potrebne radnike za sve pružatelje usluga djeci, u odnosu na propis koji se primjenjivao do tada temeljem čega je smanjen broj korisnika u odgojnim skupinama te je dana mogućnost angažiranja i drugih

stručnjaka-vanjskih suradnika osim onih propisanim Pravilnikom, čime se podiže kvaliteta i vrsta pruženih usluga.

Upit Odbora

Vezano za pitanje Odbora u odnosu na temeljna prava i slobode, ističemo da su u okviru Projekta razvoja sustava socijalne skrbi izrađeni Standardi kvalitete socijalnih usluga u djelatnosti socijalne skrbi, koji su u postupku uvođenja u svim ustanovama socijalne skrbi koje pružaju usluge djeci i mladima. U standardima kvalitete naglasak se stavlja prvenstveno na korisnike usluga, promicanje neovisnosti i autonomije korisnika, njihovo sudjelovanje u normalnom životu u prirodnom društvenom okruženju te posebno, poštivanje njihovih ljudskih, građanskih i socijalnih prava. Također, važno je naglasiti da su navedeni standardi kvalitete usklađeni s ključnim principima brojnih instrumenata zaštite ljudskih prava, međunarodnih ugovora kojih je Republika Hrvatska stranka, kao i preuzetim obvezama u procesu pridruživanja Europskoj uniji.

Nadalje, u okviru statuta dječjih domova unesene su odredbe koje se odnose na nužnost funkcioniranja Vijeća korisnika, u radu kojih sudjeluju sva djeca starija od 10 godina koja su sposobna shvatiti značenje sudjelovanja u ovom tijelu, u kojem raspravljaju i sudjeluju u odlučivanju o pitanjima vezanim za njihov smještaj i što uspješnije provođenje odgojnog rada.

Upit Odbora

Vezano za postojanje postupka podnošenja pritužbi zbog skrbi i postupanja prema štićenicima ustanova i kako neovisna tijela provode nadzor i inspekcijski nadzor nad ustanovama temeljem članka 60. stavaka 1. i 2. Zakona o sustavu državne uprave („Narodne novine“ broj 75/93, 92/96, 48/99, 15/00, 127/00, 59/01, 199/03 i 79/07), Vlada Republike Hrvatske je donijela Uredbu o izmjenama i dopunama Uredbe o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi koja je objavljena u Narodnim novinama 3. siječnja 2009. U skladu sa člankom 64. Uredbe ustrojen je Odjel za predstavke i pritužbe u Službi socijalne skrbi u Upravi za socijalnu skrb. Odjel za predstavke i pritužbe postupa po predstavkama i pritužbama građana te upitima drugih tijela. Prema izvješću Odjela za 2009. godinu u manjem broju predstavki 3,4 %, radilo se o pritužbama građana vezanih uz smještaj u domovima socijalne skrbi ili udomiteljskim obiteljima te prigovorima na postupanje zaposlenika Doma.

Nadalje, sukladno člancima 169. do 183. Zakona o socijalnoj skrbi („Narodne novine“ broj 73/97, 27/01, 59/01, 82/01, 103/03, 44/06 i 79/07) propisane su tri vrste nadzora: unutarnji, upravni i inspekcijski nadzor.

1. Unutarnji nadzor obvezne su provoditi ustanove socijalne skrbi nad radom svojih ustrojbenih jedinica i radnika.
2. Upravni nadzor provodi ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi.
3. Inspekcijski nadzor ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi provodi nad primjenom i izvršavanjem zakona i drugih propisa, općih i pojedinačnih akata u djelatnosti socijalne skrbi, kao i nadzor nad stručnim radom doma socijalne skrbi, centra za pomoć i njegu i drugih pravnih i fizičkih osoba koje obavljaju poslove socijalne skrbi.

Nadzor nad stručnim radom provodi se temeljem odredbi Pravilnika o načinu i sadržaju provođenja stručnog nadzora u djelatnosti socijalne skrbi („Narodne novine“ broj 79/08).

Odjel za inspekcijski nadzor ustrojen je od 1. travnja 2005. godine, a ustrojavanjem odjela i dobrim planiranjem inspekcijskih nadzora, uočeni su pomaci u stručnom radu. Naime, u svakom sljedećem nadzoru bitno su veći pomaci u kvaliteti stručnog rada, a inspektori koji provode nadzor nad stručnim radom prenose i iskustva najbolje prakse koji je uočen tijekom provođenja inspekcijskih nadzora.

Slijedi prikaz izvršenih inspekcijskih nadzora u domovima za djecu i mladež, domovima za odgoj djece i mladeži, te prihvatnoj stanici u razdoblju od 2005. do 1. prosinca 2009. godine.

	NAZIV DOMA	BROJ INSPEKCIJA
Domovi za djecu čiji je osnivač Republika Hrvatska		
1.	Dom za djecu i mlade punoljetne osobe Svitanje, Koprivnica	2
2.	Dom za djecu i mlade punoljetne osobe Lipik	1
3.	Dom za djecu i mlade punoljetne osobe Vrbina, Sisak	2
4.	Dom za djecu i mlade punoljetne osobe Slavonski Brod	1
5.	Dom za djecu i mlade punoljetne osobe «Braća Mažuranić», Novi Vinodolski	1
6.	Dom za djecu i mlade punoljetne osobe «Vladimir Nazor», Karlovac	1
7.	Dom za djecu i mlade punoljetne osobe Zagreb, Zagreb	2
8.	Dom za djecu i mlade punoljetne osobe Pula	1
9.	Dom za djecu i mlade punoljetne osobe Sv. Ana, Vinkovci	1
10.	Dom za djecu i mlade punoljetne osobe Klasje, Osijek	1

11.	Dom za djecu i mlade punoljetne osobe Zagreb, Selce	1
12.	Dom za djecu i mlade punoljetne osobe Maestral, Split	1
13.	Dom za djecu i mlade punoljetne osobe Ivana Brlić Mažuranić Lovran	1
Domovi za djecu drugih osnivača		
14.	Dječji dom SOS - Dječje selo Ladimirevci	2
15.	Dječji dom SOS – Dječje selo Lekenik	2
16.	Caritasov dom za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi Blaženi Alojzije Stepinac, Brezovica,	3
17.	Dom za djecu obiteljskog tipa «Nuevo futuro»,	1
18.	Odgojni dom Mali Lošinj	2
19.	Dom za odgoj djece i mladeži Osijek	3
20.	Dom za odgoj djece i mladeži Pula	3
21.	Dom za odgoj djece i mladeži Zagreb	1
22.	Dom za odgoj Cres	2
23.	Dom za odgoj djece i mladeži Karlovac	1
24.	Odgojni dom Ivanec	1
25.	Odgojni dom Bedekovčina	1
26.	Dom za odgoj djece i mladeži Zadar	2
27.	Dom za odgoj djece i mladeži Rijeka	1
28.	Dom za odgoj djece i mladeži Split	1
29.	Centar za socijalnu skrb Varaždin, Odjel za zaštitu i tretman djece i mladeži s poremećajima u ponašanju (Prihvatna stanica)	1
UKUPNO		43

Zaštita djece od nasilja, nedoličnog postupanja i zlostavljanja

Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi nastoji uvesti i provoditi različite mjere suzbijanja nasilja među mladima uključujući i adolescentske veze, slijedom čega je iz dijela prihoda od igara na sreću, čiji se sadržaj odnosi na provedbu mjera iz Nacionalnih strategija, planova i programa u 2009. godini financijski poduprlo više projekata udruga civilnog društva za provođenje različitih mjera suzbijanja nasilja među mladima uključujući i adolescentske veze.

Ukupno je financirano osam projekata s iznosom 966.880,00 kn čije se aktivnosti odnose na suzbijanju nasilja među mladima.

Nadalje, nastojanja su usmjerena ka organizaciji obrazovanja svih stručnih osoba koje dolaze u doticaj sa žrtvama i počiniteljima nasilja, zbog čega je od izuzetne važnosti spomenuti MATRA projekt kojeg financira ministarstvo vanjskih poslova Kraljevine Nizozemske, a namijenjen je javnoj administraciji, reformama u području obrazovanja, pravosuđa, unutarnjih poslova, zdravstva, socijalne skrbi i okoliša, kojim se provodi edukacija stručnih osoba koje dolaze u doticaj s djecom žrtvama nasilja. Na seminarima učestvuju predstavnici policije, sudova, državnog odvjetništva, centara za socijalnu skrb i obiteljskih centara. U sklopu ovog programa biti će educirano 538 stručnih osoba iz različitih područja društvenog života, koje dolaze u doticaj s djecom žrtvama nasilja.

Potrebno je istaknuti da su sva postupanja nadležnih službi definirana protokolima, dakle Protokolom o nasilju u obitelji, Protokolom o postupanju u slučaju nasilja među djecom i mladima te Protokolom o postupanju prema djeci odvojenoj od roditelja – stranim državljanima, a mjere i zadaci propisani su Programom aktivnosti za sprječavanje nasilja među djecom i mladima (Vlada RH) o čemu se redovito obavještava nositelj zadatka Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.